

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1896. Andra Kammaren. N:o 36.

Måndagen den 27 april.

Kl. 7 e. m.

Herr vice talmannen ledde under detta sammantäde kammarens förhandlingar.

§ 1.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
statsutskottets utlåtanden och memorial n:is 45, 46, 47, 48
och 49;
sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden n:is 5 och 6;
lagutskottets utlåtanden n:is 63, 64, 65 och 66; samt
Första Kammarens protokollsutdrag n:o 191.

§ 2.

Till kammarens afgörande förelåg till en början konstitutions-
utskottets utlåtande n:o 10, i anledning af väckt motion om ändring
af §§ 72 och 73 riksdagsordningen. Om ändring af
§§ 72 och 73
riksdagsord-
ningen.

Med anledning af berörda, inom Andra Kammaren af herr *S. Nordström* afgifna motion, n:o 228, hemställde utskottet, att Riksdagen måtte antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 72 och 73 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

§ 72.

A hvarje lagtima riksdag förordnas revisorer till ett antal af *aderton* för hvarjt år, hvilka till halfva antalet af hvardera kammaren utses, att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Hvarje revision skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. Revisionsförrättningen tager sin början å dag, som i instruktionen bestämmes, och skall inom två månaders tid vara fullbordad.

Om ändring af
 §§ 72 och 73
 riksdagsord-
 ningen.
 (Forts.)

Revisorerna välja sjelfve inom sig ordförande. *I afseende på omröstning och rätt för revisor att till berättelsen foga sin skiljaktiga mening lände till efterrättelse hvad uti 48 § stadgas för Riksdagens utskott.*

De anmärkningar, som revisorerna finna sig befogade att i sin berättelse till Riksdagen framställa, skola, sedan förklaringar deröfver inkommit, af näst följande lagtima Riksdag öfverlemnas till vederbörande utskotts granskning och vidare behandling.

§ 73.

På samma gång och på lika sätt, som fullmäktige och revisorer enligt föregående två §§ utses, tillsätts jemväl suppleanter att, vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för fullmäktige i riksbanken tre, för fullmäktige i riksgäldskontoret likaledes tre och för hvarje års revisorer åtta.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr Nordström: Herr vice talman! Det nu föreliggande ärendet är, som herrarne nogsamta veta, icke något nytt. Det har varit föremål för Riksdagens behandling vid flera föregående tillfällen och äfven inom denna kammare på de senare åren rönt ett välvilligt mottagande, men strandat på grund af Första Kammarens motstånd.

Hvad som föranledt mig att nu åter upptaga detsamma är närmast ett par beslut, som i år blifvit fattade och som väckt temligen allmän uppmärksamhet samt röra riksbankens förvaltning.

Utaf tidningarna finner jag, att min motion föranledt en temligen vidlyftig debatt inom Första Kammaren, och att en skarp kritik der har blifvit uttalad gent emot min motivering. Då jag emellertid icke af tidningsreferaten har kunnat få ett fullt bestämdt och säkert begrepp om hvad som der egentligen tillvitats mig, kan jag icke ingå i något bestämdt svaromål. Så mycket vill jag likväl hafva sagdt, att det ej är af lösa hugskott, jag kommit fram med min motion. Jag har talat med flere f. d. statsrevisorer, och de ha alla enstämmigt uttalat, att till följd af ärendenas mångfald och vidtomfattande beskaffenhet det varit dem alldeles omöjligt att kunna fullgöra revisionen på sådant sätt, som de eljest skulle hafva önskat. Följaktligen kan det heller icke här vara fråga om något som helst klander mot f. d. statsrevisorer.

Detta års konstitutionsutskott har lika så väl som förlidet års frångått beslutet af 1892 och 1893. För min del kan jag icke se någon förbättring i den ändrade bestämmelse, som nu af konstitutionsutskottet blifvit framlagd, men jag föreställer mig, att den tillkommit för att om möjligt göra saken mera behaglig för Första Kammaren. Då jag emellertid för min del är tveksam, huruvida

det målet skall vinnas, tror jag, att det skulle vara klokt att vidblifva det förslag, som af konstitutionsutskottet framlades och af denna kammare beslutades såsom hvilande till grundlagsenlig behandling vid 1893 års riksdag.

Om ändring af §§ 72 och 73 riksdagsordningen.

(Forts.)

Det har sagts, att valet af revisorer mera betraktats såsom en partibelöning, än man dervid sökt att få lämpliga personer att fullgöra denna revision. Det tillkommer icke mig att i det fallet vare sig förneka detta påstående eller göra motsatsen. Men huru det än komme att gå, föreställer jag mig, att, om revisionen blefve delad så, att det blefve särskilda revisorer för granskningen af riksbankens hufvudkontor och riksgäldskontoret, vid valet väl något afseende borde fästas vid kvalifikationerna.

Derjemte är det ju klart, såsom ock af utskottets utlåtande framgår, att om särskilda revisorer utses för att granska riksbankens och riksgäldskontorets räkenskaper och förvaltning, så komma dessa revisorer att uteslutande sysselsätta sig med den frågan, hvilken ju är så ytterst viktig, då deremot, om — såsom innevarande års förslag innehåller — det skall vara gemensam revision för såväl statsverket i sin helhet som riksbanken och riksgäldskontoret, följdén naturligtvis blir den, att den afdelning, som får på sin lott att granska riksbankens räkenskaper, icke kan helt och uteslutande egna sig deråt, utan äfven måste sätta sig in i de öfriga frågor, som utgöra föremål för revisorerernas åtgöranden och följaktligen upptaga en del af deras tid.

Jag tror därför, som jag sagt, att det skulle vara en fördel att återgå till 1893 års förslag. Då emellertid frågan redan fallit i Första Kammaren, så tjenar det icke mycket till att för denna gång vidlyftigt orda i saken. Jag tror emellertid, att det är en fråga, som icke kan falla och som kommer igen, till dess den slutligen vinner gehör.

Emellertid skall jag icke för närvarande tillåta mig att göra något yrkande.

Herr Ekenman: Den ärade motionären, som nu yttrade sig, nämnde, det han ansåg, att det förslag, som här från honom förelåg, var af beskaffenhet att icke kunna falla. Jag vill i viss mån gifva honom rätt deri.

Som kammaren behagade finna, innefattar förslaget i sig tre olika moment: först frågan om att öka revisorerernas antal från 12 till 18, vidare frågan att borttaga ordförandens i revisionen afgörande votum, och slutligen frågan att närmare bestämma reservationsrätten.

Hvad då först angår detta förslag att öka revisorerernas antal, ber jag för min del att få säga, att med den erfarenhet, jag har från den tid, då jag hade äran att vara statsrevisor, jag ingalunda tror, att man kan vinna det mål, som den ärade motionären äsyftar, genom att öka revisorerernas antal. Är detta mål, såsom jag har

Om ändring af
 §§ 72 och 73
 riksdagsord-
 ningen.
 (Forts.)

anledning att antaga, att man skulle ingå mera i detaljer och derigenom vinna större resultat, så vinnes det ingalunda med att öka antalet revisorer från 12 till 18. Vill man ha en sådan genomgripande granskning, som går in i alla detaljer, då fordras, skulle jag nästan tro, ett helt embetsverk, som året om sysslade med dessa saker. Men det är ingalunda grundlagens mening, utan grundlagens mening är, efter hvad jag kan förstå, att man skall få en realrevision, och det är då förvaltningen i stort, som statsrevisionen skall med sin granskning omfatta. Detaljgranskningen är överlemnad åt andra; för embetsverken ha vi ju kammarrätten, och rörande banken ha vi — utom den granskning, som i sjelfva bankverket eger rum — bankofullmäktige och bankoutskottet; så att granskning eger visserligen rum. Men vill man ha en sådan förändring, att, i stället för den granskning, som nu eger rum, man skall hafva en detaljgranskning, då får man gå till väga på ett helt annat sätt, och det målet vinnes visst icke genom att öka antalet revisorer.

Hvad angår det andra momentet, nemligen borttagandet af ordförandens afgörande röst, så vill jag säga, att det förslaget i alla hänseenden vinner mitt gillande. För min ringa del tror jag, att det rent af är otjenligt att vidare bibehålla bestämmelsen derom. Det kan ej vara nyttigt och lämpligt, att ordföranden i statsrevisionen skall hafva en sådan afgörande röst, då man borttagit denna i Riksdagens öfriga delegationer, nemligen utskotten. Tvärtom är det skadligt. Det är icke så, som en af utskottsreservanterna säger, att det, efter hvad han kan finna, icke skulle blifva någon förbättring. Jo, visst blefve det en förbättring, ty såsom förhållandena nu äro, kan man lätt tänka sig, att, då såsom ofta kan inträffa saken sättes på ordförandens afgörande röst, anmärkningar, som omfattats af sex ledamöter, bli undertryckta och derigenom ej upptagna till bemötande af vederbörande myndighet, hvarigenom de skulle fått en sådan allsidig granskning, som de behöft. Jag för min del kan ej finna det ringaste skäl, hvarför vi vidare skulle motsätta oss denna befogade och väl motiverade reform.

Likaså kan jag ej finna annat, än att det skulle vara en stor fördel, att man finge reservationsrätten preciserad i grundlagen. Det finnes visserligen redan nu, praktiskt taget, en sådan reservationsrätt, men uppfattningen kan ibland vara olika, huru långt denna får sträcka sig. Derfor torde det, åtminstone efter mitt förmenande, vara en ren fördel att få den saken klart och tydligt bestämd.

Då jag nu befinner mig i det egendomliga läget, att jag anser, att de två senare momenten af det föreliggande förslaget förtjena allt möjligt afseende, men deremot icke kan finna — såsom jag här haft äran uttala — att det första momentet bör af kammaren bifallas, har jag ej annat att göra än att, då det ena momentet, såsom saken nu ligger, ej kan tagas utan det andra, yrka afslag på det föreliggande betänkandet.

Herr Ljungman: Hvad som anmärkts beträffande det föreliggande förslaget är egentligen sådant, som icke träffar detsamma i så afgörande grad, att det bör föranleda vare sig afslag eller antagande af motionen. Förhållandet är, att vill man vinna något fullkomligt med hänsyn till Riksdagens granskningsrätt, finge man gå till väga så, att man omarbetade det hela och särskildt de paragrafer, som bestämma, hvilka utskott skola behandla revisionsberättelsen, eller i öfrigt röra granskningen. Då det emellertid icke för närvarande är möjligt att åstadkomma något dylikt, har utskottet inskränkt sig till det förslag, som med anledning af motionen här föreligger. Nu erbjuder sig genom detta tillfälle att uppnå en synnerligen stor fördel, nemligen att få revisorernas antal ökad. Enda utvägen för de flesta af kammarens ledamöter att få en smula kännedom om statsförvaltningen är ju att bli valda till statsrevisorer, och då spelar det en ganska stor rol, att det antal revisorer, som hvardera kammaren utser, ökas från 6 till 9. Derigenom skulle ju äfven möjliggöras, att några af revisorerna kunde i denna befattning bibehållas en längre tid, hvarigenom man skulle få mera kontinuitet och sakkunskap inom revisionen. Denna ökning af revisorernas antal spelar sålunda en ganska stor rol, äfven om man derigenom ej uppnår något fullkomligt ordnad revisionsväsen.

*Om ändring af
§§ 72 och 73
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

Jag skall därför hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr Holmgren: Då nu Första Kammaren redan har afslagit utskottets förslag, har ju frågan för denna riksdag förfallit. Det kunde således på sätt och vis vara ligkiltigt, hvilket beslut Andra Kammaren nu kommer att fatta i frågan. Men då vid en följande riksdag motionärer eller ock konstitutionsutskottet kunna komma att taga någon hänsyn till det beslut, som kammaren vid ett föregående tillfälle fattat, så skall jag be att få ytira några ord rörande de förslag, som nu föreligga.

Jag anser icke det af konstitutionsutskottet nu framlagda förslaget vara ett tillfyllestgörande förslag. Jag tror nemligen icke, att man genom detsamma skulle i någon större mån vinna det mål, man vill komma till, nemligen en mer omfattande kontroll öfver och granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets styrelse, förvaltning och räkenskaper, utan detta mål vinner man nog bra mycket bättre genom att biträda det förslag, som motionären framlagt, d. v. s. genom att inrätta en särskild revision för statsverkets och en särskild för riksbankens och riksgäldskontorets förvaltning. Redan 1886 års statsrevisorer framhöllo behofvet af en förändring i detta syfte. De framhöllo bland annat, hurusom mängden af räkenskaper och nya institutioner, som på senare tider tillkommit, försvårade granskningsarbetet, så att det vore alldeles omöjligt att medhinna särskildt den omfattande revisionen af den under de senare tiotalen år allt mer tillväxande jernvägsförvaltningen, som därför under flera år ansetts kräfva en särskild förberedande

Om ändring af granskning. Och herrarne veta, hurusom jernvägsförvaltningen sedan §§ 72 och 73 dess fortfarande vunnit allt större omfattning. Detta talar mycket för behovet af att man tillför revisionen större arbetskraft, än hvad för närvarande är fallet.

riksdagsord-
ningen.
(Forts.)

Då jag således icke kan biträda utskottets förslag i dess helhet, skulle jag vilja föreslå en förändring. Jag ber dock att få betona, att jag med afseende å andra stycket af § 72 biträder hvad utskottet föreslagit, ty detta innehåller ju en väsentlig förbättring, som äfven vid flera föregående tillfällen varit föreslagen. Det ändringsförslag, som jag vill framställa, gäller deremot första stycket i § 72, i fråga om hvilket jag hemställer, att kammaren måtte med afslag å utskottets förslag i den delen biträda hvad motionären föreslagit i första stycket af samma paragraf, och som återfinnes på första sidan i utskottets betänkande. Det lyder på följande sätt:

»Å hvarje lagtima riksdag forordnas revisorer till ett antal af tolf för att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets och till ett antal af sex för att, likaledes enligt regeringsformen och särskild instruktion, granska riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Dessa revisorer utses till halfva antalet af hvardera kammaren. Hvarje revisionsförrättning skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. Förrättningarna taga sin början å dag, som i instruktionerna bestämmes, och skola inom två månaders tid vara fullbordade.»

Detta stycke skulle ersätta första stycket i 72 §, men andra och tredje momenten i nämnda paragraf enligt utskottets förslag skulle blifva oförändrade. Såsom en följd deraf yrkar jag naturligtvis äfven afslag på utskottets och bifall till motionärens förslag beträffande § 73.

Herr Ljungman: Beträffande det nu af herr Holmgren väckta förslaget, ber jag få påpeka för kammaren, att om man vill vinna något resultat, får man ej vackla från den ena åsigten till den andra och oupphörligt ändra mening. Då vinner man med all säkerhet ingenting.

Det förslag, som utskottet nu här framlagt, har dock vunnit större bifall i Första Kammaren än något föregående förslag. Den första kammare-minoritet, som vill biträda Andra Kammarens önskingar, har år efter år ökat och är nu så stor, att det i år endast fattades 11 röster för att den skulle blifvit majoritet. Hvarför skall då Andra Kammaren nu visa sig vacklande och själf förkasta ett förslag, som den antog i fjol? Huru skall det vara möjligt att få sina önskingar uppfyllda, om kammaren vacklar och icke kan behålla samma mening två år i rad?

Hvad slutligen sakens detaljer beträffar, kunna meningarna vara mycket delade om, hvilket förslag som är det bästa; det beror på, huruvida man tänker sig revisionsväsendet vidare utveckladt. Är det så t. ex., att man vill få ett särskildt revisionsutskott, hvilket

vore mest att föredraga, då vore det bäst, att man hade en revision af stats- och riksgäldsverken tillsammans och en annan revision af bankoverket. Emellertid anser jag, att, då saken ej kommit fram i ett mera utveckladt skick, än hvad nu är förhållandet, det är klokast att vidhålla det förslag, som har de största utsigterna och hvilket i alla händelser medför en ganska afsevärd fördel, utom det, att det, som sagdt, är nödvändigt att ej vackla fram och tillbaka mellan olika meningar, om man någonsin skall vinna framgång.

Om ändring af §§ 72 och 73 riksdagsordningen.
(Forts.)

Herr vice talman! Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr Holmgren: Hvad beträffar herr Ljungmans beklagande öfver att kammaren vacklar mellan olika åsikter, ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att kammaren vid två föregående tillfällen fattat enahanda beslut, som jag i enlighet med motionen nu tagit mig friheten framställa förslag om. Det var endast vid sistlidne riksdag, som Andra Kammaren fattade beslut i ungefär samma riktning, som utskottet nu föreslagit, hvilket naturligtvis skedde af hänsyn till medkammaren, i hopp om att man åtminstone skulle vinna något. Men då Första Kammaren redan förkastat utskottets förslag, anser jag, att Andra Kammaren bör vidhålla sitt ursprungliga beslut, och ber jag därför, herr vice talman, att fortfarande få yrka bifall till hvad jag framstälde, då jag förra gången hade ordet.

Herr Hedgren: Då, såsom förut har påpekats, Första Kammaren redan fattat sitt beslut och afslagit utskottets hemställan, kan ju icke nu någon förändring åstadkommas i den af motionären åsyftade riktningen, men jag tror dock, att kammaren gör klokast i att nu biträda utskottets förslag, till hvilket jag således skall be att få yrka bifall.

Det är dock, herr vice talman, icke endast för att göra detta, som jag begärt ordet, utan, då frågan nu å nyo blifvit undanskjuten för en lång tid, vill jag påpeka, att enligt min åsigt torde man äfven med de nu bestående förhållandena kunna af statsrevisionen ernå en både fullständigare och allsidigare granskning, om man nemligen i någon mån vill afvika från den praxis, som nu följes vid val af statsrevisorer. Enligt stadgandet angående dessa val, försiggå de för hvarje år, och enligt praxis i denna kammare, omväljas dessa revisorer *en gång*, så att de i allmänhet komma att tjenstgöra tvenne år. Jag har visserligen antecknat mig till minnes ett par undantag från denna regel, i det att exempelvis en revisor fungerat i 3 år och en annan, om jag ej misstager mig, i 4 år; men i allmänhet har tjenstgöringstiden varit tvenne år.

Litet hvar af oss, som vare sig såsom revisorer eller ledamöter i en styrelse deltagit i någon förvaltning af något större omfång, känner mycket väl till, huru svårt det är att till en början taga sig fram, och hvilken tid det tager, innan man hinner sätta sig in uti

Om ändring af
 §§ 72 och 73
 riksdagsord-
 ningen.
 (Forts.)

en sådan förvaltnings grenar. Gäller detta om de enskilda affärerna, så gäller det naturligtvis i ännu högre grad, när frågan är om statsens vidlyftiga förvaltningsgrenar. Jag tror därför, att man skulle handla klokast, om man icke, såsom nu är praxis, läte revisorerna afgå efter tvenne år, ty det är ju själfklart, att för dessa revisorer får det första året betraktas som ett fullständigt läroår, och af samtal med dem, som varit statsrevisorer, har jag fått ytterligare bekräftelse på, att det förhåller sig så. Ja, jag går till och med så långt, att jag antager, att de, som blifvit valde till revisorer och tjenstgjort som sådana, icke äro fullt inne i förvaltningen förr än vid det andra årets slut. Huru går det då? Jo, då resonnerar man som så, att nu hafva dessa fungerat i två år och nu skall det väljas nya. Nya väljas och med den påföljd, att det för dem blir samma lärotid, samma ansträngning att söka sätta sig in i förvaltningen och samma resultat.

För min del skulle jag anse, att en minimitid af 3 år icke alls vore för hög; ja, jag vill på samma gång säga, att jag ej ens skulle anse det som en olycka, om revisorerna finge fullgöra sitt uppdrag ett eller annat år derutöfver. Jag ogillar högeligen den praxis, som på ett eller annat håll inom de enskilda affärsföretagen gör sig gällande, att dessa revisionsuppdrag betraktas såsom rena lifstids-engagement för en del personer. Men lika lifligt, som jag beklagar något sådant — ty derigenom alstras nästan alltid en liknöjdhet, som ingalunda är att rekommendera — lika litet kan jag gilla, att man allt för ofta byter om revisorer; och det anser jag verkligen att man gör, när det är fråga om Riksdagens revisorer.

Jag skall, herr vice talman, be att med detta uttalande få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad; och sedan propositioner af herr vice talmannen gifvits å de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 3.

Härefter företogs till behandling

statsutskottets utlåtande n:o 41, i anledning af Riksdagens år 1895 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1894.

§ 1.

Lades till handlingarne.

§ 2.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§§ 3 och 4.

Lades till handlingarne.

§ 5.

Revisorerna hade under särskilda paragrafer i berättelsen angående granskningen af arméförvaltningens räkenskaper afgifvit yttranden dels i afseende å remonteringskommissionens upphandling af remonter för arméns behof samt dels angående utfodringen af de vid Ottenby remontdepot uppställda remonter och öfverinseendet öfver denna depot.

Ang. sättet för uppköp af remonter för arméns behof samt anordningarna vid Ottenby remontdepot m. m.

Utskottet, som ansett sig böra i ett sammanhang behandla revisorernas berörda framställningar, hade derjemte till handläggning förehaft en af herr *C. Rydberg* inom Andra Kammaren väckt, till utskottet remitterad motion (n:o 45), deri, med anledning af revisorernas undersökning rörande förhållandena vid Ottenby remontdepot och under hänvisande till revisorernas berättelse i denna del, förslagits, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida nuvarande system för anskaffande af remonter för värfvade kavalleriet vore förenligt med statens sanna intressen och, om så icke vore förhållandet, Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen inkomma med förslag till sådan anordning af ifrågasvarande angelägenhet, att nuvarande missförhållanden kunde blifva undanröjda.

Utskottet hemställde:

»att, med anledning af revisorernas ifrågasvarande framställning och herr *Rydbergs* ofvan omförmälda motion, Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i betraktande, huruvida icke *dels* en sådan förändring i remonteringsväsendet må vidtagas, att detsammans ombesörjande öfverlemnas åt en af tre personer sammansatt kommission, samt *dels* förändring må åvägabringas såväl i afseende å anordningarna och förvaltningen vid Ottenby remontdepot som beträffande inseendet öfver densamma, dervid Kongl. Maj:t tillika täcktes taga i öfvervägande, huruvida antalet vid Ottenby uppställda remonter må inskränkas».

I afgifven reservation hemställde deremot herrar *Danielson*, *Lasse Jönsson*, *Kihlberg*, *Petersson* i Runtorp och *Ollas E. Ericsson*:

»att, med anledning af revisorernas ifrågasvarande framställning och herr *Rydbergs* ofvan omförmälda motion, Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i betraktande, huruvida icke *dels* en sådan förändring i remonteringsväsendet må vidtagas, att hästinköpen öfverlemnas åt en remoteringsnämnd, bestående af en militär, såsom ordförande, en veterinär och en af landsting eller hushållningssällskaps förvaltningsutskott vald ledamot, och *dels* att remontdepoten å Ottenby indrages».

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

Herr Danielson: I det utlåtande angående fjerde hufvudtiteln, som utskottet förut afgifvit, antyde utskottet, att i afseende på nu föreliggande fråga utskottet skulle framdeles afgifva särskildt utlåtande. Så har nu skett, och i detta utskottets utlåtande förekommer, såsom herrarne torde finna, förslag om ändring i tillvägagångssättet vid inköp af remonter.

Som hvar och en af oss känner, hafva de nuvarande förhållandena vid inköp af dessa remonter gifvit berättigad anledning till klander.

Genom allmänheten i de olika orterna känna vi litet hvar, hvad som också af revisorernas berättelse framgår, att det är önskvärdt, att någon förändring här vid lag erhålles. Utskottet har nu tillstyrkt en sådan förändring; men vi, som hafva reserverat oss emot denna utskottets hemställan, hafva ansett, att man bör vidtaga sådana åtgärder, som verkligen kunna bereda trygghet för eller åtminstone förhoppning om, att det afsedda ändamålet skall kunna vinnas.

Det har ju allmänt klagats öfver, att militärerna i detta fall förfarit litet godtyckligt, och att denna upphandling af remonter skett på ett besynnerligt sätt. Det är också bekant, att orternas befolkning, som fått kännedom om dessa uppköp, måste göra långa resor och uppoffra tid och besvär för att komma till upphandlingsställen; men när folket äntligen kommit dit, så finna de, att inga af deras salubjudna remonter kunnat användas, hvarför de i allmänhet fått vända om utan att hafva fått sälja några kreatur. Detta har väckt stor uppmärksamhet på skilda orter inom landet för att icke säga ännu litet mera.

Vill man nu afhjelpa detta missförhållande, så tror jag, vet herrarne, icke att det är stor utsigt att få en rättelse, derest icke en civil person kan få vara med vid dessa upphandlingar af remonter. Vi reser vanter hafva därför skilt oss ifrån utskottet i sådant syfte. Vi hafva nemligen trott, att det är alldeles nödvändigt, att en person, utsedd inom orten, får vara närvarande, då uppköp af remonter inom orten kan förekomma. Denna person skulle då kunna vara vägledare, så väl om hvar hästuppfödning egde rum, som angående de hästar, hvilka lämpligast skulle kunna inköpas, dels skulle han äfven tillse, att ej upphandlingskommissionen betalade mera än hvad som verkligen vore ortens pris, samt dessutom bereda allmänheten trygghet för, att icke mannamån skulle förekomma vid uppköpen.

Dessa skäl hafva tyckts oss vara så viktiga och magtpåliggande, att vi därför ansett oss böra framhålla en särskild, afvikande mening i afseende på denna kommissions sammansättning. Jag tror, som jag nyss nämnde, att någon egentlig rättelse icke kan vinnas, med mindre än att denna förändring kommer att ske. Ty om nu utskottets förslag skulle blifva antaget, och Kongl. Maj:t på det sätt, som utskottet antydt, skulle utse tre personer att verkställa dessa uppköp, skulle det säkerligen icke dröja länge, förr än samma klagomål, som

nu höras, komme fram igen. Deremot är det, som jag nämnde, vår uppfattning, att, finge orterna bevaka sina intressen genom en person, som tillika kunde se till, att staten icke, så att säga, blir uppskörtad, utan att allt går rätt och redligt till, detta också kunde bereda större trygghet för hästuppfödarna, att de skulle vinna afseende vid erbjudande af sina djur till inköp.

Jag vill nu hoppas, att denna kammare skall befinnas vara villig att gå med åt detta håll. Visserligen kan det sägas, att, om denna kammare beslutar någonting annat än Första Kammaren redan beslutat, frågan skall förfalla. Det är emellertid min tanke, att så ej kommer att ske, ty med god vilja kan detta godt sammanjemkas, och jag har grundad anledning antaga, att så äfven kommer att inträffa, om kamrarna stanna i olika beslut. Vill deremot ej Första Kamraren gå med på en sådan uppfattning, så återstår ingenting annat att göra än att dröja ett år till; anslaget får gå ut såsom hittills, och de oegentligheter, som förekommit, få fortgå ytterligare ett år. Men då antager jag, att nästa Riksdag vid beviljande af detta anslag på 170,000 kronor till remonteringskommissionen dervid fäster sådana vilkor, att de kunna försäkra oss om, att rättelse kommer till stånd. Stanna kamrarna då i olika beslut, få vi votera gemensamt om denna sak och på så sätt göra Riksdagens vilja känd.

Faller frågan nu, blir följderna deraf, som sagdt, icke värre, än att det får fortgå ännu ett år på samma sätt som hittills; olägenheterna kunna ej blifva större än hvad de redan äro. Af dessa skäl tror jag ej det är så farligt, om frågan nu skulle falla. Men jag tror ej, att vi behöfva befara det, ty jag är nästan öfvertygad om, att Första Kamraren i sista hand skall finnas villig att gå in på en sådan förändring i remonteringskommissionens sammansättning, som vi tagit oss friheten antyda.

Hvad sedan beträffar den andra delen af skrifvelseförslaget i fråga, nemligen att man skulle, så vidt möjligt är, köpa fyraåriga remonter och undvika depotsystemet eller åtminstone inskränka hästantalet vid Ottenby, så hafva vi reservanter äfven der vid lag haft ganska allvarliga betänkligheter.

Det är väl knappast någon sak, som under det senaste året väckt så mycket och obehagligt uppseende, som just förhållandena vid Ottenby, och jag tror, att hela den stora allmänheten verkligen står mycket, mycket beklagande öfver hvad som der har tilldragit sig. Det har förundrat oss litet hvar, att icke vederbörande här tagit sig före en allvarsam undersökning om, hvar felet egentligen ligger. Den ene skyller nu på den andre, som herrarna sett: depotchefen skyller på arrendatorn, arrendatorn skyller på depotchefen, och de båda på arméförvaltningen, arméförvaltningen skyller på kavalleriinspektören, och kavalleriinspektören skyller på arméförvaltningen och depotchefen, och så kommer man tillbaka till arrendatorn igen.

*Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)*

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

Det är rakt omöjligt att få reda på hvems felet egentligen är. Men hvarför hafva vederbörande varit så usende i detta fall och icke hållit en noggrann undersökning om saken? Om det skett en aldrig så liten oegentlighet i något annat afseende, kommer genast en polisundersökning och andra utredningar till stånd. Men i detta fall har allt gått i tysthet, och detta har väckt förundran icke blott hos oss der i orten, utan rundt omkring i landet. Jag är glad öfver att herr statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet nu är på sin plats, ty då kunna vi nu kanske få höra af honom, hvarför icke någon sådan undersökning kommit till stånd, som allmänheten önskar och länge väntat på, så att vi nu ändtligen kunna vinna klarhet i denna sak. Jag tror, att det finnes anledning antaga, att dessa missförhållanden bero på mer än en person. Förhållandena i detta afseende äro nemligen mycket märkvärdiga, och detta kan ingen beklaga i högre grad än jag. Att dessa arma djur under lång tid, ja, nästan hela tiden varit utsatta för vanvård, såsom dålig skötsel, svält och törst, det är väl det grymmaste som en människa kan göra sig skyldig till mot lefvande varelser, som man väl egentligen bör vårda och söka värna mot allt sådant. Hade man handlat på detta sätt emot människor, hade de ju kunnat klaga, men dessa djur kunna icke göra det. utan måste svälta och törsta, till dess att det är bara skinn och ben qvar af dem. Det är beklagansvärdt, att man skall behöfva se detta, och jag förstår icke, hvarför icke vederbörande i rätt tid tagit denna sak om hand. Jag hoppas, såsom sagdt, att chefen för landtförvarsdepartementet kommer att klargöra denna sak. Ty så vidt jag lärt känna den mannen, är hans sinnelag allvarligt och sådant, att han icke vill plåga vare sig människor eller djur. Men hvarför så skett i detta fall med dessa arma djur, det är åtminstone för mig obegripligt.

Det har varit en bedröflig syn att se dessa djur; kanske ha herrarne litet hvar sett några af dem, då de sedan utplanterats på olika håll. När man sett, huru dessa hästar hafva kommit raglande, så att de nätt och jemt förmått släpa sig fram steg för steg, har man icke kunnat annat än förvåna sig öfver, att dylikt kunnat fortgå under kongl. arméförvaltningens skydd. Arméförvaltningen synes för öfrigt, att döma af kontraktet om remontdepoten på Ottenby, icke vara den myndighet, som borde handhafva dessa saker, ty detta kontrakt vittnar icke om den ringaste insigt i att vårda hvad som här är fråga om att vårda. Kontraktet innehåller nemligen en del sådana bestämmelser, att jag icke förstår, huru ett dylikt kontrakt kunnat underskrifvas från statens sida.

Nu vill man skylla på, att arrendatorn undandragit sig att fullgöra hvad han genom kontraktet åtagit sig, och detta kan nog vara riktigt. Men hvarför har dock icke den person, som skulle ansvara för att detta dyrbara materiel, dessa remonter, väl vårdades och fingo hvad som kontraktet angifver, icke med mera allvar tillgripit den utväg, han bort anlita; och hvarför har icke arméförvaltningen,

som fått kännedom om förhållandena, inlagt mera allvar i saken för att få den utredd? Ja, jag förstår det icke. Man har gissat hit och dit, och sjelf har jag af de handlingar, som varit för statsutskottet tillgängliga, sett mycket besynnerliga saker, hvaraf några finnas omnämnda i vår reservation. Det har sagts, att det skulle finnas ett konsortium, som legat bakom, som åtagit sig att arrendera Ottenby kungsgård för att derstädes ordna en remontdepot, och att på grund deraf denna anstalt kom till stånd; men då vederbörande sedermera skulle göra upp med detta konsortium, var det försvunnet, såsom vi i reservationen upplyst. Det är ju möjligt, att der bakom ligga några starka krafter, ty annars skulle säkerligen icke arrendatorn af kungsgården der nere kunnat våga fälla sådana uttryck, som han enligt revisionsberättelsen haft, t. ex.: »Ni får säga hvad ni vill, men jag gör i alla fall som jag tycker.»

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
ménas behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.

(Forts.)

Detta är ett missförhållande, som nu bör ryckas bort med rötterna; det kunna vi väl alla vara ense om. I detta fall hjälper det icke att komma fram med blott svaga afsigter, som utskottet här ådagalagt, utan man måste vinna rättelse från grunden, och huru skall denna kunna fås på annat sätt än genom att helt och hållet indraga depoten!

Nu säger man, att det ingångna kontraktet möjligen kan lägga hinder i vägen för en sådan indragning. Så är dock icke förhållandet, om jag läst kontraktet rätt, ty deri står endast, att staten har betingat sig *rättighet* att ditsätta så och så många remonter. Men det säges icke, att staten har *skyldighet* att göra detta, och därför tycka vi, att då arrendatorn i visst afseende förverkat kontraktet, så är kontraktet icke längre bindande för kronan, utan man kan helt enkelt göra slut på detta elände. Detta kan icke ske, säger man, ty då komme arrendatorn att föra talan mot kronan med yrkande om skadestånd. Ja, äfven om så skulle vara och arrendatorn genom en rättegång skulle få någon ersättning, skulle jag hellre vara med om att gifva honom denna för en gång, än att allt framgent behöfva plåga dessa djur, såsom nu skett. Ty det vore en uppoffring värd att göra och som skulle visa, att vi hafva menskliga känslor och icke vilja låta detta elände fortfara. Jag har på enskild väg under vintern hört, att der nere skall vara samma elände i år som i fjol, och hvad skall man tänka om saken, om ingen rättelse häri vinnes, ehuru saken väckt så stor uppmärksamhet.

Det är på dessa grunder vi ansett oss böra framhålla saken och göra ett försök att vinna rättelse. Nu vet jag mycket väl, att man kommer att invända, att det icke är möjligt att inköpa erforderligt antal remonter af den ålder, att de genast kunna skickas till regementena för dressyr. Detta är dock icke min åsigt, ty hästuppfödningen har på senare tider i vårt land vunnit en sådan utveckling, att det nog icke skall möta den ringaste svårighet att inköpa erforderligt antal remonter om 4 års ålder. Ty finge hästuppfödarna veta att de, i stället för att få 500 à 600 kr., i lyckligaste fall

Ang. sättet för uppköp af remonter för arméns behof samt anordningarna vid Ottenby remontdepot m. m.
(Forts.)

— då ingen hästhandlare är med, ty då få de mycket mindre — kunde få vända sig direkt till den remonteringsnämnd, som vi tänkt oss, och för sina hästar få 900 à 1,000 kr. stycket, så skulle de med glädje behålla djuren ännu ett år. Derigenom skulle icke den ringaste brist på remonter uppstå, och dessa vore då väl födda och vårdade, och ingen hästuppfödare skulle då underlåta att göra sitt bästa i detta hänseende. Hvad skall man göra med en sådan plågoanstalt som Ottenby remontdepot, stående under statens skydd och hvars resultat endast är beklagligt? Jag hemställer till hvar och en, som sett denna sak såsom den bör ses, om man verkligen bör fortgå på denna väg, eller om icke detta är ett vidunderligt förhållande, som så snart som möjligt kräver en rättelse.

Nu hafva Första Kammarens ledamöter i statsutskottet endast ansett, att antalet vid Ottenby uppställda remonter borde inskränkas, så vidt möjligt är, medan reservanterna deremot anse, att denna remontdepot borde indragas. Det kan ju synas, som om det i denna punkt kan blifva svårt att få en sammanjemkning till stånd, men jag tror, att detta dock är möjligt, så att, om Andra Kammaren antager reservanternas förslag, vi redan vid denna riksdag kunna få frågan löst. Kan ingen sammanjemkning emellertid åstadkommas, så är det icke värre med det, än att detta elände finge pågå ännu ett år, och då antager jag, att kommande Riksdag nog kommer att rätta saken på det sätt, som jag antydt.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, då jag är öfvertygad om, att det är obehöfligt att vidare yttra sig om denna sak, ty hvar och en känner väl detta beklagliga missförhållande. Jag inskränker mig sålunda till att yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till den af mig och 4 andra af denna kammarens statsutskottsledamöter afgifna reservation, deri vi, såsom på sid. 80 af betänkandet synes, hemställa: »att, med anledning af revisorernas ifrågavarande framställning och herr Rydbergs ofvan omförmälda motion, Riksdagen må i skrifvelse till Kongl Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i betraktande, huruvida icke *dels* en sådan förändring i remonteringsväsendet må vidtagas, att hästinköpen öfverlemnas åt en remonteringsnämnd, bestående af en militär, såsom ordförande, en veterinär och en af landsting eller hushållnings-sällskaps förvaltningsutskott vald ledamot, och *dels* att remontdepoten vid Ottenby indrages».

Nu vet jag mycket väl, att den invändningen kommer att göras: hvarför skall man behöfva utse en ledamot af remonteringsnämnden äfven i de län, som icke äro hästuppfödande eller der inga hästar finnas att köpa för armén? Men detta besvär, att utse en dylik ledamot, är väl ingenting att tala om, och om ingen hästupphandling inom det ifrågavarande området kommer att ega rum, så har ju denna ledamot icke heller något att göra, hvadan det besväret snart är undangjordt. Är det deremot så, att hästar anses böra uppköpas inom de olika länen, landstingens eller hushållnings-

sällskapens områden, så är det ju mycket enkelt att för ifråga- *Ang. sättet för*
varande ändamål välja en person att dervid närvara. *uppköp af re-*

Jag hoppas sålunda, att, om denna kammare bifaller reservan- *monter för ar-*
ternas förslag, vederbörande skola göra allt hvad möjligt är för att *méns behof*
hjälpa oss ifrån det nuvarande eländet, och jag vill i sådant syfte *samt anord-*
framställa en varm bön till chefen för landförsvarsdepartementet: *ningarna vid*
hjelp oss, så att landet snart slipper vidare se detta elände! *Ottenby re-*
montdepot

Jag yrkar bifall till reservationen.

m. m.
(Forts.)

Häruti instämde herrar *Rydberg, Aulin, Ericsson* i Väsby,
Åkerlund, Pehrsson i Norrsund, *Holmgren, Eliasson, Carlsson* och
Nordin i Hammerdal.

Vidare yttrade:

Herr Gethe: Herr vice talman! Då jag af representanterna
i denna kammare torde vara den, som bor närmast den plats, der
dessa med rätta öfverklagade missförhållanden ega rum, har jag an-
sett mig äfven böra säga några ord i denna fråga.

Bland sakkunnige lärar depotsystemet anses såsom det i läng-
den billigaste för uppfödande af remonter för militärt bruk. Detta
system användes sålunda i Preussen och Österrike och har der lem-
nat de bästa resultat. Man köper der treåriga hästar och ställer
dem på depoterna, till dess de uppnått 4 $\frac{1}{2}$ år, då man lemnar ut
dem till truppförbanden. Detta har praktiserats under en lång följd
af år och har visat det resultatet, att man kunnat uppbringa tjänste-
dugligheten hos hästarne till 14 år och nedbringa omsättningen af
hästar till 4,5 procent. Hvad detta har för en betydelse, kunna
herrarne förstå, då jag nämner, att, efter de upplysningar jag fått,
i Sverige medeltalet för hästarnes duglighet är 8 år och, efter
samma upplysningar, omsättningsprocenten för hästarne är 9 procent
för hvarje år. Kunde man komma derhän, att man finge omsätt-
ningsprocenten hälften så stor som nu, så skulle detta innebära, att
man blott behöfde köpa hälften så stort antal hästar som nu och
ändå kunde hålla arméns hästar fullt tjänstedugliga. Detta vore ju
mycket fördelaktigt.

Men för att uppnå denna fördel fordras, att depotväsendet ord-
nas på ett fullt tillfredsställande sätt, och att depoterna icke allenast
ordnas, utan äfven skötas så, att hästuppfödarna och folk som för-
stå sig på saken icke få anledning till befogade anmärkningar der-
emot. Nu veta herrarne och hela landet, att detta icke alls varit
förhållandet vid Ottenbydepoten. Visserligen säger utskottet, att
det sent omsider lär vara ifrågasatt en undersökning af dessa för-
hållanden och att en sådan möjligen kommer till stånd, men utskot-
tet kan icke redogöra hvarken för huru långt frågan om denna
undersökning avancerat, eller om handlingarnas öfverlemnande till
justitiekanslern kommer att hafva några praktiska följder. Emeller-

Ang. sättet för tid
uppköp af re- dersökning af
monter för ar- alla dessa förhållanden
méns behof fullt opartisk,
samt anord- officiell och verkstald
ningarna vid på platsen.
Ottenby re- När man träffar
montdepot personer från
m. m. södra delarne af
(Forts.) vara hvilka som helst

— landtbrukare, hästuppfödare eller andra, som vistats der på orten — så kan jag försäkra herrarne, att deras ofördelaktiga omdömen om det sätt, hvarpå depoten skötes, äro fullkomligt samstämmade: alla förklara de, att depoten skötes på ett högst miserabelt, ja kanske på det mest olämpliga sätt, som är möjligt. Det är en mängd anmärkningar, som framställas; hvart man vill vända sig, så får man höra sådana. Många hafva framställts i tidningspressen och äro sålunda af allmänheten kända; men af dem, som personligen framställts till mig, vill jag här göra ett litet florilegium. Det säges sålunda bland annat, att remonterna på Ottenby vid installationen delas i fyra lika stora afdelningar, som, utan ringaste hänsyn till olika lynnen, styrka, helsotillstånd och dylikt, hafva föras till boxar, en för hvar afdelning. Det kunna herrarne väl förstå, att ett sådant handlingssätt skall verka högst menligt vid uppfödandet af unghästar. Och man skall icke tro, att detta förhållande skulle vara beroende på att det icke finnes tillräckligt antal boxar. Nej bevars, det finnes 6 stycken, men 2 begagnas icke för sitt ändamål; den ena lär användas till ved- och fotogenkällare för depotchefen, och den andra till jag vet icke hvad för ändamål, och jag har ej hittills fått någon reda derpå.

Förliden vinter tillgick det så med utfodringen, att hästarne icke fingo något foder från kl. 4 e. m. till den timme på morgonen, då morgonfodret bestods; de fingo således icke något nattfoder. Foderutdelningen tillgick så, att det lades ut hö i strängar efter väggarna och en sträng midt i boxen. På det sättet trampades det till största delen ned, och hästarne fingo icke mycket deraf. I vinter lär detta egendomliga utfodringssätt vara så ordnad, att man murat upp pallar utefter väggarna, på hvilka fodret lägges, men midt öfver boxen är höet i en sträng utlagdt på ströbädden. Detta är väl något bättre, men att det dock icke är fullt lämpligt, kan ju hvar och en förstå. Det värsta är dock, att boxarne äro öfverfyllda, så att, såsom förhållandena varit ännu i denna vinter, det varit alldeles onöjligt för alla hästarne att samtidigt kunna få ligga om natten, utan några hafva alltid måst blifva stående, och detta säkerligen alltid de svagaste hästarne.

Så göres det en mängd detaljerade anmärkningar mot det sätt, hvarpå stallbetjeningen sköter sin tjänst, och särskildt mot disciplinen. Det uppgifves t. ex., att när det är fråga om någon litet besvärligare tjänstgöring, så skickas en minderårig pojke, en yngling eller en orkeslös gubbe att uträtta hvad som skall göras. I somras, då den omtalade vatningen skulle ega rum, skickades, säges det, en gammal gubbe att uppfodra vatten ur en brunn i en hage, der alla dessa hästar skulle vattnas. Hvad vattentillgång det då skulle

bli, är tydligt. Och nu i år midt på vintern, när hästarne skola vattnas, har jag hört det anmärkas, att det plägar ske under tillsyn af några pojkar, som släppa ut hästarne och fösa in dem utan att se efter, om hästarne få tillräcklig tid eller nog vatten; när pojkarne tycka, att djuren varit tillräckligt ute, så köra de in dem utan att se efter ens, om hvarje häst fått dricka.

Ofantligt många sådana anmärkningar hafva, som sagdt, framstälts. Jag vill naturligtvis icke garantera, att alla dessa äro fullkomligt sanningsenliga, och icke heller, att allt, hvad som i tidningspressen förekommit om denna sak, är fullt exakt, men hvad som dock alldeles tydligt framgår af allt detta är, att en undersökning måste verkställas, och verkställas *på ort och ställe* samt af opartiska myndigheter, och icke såsom hittills genom skriftvexling mellan myndigheter, som äro mer eller mindre intresserade i saken. En sådan undersökning borde t. ex. kunna företagas af Konungens befallningshafvande genom ordentliga förhör på ort och ställe öfver de påstådda missförhållandenas utsträckning och orsaken till dem. Ty endast så skall någon verklig rättelse deruti kunna vinnas. Att skötseln är under all kritik, derom synas alla på orten vara öfverens.

Visste jag nu, att en sådan undersökning skulle komma till stånd, och hade jag någon *säkerhet* därför, så skulle jag vara mest benägen att rösta för utskottets förslag, emedan jag tror, att depot-systemet har framtiden för sig. Men jag har tyvärr ingen anledning att under nuvarande förhållanden tro på en omgestaltning af förhållandena vid Ottenby depot; och vid sådant förhållande förenar jag mig med föregående talare uti, att det icke finnes någon annan utväg än att indraga denna depot, i hvars skötsel det icke tyckes vara möjligt att få någon rättelse.

Men det finnes också en annan omständighet, som talar för reservanternas förslag och som också framhölls af den föregående talaren, nemligen sammansättningen af remonteringskommissionen. Ty det är en åtgärd, som jag i likhet med honom finner vara alldeles nödvändig, för så vidt allmänheten och särskildt hästuppfödarnes skola få det förtroende, som de böra hafva för denna institution. Men den föregående talaren utvecklade denna sak så vidlyftigt, att jag icke behöfver spilla många ord ytterligare på densamma. Då emellertid det hufvudsakliga ändamålet med förändringen af vårt remonteringsväsende är, att sammansättningen af kommissionerna blir sådan, att den kan ingifva allmänheten fullt förtroende vid köpens afslutande såväl som trygghet mot missbruk, och då, äfven om Ottenby depot behöfver indragas för att få rättelse i anmärkta afseenden, det är min öfvertygelse, att Riksdagen skall finna med statens fördel öfverensstämmande att grunda remonteringen på depot-system, men på ett helt annat och bättre sätt ordnad än nu, så ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag och afslag å utskottets hemställan.

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
mén's behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

*Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns bebof-
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)*

Herr Andersson i Nöbbelöf: Jag skall i olikhet med de två föregående talarne taga mig friheten att yrka bifall till utskottets förslag. Jag gör det af precis samma skäl, som föranledde herr Danielson att yrka bifall till reservationen: jag gör det för att få slut på det elände, som existerat såväl vid Ottenby som vid det nuvarande remonteringsystemet.

Jag skall först behandla frågan om remonteringsinköpen så som de hittills skett. Jag är öfvertygad om, att befogade anmärkningar kunna görås mot det sätt, hvarpå remontköpen hittills skett, men utskottet har också föreslagit en förändring i det fallet, och jag är säker om, att, om denna förändring kommer till stånd, de öfverklagade oegentligheterna skola utblifva. Reservanterna hafva föreslagit, att i den uppköpsnämnd, de önska få till stånd, skulle ingå en militär, en veterinär och en civil person. Utskottet har deremot blott talat om en kommission af tre ledamöter och af dem en veterinär, men utskottet säger i sin motivering, att »den person, som jemte ordföranden och veterinären skulle komma att utses till ledamot i kommissionen, synes utskottet böra tillsättas såväl med hänsyn till bevakande af kronans bästa vid remonteringen som äfven på det att inom kommissionen särskild uppmärksamhet må vid hästinköpen fästas derå, att de enskilda hästuppfödarna må varda, så vidt med statens intresse förenligt är, tillgodosedda». Vi hafva uttryckligen sagt, att det skall vara en person, som är alldeles opartisk, som står utom alla militära intressen, och därför tror jag, att det är alldeles tillräckligt.

Den förste talaren antydde, hvilka oegentligheter fortfarande skulle komma att begås, om det icke blefve bestämdt, att den tredje ledamoten skulle vara en civil person. Det skulle, sade han, blifva långa resor till mötesplatserna, och man skulle dock icke få sälja sina hästar. Men jag har här en annons om remontuppköp, och i denna annons uppräknas icke mindre än 16 ställen, der de skola köpa hästar, och det nästan uteslutande i Malmöhus län; blott ett par ställen i Kristianstads. Med den utsträckning, som Malmöhus län har, kunna herrarne förstå, att resorna icke blifva synnerligen långa.

Vidare hafva reservanterna föreslagit, att den civile ledamoten skall vara vald af antingen landstinget eller hushållningssällskapets förvaltningsutskott. Jag tror icke, att det är lämpligt, utan om det skall vara en civil ledamot med, så bör han vara ständig medlem af nämnden. Att landstingen eller förvaltningsutskotten skulle utse dylika ledamöter af nämnden i de län, der aldrig ett enda hästköp sker, anser jag alldeles orimligt; det förefaller mig åtminstone vara olämpligt.

Hvad nu Ottenby beträffar, så vill jag visst icke på något sätt taga Ottenby i försvar, sådana som förhållandena varit. Jag tror tvärtom, att den historien kräfver så mycket klander, som möjligen kan uttalas. Det är fullt konstateradt, att der tillgått på ett sådant

sätt, att om en enskild person behandlat sina djur på ett sådant sätt, så hade allmänna åklagaren nödgats ingripa, vare sig han hade velat det eller icke. Hästarne hafva blifvit behandlade på ett sådant sätt, att det är icke mer än en mening derom, att en förändring måste försiggå. Men i fråga om sättet för åstadkommande af denna förändring har äfven utskottet föreslagit, att arméförvaltningen, som jag för min del anser vara alldeles olämplig att hafva remonteringsväsendet om hand, alldeles bör lemnas å sido. Ty den har i denna sak skött sig så, att den aldrig kan försvara sig. Depotchefen har, enligt hvad handlingarna utvisa, uti skrivelser anmält förhållandena hos arméförvaltningen och kavalleriinspektören, men ingenting har blifvit gjort, utan det har fått gå på samma sätt som förut: hästarne hafva fått lida brist på både foder och vatten. Nu hafva vi i stället föreslagit, att denna remontdepot, om den fortfarande skall finnas, skall ställas under inseende af remonteringskommissionen, som jag antager komma att bestå af personer, som hafva kännedom om hästar och huru de skola skötas och vårdas, och icke såsom hittills lyda under arméförvaltningen, hvilken efter hvad inträffat icke synes hafva någon kännedom om detta. Jag vill äfven påpeka, med afseende på sättet, hvarpå denna depot tillkommit, hurusom arméförvaltningen gjort upp ett kontrakt med herr von Mühlenfels, som är sådant, att hade en enskild person gjort upp ett sådant kontrakt, så skulle han anses när som helst färdig att ställas under förmyndare.

Nu säger utskottet: »Hvad Ottenby beträffar, synes kunna ifrågasättas, huruvida denna plats må vara fullt lämplig till remontdepot.» Utskottet har således äfven ansett lämpligt att så fort som möjligt indraga denna depot, och jag för min enskilda del anser Ottenby, med det läge, som denna plats har, alldeles olämpligt till remontdepot. Dit komma hästar från alla delar af landet, och dessa hästar hafva förut blifvit väl utfodrade och väl vårdade i stallar och under den kallare årstiden åtminstone intagna om nätterna eller ock hafva de fått gå i skogarne. Vid Ottenby, der det icke fins något skydd för dem, släppas hästarne ute hela hösten, och det är klart, att djuren deraf skola lida ganska svårt men. Dertill kommer, att på grund af Ottenbys läge, hästarne måste forslas öfver sjön dit och tillbaka igen. Sådana hästar t. ex., som uppköpas i sydvästra Skåne för kronprinsens husarer, de skola transporteras först till Kalmar, så öfver sundet och sex mil till Ottenby och sedan efter någon tid hela denna långa väg tillbaka igen. På samma sätt är det med hästar från Vestergötland eller andra delar af mellersta Sverige, hvilka först måste transporteras till Ottenby och sedan kanske skola upp till Norrlands dragoner. Allt detta gör, att Ottenby synes mig alldeles olämpligt, men jag kan icke se någon möjlighet för att nu genast i ett enda tag låta Ottenby upphöra såsom remontdepot. Vi hafva hemställt, att, så vidt möjligen ske kan, fyraåriga hästar skola inköpas för att genast öfverlemnas till truppförbanden, och det är ju blott så vidt

Ang. sättet för uppköp af remonter för arméns behof samt anordningarna vid Ottenby remontdepot m. m.

(Forts.)

Ang sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

skä kan, som detta önskemål kan förverkligas. Det skall efter min tanke likasom efter herr Danielsons framdeles icke blifva omöjligt att uppköpa fyraåriga hästar, men nu är det omöjligt, då en årgång hästar är borta. Skåningarne sälja ungefär 70 procent af alla remonter, och jag tror mig därför hafva lika god reda på huru förhåller sig som någon annan af kammarens ledamöter, och jag försäkrar, att det icke är möjligt att nu köpa upp så många fyraåriga hästar, att vi kunna remontera för den närmaste framtiden, men jag tror, att det framdeles icke skall blifva omöjligt. Nu få de icke tillräckligt betaldt för fyraåringar, ty om en treåring och en fyraåring, dugliga hästar båda två, ställas upp bredvid hvarandra, och man vill hafva 100 kronor mer för fyraåringen, så blir den absolut icke såld. Det är en förlust för staten att, såsom man nu gör, köpa treåringar och sända till deponen, ty deras underhåll der kostar en trehundra kronor stycket, och då löper man derjemte risken, att de der blifva förderfvade.

Jag tror, att vi i detta fall vilja komma till samma mål som reservanterna, men vi vilja göra hvad som är möjligt och icke hvad som är omöjligt. Jag skall därför be att, lika varmt som herr Danielson yrkat bifall till reservanternas förslag, få yrka bifall till utskottets förslag, ty det är hvad som nu är möjligt att göra. Såsom herrarne veta, har Första Kammaren redan bifallit utskottets förslag; herr Danielson tror, att en sammanjemkning i detta fall skall blifva möjlig, men jag vågar nästan påstå, att den icke skall lyckas. Nu säger man, att om frågan faller i år, så är ingen fara skedd, utan den kan anstå till nästa år, då rättelse kan ske. Men, mine herrar, jag är mycket tvifvelsam om, huruvida Första Kammar-
aren nästa år vill gå in på ett sådant förslag som det, den nu antagit. Detta förslag innebär hvad som är möjligt, det omöjliga kunna vi icke ifrågasätta, och jag skall därför på grund af de skäl, jag nu anfört, yrka bifall till detta utskottets förslag.

Herr Bruzelius: Jag tror mig vid flera föregående tillfällen hafva inför denna kammare tydligen ådagalagt, att jag är en mycket varm vän af skydd för djur mot misshandel.

När jag af uppgifter i tidningar och annorledes fick anledning misstänka, att kronans djur skulle hafva blifvit misshandlade genom den behandling, som egnats dem vid Ottenby, så fick jag deraf ock osökt anledning att gå in i artillerietablissemnet i Kristianstad för att sjelf taga i betraktande de hästar, som från Ottenby ankommit till Kristianstad. Jag kan vittna, att nästan alla de remonterna, som kommit från Ottenby till Kristianstad, voro i ett mer eller mindre miserabelt skick. Särskildt var det ett djur, som var i sådant tillstånd, att, om det befunnits i enskild mans hand och synts på gatorna i Kristianstad, stadsfiskalen ovilkorligen måst ingripa, och innehafvaren dömts för uppenbar grymhet mot djuret.

Detta djur stod i sjukstallet; på skylten framför dess box stod

skrifvet »allmän svaghet». Då jag såg djuret, hade det redan under några dagar varit under en utmärkt behandling, det hade vid mitt besök strö under sig och hafre framför sig i boxen, men när det skulle resa sig för att taga en nypa hafre, så föll det omkull af mattighet. Blodet rann ur många sår, som det tillfogat sig vid fallen. Detta upprörde mitt sinne — jag kan icke tro annat, än att det ligger »något under» behandlingen af dessa remonter på Ottenby — något som ovilkorligen måste rättas.

*Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.*

(Forts.)

Jag vill nu i likhet med herr Andersson instämma uti den åsigten, att Öland — med all respekt för min ärade granne framför mig, herr Danielson — icke är någon lämplig plats för en sådan depot. Jag tror, att Skåne, som ju är en hästuppfödande provins, ligger mera under allmänhetens ögon än Öland och att det derför vore bättre att flytta depoten till Skåne. Jag vill icke i detalj säga, hvad som skall göras, men något *måste* dock göras; det kan ej gå an, att den enskilde straffas för djurplågeri, men att kronans djur få uppträda i det skick, hvori jag sett dem. Det var så, då man såg dem, att man ville gråta af medömkan.

Jag instämmer alltså i herr Hans Anderssons yrkande.

Herr Persson i Rinkaby: Det torde icke misstänkas, att jag, då jag nu begär ordet, ämnar uppträda till försvar för förhållandena vid Ottenby, ty allmänheten och kammaren ha fått den uppfattningen, att det är en riksskandal, att något dylikt allt hittills fått existera. Den grymhet, hvarmed dessa djur behandlats, är sådan, att vi i vårt land icke sett maken dertill.

Nu har en af utskottets ledamöter försökt att försvara utskottet och sagt, att vi böra taga utskottets förslag för att vinna någonting. Kan då verkligen någon hysa den uppfattningen, att något dylikt skall med vederbörandes goda vilja och samtycke fortfarande få existera, om vi än icke skulle taga utskottets förslag? Jag tror, att Andra Kammaren i dag bör gifva uttryck åt en så kraftig protest mot tillvägagåendet vid Ottenby, att det icke skall finnas ens en half tanke på att vederbörande chefer skola fortfarande kunna låta något sådant passera.

Då jag begärde ordet, gjorde jag det emellertid för att yrka bifall till reservationen, men jag vill dock deri påpeka något, som synes mig vara ett missförhållande. Reservanterna föreslå nemligen, att remonteringskommissionerna skola bestå af en ordförande, en veterinär och en af landstingen eller hushållningssällskapens förvaltningsutskott vald ledamot. Jag skulle vilja, att man uteslöte orden »eller hushållningssällskaps förvaltningsutskott», ty dessa förvaltningsutskott, det vill jag påstå, äro icke något uttryck af den allmänna folkviljan i länet, utan det är en hel del frivilliga, som kunna gå in och välja ordförande i hushållningssällskapen, och deras distriktsordförande utgöra just förvaltningsutskottet, hvilket derför rätt ofta består af ett par grefvar och tre eller fyra militärer. Det kunde

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottensby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

derför lätt hända, att kommissionen komme att rekryteras med ytterligare en militär förutom den förutvarande, och då kanske veterinären icke fick mycket att säga, utan remontuppköpen komme att bestämmas lika godtyckligt som hittills, och det är ju dock deremot, som vi önska ingripa så kraftigt som möjligt. Jag vill således hafva den förändring i reservanternas förslag, att den tredje ledamoten icke skall utses antingen af landstingen eller hushållnings-sällskapens förvaltningsutskott, utan att han alltid skall väljas af landstingen och vara skyldig att efter kallelse infinna sig vid remontuppköpen. Det kunde till och med utses en landstingsman på hvarje ort, så att han sluppe att resa så långt, ty då kunde kommissionen vid inköp af djur inkalla den närmast boende ledamoten.

Här hafva framkommit så kraftiga tillvitelser i fråga om upp-rättade kontrakt och dylikt, att jag icke har något att tillägga i det afseendet, utan jag vill blott yrka bifall till reservationen, dock med den förändring, att orden »hushållningssällskaps förvaltnings-utskott» må utgå och att efter ordet *ledamot* må tilläggas följande: *som har att på kallelse infinna sig vid remontuppköpen.*

Herr Danielson: Ja, jag fruktar, att jag tröttar kammaren för mycket, men jag kunde icke underlåta att begära ordet, då herr Hans Andersson yttrade sig. Han trodde, att allt vore väl bestäldt genom att i motiveringen intaga en antydning om att det skulle blifva tre personer i kommissionen, utan att bestämma något om att en af dem skall vara civil. Men jag vill påpeka för den värde talaren, att den, som skall välja dessa tre personer, det blir Kongl. Maj:t, och då äro orterna undanträngda och då är den kontroll och trygghet, som vi vilja hafva, borta. Vi hafva för öfrigt icke sagt, att den tredje ledamoten skall vara en civil person, utan blott en i orten utsedd person, till hvilken orten har förtroende, och det kan således vara en f. d. militär eller hvilken annan som helst, blott orten har förtroende för honom. Således tror jag, att de farhågor, den siste talaren uttryckte, böra vara häfda, ty jag vill erinra honom och herrarne om, att detta är icke en lagstiftning, utan att det kommer att bero på Kongl. Maj:t att föreskrifva, huru det skall ske; men om man icke tydligt i klämman framhåller hvad man vill, så tror jag icke, att man har någon förutsättning för att få hvad man önskar. Derför hafva vi ansett oss böra direkt uttala, att en ledamot skall utses af antingen landstinget eller hushållningssällskapets förvaltningsutskott, och hvarför vi föreslagit förvaltningsutskottet, det är därför, att i dessa utskott sitta personer, som äro ordförande i underafdelningarna och känna hvarje ort inom samma hushållnings-sällskaps område samt äro, så att säga, ett slags förtroendemän i dessa utskott.

När valen förrättades af utskotten, kunde man ha större trygghet, än om de skulle företagas af hushållningssällskapen. Då komme hvem som helst, som är ledamot i ett hushållningssällskap, att kunna

deltaga i dylikt val, och detta kanske blefve mera på slump. Men skulle ett sådant utskott, sammansatt af underafdelningarnas ordförande och andra mera bemärkte män i hushållningssällskapet, förätta valet, då hade man tydligen mera trygghet, att valet skulle utfalla väl. Samma vore förhållandet, om Kongl. Maj:t visade tillmötesgåendet att låta landstingen välja. Då skulle nog landstingen motsvara detta förtroende.

Nu nämnde en talare på skånebänken, att det är 70 procent af remonterna, som köpas i Skåne, och att skåningarne därför borde vara synnerligen sakkunnige. Ja, det vill jag icke förneka. Men jag tror, att, om herrar skåningar låta andra orter vara med om att försälja hästar, det icke skulle behöfva köpas 70 procent i Skåne. Äfven vi på Öland kunde sälja icke så litet hästar, ja, åtminstone 20 procent af årliga remontbehovet. Att fördela detta uppköp på olika orter torde vara lämpligt, såväl till moderata pris som i öfrigt. Men hvarför det köpes 70 procent i Skåne, är för mig obegripligt, om icke det skulle kunna förklaras deraf, att, såsom statsrevisorerna antydt, man köpt dem först och sålt dem sedan på ett besynnerligt sätt. Komme vederbörande uppköpare till oss — vi ha också hästar och rätt mycket hästar; jag tror, att jag icke misstager mig, om jag säger, att det från vår ö säljes mellan ett och två tusental om året — torde vi kunna lemna hästar, som räckte till, som jag nämnt, åtskilliga procent af hela remontantalet. Men man går så till våga under nuvarande förhållanden, att den, som är ensam bestämmande vid inköpen, köper, der han kan göra affär, der det är beqvämast att få hästarne. Men det är ej meningen, att staten skall uppskörtas af honom på det sättet. Skedde uppköpen allmänne i orterna, och vore ett civilt ombud med, som kunde öfvervaka, att man ej ginge till våga på nämnda sätt, skulle prisen ställa sig betydligt billigare. Jag är öfvertygad i närvarande stund, att de bästa och vackraste hästar, vi hafva, och som äro fullt så vackra som de, hvilka från hästhandlare uppköpas, skulle säljas hos oss för ända ned till 500 kronor; hästuppfödarne skulle tacka, om de finge det. Men nu betalas för dylika kanske 600 kronor och något deröfver. Detta tycker man icke vara något att fästa sig vid.

Herr Hans Andersson talade om att han ville göra hvad som är möjligt. Ja, det är också jag med om. Men jag anser det möjligt att bifalla reservationen. Ty jag vill fästa herrarnes synnerliga uppmärksamhet på, att vi ej angifvit någon tid, inom hvilken den ifrågavarande remontdepoten skall indragas, utan att vi tillstyrkt anhållan, »att remontdepoten å Ottenby indrages». Om detta bör ske inom ett eller två år eller ej förr, än det ordnats så, att 4-åringar uppköpas och skickas till regementena genast, det hafva vi ej yttrat oss om, utan det blir Kongl. Maj:t i sista hand, som får bestämma det. Men hvad vi strängt hålla på, är att få rättelse, der vi vilja hafva rättelse och nödvändigt behöfva rättelse, att få allmän kontroll öfver uppköpen och så få bort detta eländiga djurplågeri.

Ang. sättet för uppköp af remonter för arméns behof samt anordningarna vid Ottenby remontdepot m. m.

(Forts.)

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottensby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

Men när Kongl. Maj:t kan finna skäligt att göra ändring, ligger ej i vår hand att bestämma. Derfor tror jag, att det är en väsentlig skilnad mellan utskottets motivering och kläm och den kläm, vi föreslagit. Och jag är öfvertygad, att, om vi icke kunna sammanjemka — om det kan ske, är ej godt för mig att säga ensam, men jag har dock förhoppning derom — det är bättre, att eländet får fortfara ett år till, än att vi taga det förslag, som nu föreligger från utskottet. Ty vi skola få samma erfarenhet, samma klagomål, samma skäl till befogade anmärkningar mot hästuppköpen nästa år och framgent som nu, derest vi ej få en person från orten, som kan i detta hänseende öfvervaka, hvad som är rätt och hvad som öfverensstämmer med ortens intressen.

Dessa skäl har jag velat tillägga till de förra.

Herr Kihlberg: Då jag deltagit i förra årets statsrevision och äfven i den delegation af statsrevisionen, som gjorde besök på Ottensby, och dessutom undertecknat den af herr Danielson m. fl. afgifna reservation, ber jag att få yttra några ord i förevarande ämne.

Under den hittills förda diskussionen har jag hört åtskilliga anmärkningar i förevarande fall afgifvas, och med den kändedom, jag fått om förhållandet i Ottensby, då jag som statsrevisor der gjorde besök, kan jag i det allra närmaste underskrifva alla de anmärkningar, som i detta fall blifvit afgifna. Men många missförhållanden återstå ännu, här icke berörda, som, jemte förut omnämnda, för mig åtminstone göra det alldeles klart, att de oegentligheter, som i detta afseende råda, icke kunna afhjelpas genom de åtgärder, utskottet förordar, utan jag är fullt öfvertygad om, att, för att kunna grundligt få bort dessa oegentligheter, det icke finnes någon annan möjlighet än den, som i reservationen har blifvit anford.

Jag skall då först taga i betraktande sättet att uppköpa remonter. Mot det nuvarande sättet har det gjorts ganska stora och äfven berättigade anmärkningar. Man lägger en så viktig sak som inköp af detta dyrbara hästmateriel i en enda persons hand. Vål kan det vara möjligt, att en sådan person är så kvalificerad, att han kan på ett tillfredsställande sätt fullgöra ett sådant uppdrag, men man har i alla fall icke trygghet därför. Och det är dock en allt för viktig sak, för att man skall låta en enda person hafva rätten att afgöra den. Men det är för öfrigt icke nog med, att man anser sig hafva fullt betryggat statens rätt. Är det så, att det är en enda person, som gör dessa uppköp, är det gifvet, att denne blir mycket förr utsatt för misstankar ifrån allmänhetens sida för partiskhet, än om det är flere ledamöter i en nämnd, som dela detta ansvar. Dessutom kan man vara viss om, att sakkunskapen bör blifva mera representerad i en dylik kommission, der 3 personer deltaga i stället för 1. Nu har endast en person afgörandet i sin

hand, och det är en militär person. Med all aktning för fackkunskap på detta område, tror jag dock, att denna fackkunskap behöfver ytterligare förstärkas dels genom veterinärsigter och dels genom den kunskap, som finnes hos de civile, särskildt bland hästuppfödarna sjelfva. Nu har man visserligen sagt, att chefen för remonteringsväsendet har rätt att tillkalla veterinärbiträde, när han så behöfver. Men han har icke skyldighet att göra det. Och det blir icke samma ansvar, veterinären känner, då han sålunda gör denna besigtning på uppdrag, som då han är ledamot af denna nämnd. Men det är särskildt i afseende å den tredje ledamoten i denna nämnd, som jag fäster synnerligen stor vikt. Det är alldeles visst, att, om denna person valts inom ett visst område och af ortsmyndigheterna, allmänheten skulle få till honom större förtroende än till den militära person, som nu ensam verkställer inköp. Man har sagt, att man icke kan lita på, att ortsmyndigheterna skulle kunna förrätta sina val på ett tillfredsställande sätt. Jag tror, att det är större utsigt för att på det sättet få en lämplig kommission, än om den skulle tillsättas på annat sätt. Kongl. Maj:t skulle utse de två öfriga ledamöterna, och om Kongl. Maj:t skulle utse äfven den tredje, tror jag icke, att man har samma trygghet för, att denne blir fullt lämplig, som om han väljes af landsting eller hushållningssällskaps förvaltningsutskott. Ett hushållningssällskaps förvaltningsutskott är en myndighet, som utses af hushållningssällskapets ledamöter. I hushållningssällskapen är en stor del af våra landtmän medlemmar, och de välja i förvaltningsutskotten in sådana personer, att man enligt min tanke till dem kan hysa fullt förtroende. I de nuvarande hästpremieringsnämnderna utse ock förvaltningsutskotten ledamöter, och jag tror, att det sättet visat sig synnerligen bra.

Nu hafva revisorerna gjort ett par anmärkningar i fråga om de nuvarande uppköpen. De hafva anmärkt, att en veterinär, som varit närvarande vid uppköp af hästar, äfven uppträdt som säljare. Åtminstone vid ett tillfälle har denne veterinär varit på samma gång besigtningssman och sålt en häst. Visserligen har det i afgifven förklaring sagts, att, när denna person vid ett tillfälle sålt 10 hästar, han icke vid det tillfället varit tillkallad som veterinär för att besigtiga hästarne. Men det föringrar icke synnerligen mycket anmärkningen. Ty det gifver anledning till berättigad misstro, att denna sak icke skötes på rätt sätt, då en veterinär, som i alla fall vid föregående tillfällen varit anställd som besigtningssman af hästarne, vid ett annat tillfälle uppträder som säljare af 10 hästar.

Det har ock väckt revisorernas uppmärksamhet, att så stora uppköp gjorts från hästhandlare. Af en har köpts icke mindre än 42 hästar, af en annan 22. Kan man anse detta vara rätt och med statens intresse förenligt? Jag tror det icke. När kommissionen har uppköpsplatser annonserade i olika delar af landet, afses ju dermed, att köparne skola träffa tillsammans med hästuppfödarna direkt. När nu hästhandlare köpa upp hästar på förhand och sedan sälja

Ang. sättet för uppköp af remonter för arméns behof samt anordningarna vid Ottenby remontdepot m. m.

(Forts.)

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
saamt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.

(Forts.)

dem till uppköpsnämnden, kan icke bestridas, att dessa hästar derigenom fördyras, ty man kan väl icke tänka sig, att hästhandlare uppköpa hästar, föda dem en längre tid och föra dem långa vägar för ingenting; de skola först hafva ersättning för sina ganska dryga omkostnader och sedan en handelsvinst. Hvarför anlitas nu dessa mellanhänder? Jo, det kan möjligen förklaras deraf, att remonteringschefen icke känner till, hvar det finnes lämpliga hästar; han behöfver kanske denna mellanhand för att skaffa fram hästar, som äro dugliga. Han behöfver kanske därför en person, som är sakkunnig. Hade man då inom denna uppköpskommission ifrån hvarje län en fullt sakkunnig civil person, stode denne i mera direkt beröring med hästuppfödarna. Han kunde på förhand taga reda på, hos hvilka hästuppfödare dugliga hästar funnes, och meddela ordföranden i nämnden, hvar hästar vore att tillgå. Hästuppfödarna hade lättare att träffa denna person, samtala med honom och få höra af honom, huru beskaffade hästarne skulle vara, såväl i afseende på deras exteriör som beträffande uppfödningssystem, försäljningspris och i öfrigt. Derigenom skulle säkerligen denna uppköpsnämnd vinna rätt betydligt i förtroende. Då skulle ock allmänheten vara mera intresserad för uppfödning af ädla hästar. Men nu vet jag, att personer, som egnat mycken uppmärksamhet och intresse för denna sak och äfven lyckats erhålla mycket bra hästar, hafva sådan misstro för den nuvarande uppköpsnämnden, att de börjat draga sig tillbaka. Det är därför, tror jag, af flera skäl nödvändigt att se till, att denna uppköpsnämnd mera vinner allmänhetens förtroende. Och jag tror, att det skulle ske på det sätt, reservanterna föreslagit.

Den andra delen, hvori reservanternas förslag skiljer sig från utskottets, är, att vi anse, att detta depotsystem, särskildt detta Ottenby, skulle helt och hållet upphöra att vidare användas för sitt nuvarande ändamål. Jag tror icke, att man kommer till rätta med denna sak på annat sätt. Det är en mängd förhållanden, som göra, att jag tror det. Jag kan icke finna, att denna plats är synnerligen lämplig för att under ett och ett halft år utgöra uppehålls-orten för dessa hästar. Betesmarkerna vid Ottenby, har man sagt, skulle vara så förträffliga, att det knappt i Europa skulle finnas något motsvarande. Ja väl, i afseende på omfånget äro dessa betesmarker stora, öfverväldigande stora. Till denna egendom höra bortåt 2,000 tunnland sådana marker. Men kvaliteten är icke i förhållande derafter. Det korta gräs, som växer på denna kalkstenshäll med ett jordlager af endast några tums tjocklek, är visserligen närande, men icke ymnigt. Hvad beträffar detta tunna jordlager på denna kalkstenshäll, på denna öländska Alvaren, med en sådan vidsträckthet, som här är i fråga, liggande helt och hållet öppet för östan- och sunnanvind, kan man lätt tänka sig, att under de torra somrar, som äro så vanliga i vårt land, det icke behöfs mer än 8 à 14 dagars torka, förr än detta tunna jordlager blir helt och hållet

genomtorkadt och gräsmattan brunbränd. Jag är därför viss om, att, äfven om arrendatorn på bättre sätt, än han hittills gjort, skulle fullgöra sina skyldigheter och ställa större betesmarker till hingst-depotens förfogande, det dock kan inträffa sådana år, då det blir svårighet att der föda detta stora antal hästar. Särskildt kan man tänka sig, att på höstarne, då återväxten är knapp, och i september, då hästarne skola taga sin föda uteslutande på dessa marker, deras föda skall blifva knapp.

Ang. sättet för uppköp af re-monter för ar-méns behof samt anord-ningarna vid Ottenby re-montdepot m. m.

(Forts.)

Men icke nog dermed. Man säger, att det skall vara så nyttigt, att hästarne blifva härdade på dessa marker, att de sedan blifva så mycket dugligare till krigsbruk. Ja väl, men jag undrar, om I landtmän, som uppföden hästar, skullen finna eder tilltalade af detta härdningssystem. Hästarne, som komma från forna hem, der de varit väl vårdade af sina husbönder och vid oväder tagna i stall, anlända hit i början af juni, medan det ännu är kallt och blåsigt. De släppas ut på dessa betesmarker utan skydd för regn eller nattens kyla, utsatta för hafsstormar på dessa vidder; denna härdning kan blifva ödesdiger nog. Man kan härda så, att resultatet blir undergång. Att så varit fallit här, hafva vi tillräckligt många exempel på. Dessa förhållanden kunna, huru man än ordnar dem, vid Ottenby icke fullkomligt rättas, så att de blifva tillfredsställande.

Nu har sagts, att i utlandet har detta system visat sig förmånligt. Ja, det kan ju hända. Men icke är det sagdt, att detta system passar för oss. Icke heller att det här tillämpats på rätt sätt. Att föra hästar tillsammans i boxar, det är något, som göres äfven i andra länder, der man har detta system. Men man kan ock göra detta mer eller mindre beqvämt. Här är verkligen förhållandet, att dessa 5 boxar, som dessa 200 hästar skulle hafva till sitt hem under vintern och som sålunda inrymma 40 à 45 hästar hvar, äro till den grad trånga, att icke alla hästar kunna hvila der på en gång, och utfodringen sker af hafre i krubbor efter långväggarna och af stråfodret så, att det strös ut på golfvet. Det har visserligen sagts, att det är vaktare, som skola se till, att äfven de svagare och räddare hästarne skola komma fram till krubborna och få sitt mål. Det kan ju vara godt och väl. Men hvad den tillsynen beträffar, tror jag icke, att man kan fullt lita på, att den blir riktig och effektiv. Vid mitt besök på Ottenby var jag sjelf närvarande en söndagsmorgou för att se, huru utfodringen tillgick; och jag har verkligen anledning att tro, att det dervid icke alltid går så riktigt till. De sämsta hästarne voro i midten af boxarne, under det de andra stodo vid stråfodret. Dessutom kan man tänka sig, att större delen af stråfodret, som de väl behöfva, skall nedtrampas, när det kastas på golfvet tillsammans med gödseln, som samlats der en längre tid.

Det var icke godt för mig att då kontrollera det, men man kan misstänka, att dessa stallar under vintertiden äro allt för kalla. Det finnes icke något innertak, utan endast ett lätt yttertak på

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.

(Forts.)

taksparrarne af spån. Att detta icke utestänger kölden, veta vi landtmän mycket väl; då det icke är något mellantak och då det är så högt i tak, är det svårt att bibehålla värmen. Äfven detta skall kanske vara härdning, men jag tror, det är en farlig härdning.

Men icke nog dermed. Det förefaller mig också, som det vore ett förfärligt slöseri med statens medel att på detta sätt anordna en remontdepot, som här skett. Detta kontrakt, som arméförvaltningen upprättat med arrendatorn af Ottenby, tillförsäkrar honom endast för beten till dessa hästar — då upplåter han likväl icke åt dem mer än 1,200 tunnland af de 2,000 — en ersättning af 12,200 kronor, under det han arrenderar denna egendom af staten för en summa af något öfver 11,000 kronor. Sedan han sålunda fått mer än hela arrendesumman i ersättning för dessa beten, har han till underarrendatorer upplåtit 540 tunnland förträfflig och väl skött åkerjord. Ytterligare har han 800 tunnland kvar af betes- och ängsmarker att förfoga öfver. Dessutom har han af de 1,200 tunnland betesmark, som han förra året upplåtit till hingstdepoten, slagit de bästa delarne, nemligen 700 tunnland, Schäferiängen, som är den bördigaste marken och har rik gräsväxt; vidare har han slagit en del af Ottenbylund, den enda skogbevuxna mark, som finnes der, och slutligen en del af Hingsthagen. Man kan förvåna sig öfver, huru det är möjligt, att en sådan uppgörelse kunnat ske. Att arméförvaltningen icke består af personer, som förstå att bedöma landbruk, kan man icke förundra sig öfver. Men då kort förut denna egendom för statens räkning blifvit utarrenderad och vid uppskattning af arrendevärdet, som verkställdes af domänintendent och tvenne uppskattningsmän, man kommit till det resultat, att denna egendom icke kan anses betinga mer än något öfver 10,000 kronor i arrende, är det förunderligt, att den myndighet, som har att uppgöra kontrakt med vederbörande arrendator om remontdepoten, kan med kännedom om detta tillförsäkra honom i ersättning endast för en del af betesmarkerna 12,200 kronor.

Denna affär har för staten så många skuggsidor, att sannerligen det är skäl att söka afhjelpa olägenheterna på något annat sätt än genom att göra inskränkningar eller förbättringar på stället. Allt sådant blir, efter min uppfattning, blott palliativ. Skall man få rättelse i detta, är det bäst att, så snart sådant ske kan, få slut på hela denna tillställning.

Här har man nu sökt försvara detta system äfven dermed, att det skulle vara nödvändigt att köpa upp treåriga hästar, ty annars skulle icke staten få sitt behof af kavallerihästar tillgodosedt. De skulle säljas under detta år, tredje till fjerde året, då de pläga tagas i dressyr. De skulle gå till andra länder, de skulle exporteras till Tyskland, till Danmark. Också har det sagts, att en del skulle blifva förstörda, därför att de icke skulle blifva rätt skötta under det sista året, utan de skulle blifva för strängt körda och förderfvade. Hvad nu beträffar detta sista skäl, förefaller det mycket underligt,

ty personer, som egnat uppmärksamhet och omkostnad åt denna sak, att föda upp ädla hästar, hafva väl så mycket förstånd i detta afseende, att de veta, att de icke kunna starkt köra en sådan häst, som är tre år gammal. Och egaren af en sådan häst är allt för rädd om honom, så att han icke sätter honom för tyngre körslor och derigenom förderfvar honom. Men om han använder den till lättare körslor, för lättare åkdon eller till ridning, så är det ju icke annat än en motion, som behöfs; sådan lär ock vara behöflig i depoten. Och de sätta ju mycket värde derpå, att hästar få nödig rörelse. Dessutom har väl en stor del af uppfödarnes betesmarker, så att äfven de under sommartiden kunna låta sina hästar få samma förmån af bete, som de skulle fått vid Ottenby. Fins det betesmarker, blir det nog billigare för hästuppfödaren att använda dessa för hästarne under sommartiden än att hafva dem i stall med dyrare foder. Derför kan man vara viss om, att han söker åstadkomma ett sådant bete åt sina unghästar, så vida det är för honom möjligt. Och har han icke sådana betesmarker, kan man vara säker om, att han i allt fall drager försorg om att hästarne få på lämpligt sätt motion. Om nu staten köpte dessa hästar vid fyra års ålder i stället för vid tre, är jag öfvertygad om, att dessa hästuppfödare skulle med tacksamhet taga ett eller annat hundra kronor mera, än de nu få för hästarne; derigenom skulle dessa hästar icke så synnerligen mycket fördyras. Men hvad kosta nu hästarne vid Ottenby? Jo, hvarje häst — alla de usla krakarne inberäknade, som derifrån utgått — kostar i medeltal 1,023 kronor. Ville man gifva dessa hästuppfödare 800 eller 900 kronor för hästar i fjerde året, är jag säker på, att de skulle lemna dem i betydligt bättre skick, än Ottenby-depoten lemnar sina hästar.

*Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
mondepot
m. m.
(Forts.)*

Hvad nu det beträffar, att hästarne skulle uppköpas af hästhandlarne och föras till Danmark eller Tyskland, vill jag säga, att det för mig icke synes vara någon fara derför. Äfven om en sådan export skulle förekomma, tror jag ändock, att tillräckligt antal hästar skulle finnas för statens behof, ty nu är ju förhållandet det, att de flesta uppköpen göras i de södra provinserna. En föregående talare sade, att ända till 70 procent uppköpas i Skåne. Om nu sålunda ifrån Skåne en del hästar skulle gå öfver till Tyskland och Danmark, skulle derigenom äfven mellersta Sverige, som sysselsätter sig med denna hästuppfödning och gerna ville göra det i större utsträckning, om utsigt funnes att få sälja hästarne, komma i det förmånliga läget att få sälja dylika. Landtbrukarens ställning är icke så synnerligen gynsam nu för tiden. Det skulle vara en god hjälp, om på detta område han kunde få några inkomster. Jag vet inom min ort en person, som mycket intresserar sig för denna afvel och drifver sådan i rätt stor skala. Och det anmälles af denna person, som hade icke mindre än 12 sådana att sälja, till uppköpskommissionen, att han hade så stort antal, och att han visste, att inom orten det dessutom fans ett betydligt större antal hästar till

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottensby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

salu, och han anhöll, att kommissionen ville göra en resa dit. Men han fick till svar: »Nej, vi skola först till södra Sverige; få vi vårt behof fylldt der, resa vi icke till eder ort.» Sedan kom underrättelse om att de fått tillräckligt på annat håll. Denna person, som lagt ned mycken kostnad på sin hästafvel och har erkänt goda hästar samt sålt sådana till denna kommission förut och äfven till indelta kavalleriet, stod der rådlös, huru han skulle använda dessa hästar. Och han och andra — jag hörde ock till dem — som ville sälja, måste då söka marknad på annat håll.

Om därför en del af dylika hästar skulle utföras till annat land, så vore detta icke någon olycka, utan det skulle endast hafva den fördelen till följd, att äfven mellersta Sverige skulle kunna försälja sådana hästar; ty jag tror, att äfven denna landsdel kan vara i stånd att uppföda passande sådana. Finge nu det mellersta Sverige tillfälle till dylik försäljning, så tror jag, att många hästuppfödare skulle intressera sig för denna sak, och det skulle då icke dröja länge, förr än vi finge en fullt god tillgång derstädes på goda och härliga fyraåriga hästar, som der skulle kunna köpas till betydligt billigare pris.

Det är af dessa skäl, som jag icke kan nöja mig med det slut, hvartill utskottet kommit i förevarande fråga, utan hvarför jag instämt med herr Danielsons m. fl. reservation, till hvilken jag skall be att få yrka bifall.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Det var ledsamt att höra, det den siste talaren icke kunde vara med om statsutskottets förslag. Så vidt jag kunnat rätt läsa statsutskottets utlåtande, hafva statsrevisorerna icke hemställt om någon förändring i remonteringsväsendet, hvilket deremot utskottet har gjort, och då förefaller det mig märkvärdigt, att herr Kihlberg icke kunnat vara med om utskottets förslag, som ju åsyftar en förändring till det bättre.

Det har nämnts af en talare på ölandsbänken, att reservanternas förslag skulle vara bättre, derigenom att enligt detta en civil person skulle bli invald i en s. k. remonteringsnämnd, hvilken bestämmelse icke förekommer i utskottets förslag, der det endast föreslås, att remonteringsväsendets ombesörjande skall öfverlemnas åt en af tre personer sammansatt kommission. Jag betvivlar dock detta; jag tror tvärtom, att det skulle bli en mycket större kontinuitet inom remonteringskommissionen, om densamma bestode af tre personer, som allesammans skulle för landet i sin helhet ombesörja hästuppköpen, än om denna kommission sammansattes på sådant sätt, att en särskild person för hvarje län skulle inträda i densamma, således en person för det ena länet, en annan för det andra, och så vidare hela landet igenom. Hvad skulle för det första en sådan anordning tjena till beträffande hela Norrland, der inga inköp af remonterega rum? Och vidare, då det antydes, att genom reservanternas förslag om denne civile ledamot de öfverklagade missförhållandena i

afseende å platsen för hästarnes inköp skulle förekommas mera, än som blefve fallet, derest kommissionen skulle utgöras af tre personer såsom ständiga medlemmar, får jag säga, att jag icke kan förstå, huru den af landstinget eller hushållningssällskapet förvaltningsutskott utsedda personen skulle kunna verka derhän, att det inom hans län inköptes flera hästar än nu. Det blir väl under alla förhållanden ordföranden, som kommer att bestämman om orten för uppköpen och säga: nu resa vi dit och köpa hästar, nu dit och dit. Så har jag tänkt mig, att förhållandena härutinnan fortfarande skulle gestalta sig, och jag kan därför icke tro, att den här af reservanterna föreslagna civila personen skulle kunna i det fallet verka det ringaste. Till och med om, såsom uppgafs, 20 procent af de erforderliga kavallerihästarne skulle kunna säljas ifrån Öland — hvilket jag betviflar, så vida nemligen dessa hästar skola vara af beskaffenhet att kunna användas för krigsbruk — tror jag icke, att så stort antal skulle genom den af reservanterna föreslagna anordningen blifva från denna ort inköpt.

Jag får äfven upprigtigt säga, att jag mycket tviflar på, huru vida reservanterna skola kunna hos talmannen få proposition framställd på sitt yrkande. Ty så vidt jag kunnat läsa både i revisorernas berättelse och i motionen, så är der icke någon hemställan gjord till Riksdagen om att Ottenby depot skall indragas. Åtminstone ha vi, som suttit i den utskottets afdelning, som behandlat detta ärende, måst taga hänsyn dertill, att, då ingen framställning i det syftet gjorts, det var omöjligt att föreslå denna indragning, då, såsom ju herrarne veta, statsutskottet icke har någon motionsrätt. Jag har således, när jag icke kunnat någonstädes finna, det hemställan om Ottenby remontdepots indragning blifvit gjord, icke kunnat tillstyrka en sådan åtgärd, och jag vill icke heller nu vara med om, att kammaren skall göra sig skyldig till en dylik faute, hvadan jag fortfarande ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nylander: Här har nu mycket talats om missförhållandena vid Ottenby remontdepot, och att sådana verkligen der förekommit, kan ej heller af någon bestridas. Staten har fått göra stora förluster såväl på grund af de olämpliga kontraktsuppgörelser, som arméförvaltningen upprättat, som också till följd af de många svältfödda remonter, som regementena fått emottaga från Ottenby. Huru skall rättelse härutinnan vinnas, det är nu frågan. Enligt min åsigt och på grund af den uppfattning, som jag fick under statsrevisionen i höstas, då detta ärende förhades, torde det enda verkligt kraftiga medlet vara att helt och hållet indraga ifrågasvarande remontdepot. Vill man spörja efter grunden eller orsaken till missförhållandena der nere vid Ottenby, så torde man, enligt min tanke, böra till hufvudsaklig del söka den hos kronoarrondatorn på platsen och den — jag vill säga rent ut — snikenhet, som af honom blifvit ådagalagd. Icke åtnöjande sig med de stora

Ang. sättet för uppköp af remonter för arméns behof samt anordningarna vid Ottenby remontdepot m. m.
(Forts.)

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

fördelar, hvilka, såsom herr Kihlberg framhållit, honom blifvit till-
erkända genom det med honom upprättade arrendekontraktet, har
han haft hjerta nog att fråndraga djuren deras behöfliga foderranson,
i det han fråntagit dem den ena betesmarken efter den andra, för
att arrendera bort dessa till andra personer och således derigenom
skaffa sig ännu större inkomster. Genomläser man närmare de hit-
hörande handlingarna, kan man icke undgå att finna, huru ofantligt
litet vederbörande kunat uträtta gent emot sin motsträfvige arren-
dator. Att staten ej bör begagna sig af det med honom upprättade
arrendekontraktet, utan så mycket som möjligt undvika att ha något
vidare med honom att göra, det synes mig vara uppenbart. Reviso-
rerna hafva och varit eniga om att det är olämpligt att för remon-
ters uppfödande och vård hafva en anordning, som ställer staten i
beroende af en enskild persons villighet att uppfylla sina åtagna
förbindelser och hvilken anordning visat så beklagliga resultat. Det
synes, framhålla revisorerna vidare, kunna med skäl ifrågasättas,
huruvida statens dyrbara hästmateriel bör på sådant sätt äfventyras.
Enklast vore enligt deras mening, att staten icke vidare skickade
remonter till Ottenby. Då reservanternas förslag går i den rigtningen,
skall jag helst sluta mig till deras reservation.

Herr Månsson: Jag tror, att den här saken tillvunnit sig
en så allmän uppmärksamhet i vårt land och ett så allmänt klander,
att det icke är besynnerligt, att sådana uttalanden blifvit gjorda,
som här fälts, och jag tror också för min enskilda del, att den
här ifrågavarande saken tål allt det klander, den får, ty den är
verkligen, så vidt man kunnat se af tillgängliga handlingar, skött
på ett sådant sätt, att man måste i högsta grad beklaga, det något
sådant kunnat ske i vårt land. Frågan är nu emellertid den, hvad
som här bör göras åt saken, och då är det, så vidt jag kunnat se,
egentligen i två hufvudsakliga delar, som utskottets och reservanter-
nas förslag skilja sig åt. Det ena är, att reservanterna vilja be-
stämdt säga ifrån, att den tredje person, som skulle komma in i
den nya uppköpskomitén, skulle vara en af landstingen eller hus-
hållningssällskapen utsedd ledamot. Hvad nu denna sak beträffar,
så talades det ganska mycket derom inom utskottet, och man höll
ganska allvarligt på den saken, och då gjorde första kammarleda-
möterna i utskottet det medgifvande — ty de voro icke obenägna
för att verkligen gå ganska långt, de ville, i den mån det kunde ske,
göra ett allvarligt uttalande i saken — det medgifvande, att det
skulle skrivas så, som det nu står i motiveringen, eller att den
person, som jemte ordföranden och veterinären skulle komma att
utses till ledamot i kommissionen, synes utskottet böra tillsättas
såväl med hänsyn till bevakande af kronans bästa vid remonte-
ringen som äfven på det att inom kommissionen särskild uppmärk-
samhet må vid hästinköpen fästas derå, att de enskilda häst-
uppfödarna må varda, så vidt med statens intresse förenligt är, tillgodo-

sedda.» Detta blef då den sammanjemkning, som skedde. Första Kammaren gaf, som sagdt, med sig, att detta skulle få skrivas in i motiveringen, och då, mine herrar, tror jag icke det vara möjligt att i detta fall komma längre med Första Kammararen.

Vidare är det i ett annat afseende, som reservanternas och utskottets förslag skilja sig åt, och det är, att reservanterna bestämdt påyrka, att Ottenby remontdepot skall indragas. Nu är det dock så, att jag icke tror det är möjligt att vinna Första Kammararen för en sådan mening. Om vi nu emellertid besluta i enlighet med reservationen, och Första Kammararen tager det andra, eller utskottets förslag, då är ju frågan, så vidt jag kan se, förfallen, hela skrifvelseförslaget förfaller då. Det kan ju icke vara meningen, att vi vilja styra så till, utan vi vilja ju ha ett resultat i frågan. Det vore väl i högsta grad egendomligt, om icke ett sådant skulle ernås genom den skrifvelse, utskottet föreslagit skola afåtas till Kongl. Maj:t, och genom den motivering, som härför åberopas — ty det är dock sällan man får se sådana uttalanden, som skulle förekomma i den skrifvelse, hvarom begge kamrarne skulle ena sig, derest vi bifölle utskottets förslag. Äfven Första Kammararen skulle ju då hafva godkänt dessa uttalanden, och lägger man härtill dem, som i öfrigt inom denna kammare blifvit gjorda i denna sak, så kan man icke tvifla på, att ju icke Kongl. Maj:ts regering skall vidtaga alla åtgärder, som äro erforderliga för att ernå rättelse. Det kan åtminstone vara skäl att försöka sig på detta sätt, och det är derför samt för att komma till ett resultat, som jag ber att få hemställa, huruvida det icke vore klokast att antaga utskottets förslag, sådant som det här föreligger. Af dessa skäl ber jag, herr vice talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Folke Andersson: Herr talman, mine herrar! Man kan icke nog beklaga, att förhållandena äro som de äro der ute vid Ottenby. Ryktet om dessa förhållanden har spridt sig öfver hela landet och väckt en, jag kan säga, berättigad harm hos alla, som hafva läst och sett, huru förhållandena varit. Jag tror, att det icke är först nu, som förhållandena vid Ottenby ha varit mindre goda, utan det har nog redan förut varit så, att det icke varit så särdeles bra ställdt med hästarnes uppfödning derstädes. År 1886, då jag var statsrevisor, gjorde äfven de då församlade statsrevisorerna ett besök vid Ottenby. Om det är någon af herrarne här, som då var med, så minnes han nog, att de ungston och föl, som uppföddes der, sköttes mindre väl och sågo mycket dåliga ut, och att de föddes just på det sätt, som blifvit sagdt här i afton; de utfodrades nemligen på sådant sätt, att fodret lades på golfvet, och då kreaturen skulle äta deraf, så trampade de ner mera, än de åto upp, och det kan ju icke vara bra. Och uti denna 1886 års statsrevision reserverade jag mig derför, tillika med en annan af statsrevisorerna, i den rigtning, att Ottenby remontdepot skulle indragas då, men detta

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
mens behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.

(Forts.)

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

har ju ännu icke blifvit verkställt, ehuru det väl aldrig varit så dåligt ställt med densamma, som det nu lär vara. Att så är, kan jag väl icke sjelf intyga, då jag icke nu varit der, men man måste väl tro hvad tidningarna ha berättat och statsrevisorerna sjelfva härom upplyst. Men det har nu blifvit upplyst här, att missförhållandena ännu fortfora, trots alla anmärkningar, som under en så lång tid blifvit gjorda. Det låter otroligt, att något sådant kan ega rum.

Hvar och en kan väl ej annat än önska, att det snart måtte blifva en ändring i detta förfärliga djurplågeri. Hvad beträffar remonteringar, så anser jag, att reservanternas förslag innehåller något, som tilltalar mig, nemligen att remonteringskommissionen skall bestå af en militär, en veterinär och en civil person. Då värnpligtslagen antogs, ville vi ju, att vid mönstringen af våra beväringar en civil person skulle vara närvarande jemte de militära för att kunna i någon mån tillgodose de civiles rätt. Vid uppköpen af remonter tycker jag, att samma förhållande bör ega rum, att en civil person bör finnas med i nämnden. Detta tror jag skulle innebära en trygghet åtminstone för hästuppfödarna, och klagomålen skulle säkerligen blifva betydligt mindre.

Vi veta, att i och för utarrenderingen af våra kronodomäner väljer hvarje landsting en person, som skall deltaga vid utarrenderingen för att se till, att det blir ordentligt. Jag tycker, att man kunde gå till väga på samma sätt äfven i detta fall och låta hvarje landsting utse en person, som deltog i hästuppköpen, då remonteringskommissionen komme till länet. Då jag har en sådan åsigt, kan jag ej aunnat äu biträda reservanternas förslag. Emellertid skulle jag helst hafva velat, att ordet hushållningssällskapet i reservanternas förslag hade strukits; men det torde kanske gå an att, i fall kammaren antager reservanternas förslag och om en sammanjemkning kommer till stånd, då utesluta hushållningssällskapet och i stället endast föreslå, att landstinget får utse en person, som skall deltaga i hästuppköpen inom länet.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Petersson i Brystorp: Jag har ej sett vare sig Ottenby eller remonterna, men efter hvad jag läst i revisorernas berättelse, måtte det vara en ynkelig tillställning med allt detta. Jag tror för min del, att de anmärkningar, som framkommit, äro väl grundade, och att det onda måste ryckas upp fullständigt med rötterna.

I afseende på utskottets förslag anser jag, att försvaret för detsamma ligger just deri, att Första Kammaren aldrig skall vara med om något annat eller gå ifrån sitt en gång fattade beslut. Men om frågan till följd deraf skulle falla — derest vi nu antaga reservanternas förslag —, så faller hon framåt, ty säkert är, att

dessa missförhållanden icke länge kunna få fortfara, utan på ett eller annat sätt måste en förändring ske.

Reservanternas förslag, att en civil medlem af remonteringsnämnden skall tillsättas af länet's landsting eller hushållningssällskap, anser jag vara synnerligen fördelaktigt. Det finnes, mine herrar, personer, som hafva en medfödd blick och fallenhet för hästväsendet och som i detta hänseende äro så framstående, att de öfverträffa djurläkarne. Ty dessa hafva endast, om de icke ega denna medfödda fallenhet, sina två ögon att rätta sig efter. Jag har sjelf varit åsyna vittne till, att en djurläkare förklarar en häst vara fri från alla fel; men då var det en person med dylik medfödd blick, som sade till djurläkaren: »jag skall visa herrn två fel på hästen.» Och det befans äfven, att hästen hade dessa fel. Äfven ett annat exempel kan jag anföra. En hästhandlare, som visserligen sjelf var särdeles kunnig i hästväsendet, anlidade en gång en djurläkares biträde vid inköp af en häst. Sedan kom djurläkaren och ville sjelf köpa samma häst för ett pris, som med 100 kronor öfversteg hvad som förut betalats för hästen, men då svarade den der hästhandlaren: »Ni är ej värd att hafva hästen, ty ni begriper ej hvad den är värd.»

*Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
mén's behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.*

(Forts.)

Finge vi nu i hvarje län en sådan der person, som hade förstånd om och kunde bedöma hästar, är jag säker på, att många missförhållanden derigenom skulle undvikas. Denna af landstinget valda person skulle då vara i tillfälle att underrätta folket i orterna om, hvad sorts hästar man skulle lägga på och huru hästarne skulle uppfodas, för att man skulle vara viss om att få sälja dem såsom remonter.

Komte något sådant till stånd och hästuppfödarne visste, att de hade utsigt att få sälja sina hästar, är jag säker om, att remonter icke skulle komma att saknas. Hästuppfödarne skulle gerna hafva hästarne qvar längre, om de visste, att de skulle få sälja dem och få ordentligt betaldt för dem. Såsom förhållandena nu äro, anse hästuppfödarne, att det är så godt att släppa hästarne, så fort de kunna få 500 à 600 kronor för dem; de taga hvad de kunna få för hästarne och anse detta för en behållen summa.

Den uppfattning jag har är, som sagdt, för öfrigt den, att skulle frågan falla, faller den framåt. Jag vill förorda reservanternas förslag, till hvilket jag, herr vice talman, ber att få yrka bifall.

Herr Lasse Jönsson: Efter de långa tal och utredningar, som hållits här, skall jag ej ingå på frågan i dess helhet. Det är endast en sak, som ingen förut här påpekat, jag vill fästa uppmärksamheten på, och hvilken det äfven inom utskottet var tal om, nemligen att det är märkvärdigt, att depotchefen, som enligt mängas mening och äfven enligt min har den största skulden i de missförhållanden, som här egt rum, fortfarande sitter qvar på sin post. Han innehar dock platsen endast på förordnande, så att man

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
mens behof
samt anord-
ningarna vid
Ottensby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

kunde väl åtminstone sett sig om efter en annan person till depot-
chef, som bättre kunde sköta dessa förhållanden. I synnerhet nu,
sedan vi sett, att eländet fortfar, borde han afskedas och icke till-
lätas att sitta kvar på sin plats och åtnjuta aflöning och öfriga
förmåner.

För öfrigt gäller striden nu, om reservanternas förslag eller
utskottets skall vara det bästa. De, som försvara utskottets förslag,
hafva till och med sagt, att reservanternas förslag vore af den
beskaffenhet, att icke ens proposition derpå skulle kunna grundlags-
enligt framställas. Jag för min del tror, att detta påstående är all-
deles förhastadt. Det är ju klart, att det är fråga om ett skrifvelse-
förslag i det ena fallet lika väl som i det andra. Revisorerna hafva
nu ej väckt förslag om någon skrifvelse, och följaktligen skulle, om
vårt förslag på grund deraf ej vore grundlagsenligt, samma anmärk-
ning kunna riktas emot utskottets förslag, ty utskottet har med
anledning af revisorernas anmärkningar föreslagit en skrifvelse, och
det är alldeles detsamma, som reservanternas gjort. För öfrigt har ju
ärendet redan passerat Första Kammaren, utan att talmannen der-
emot gjort någon anmärkning, och jag hoppas därför, att vårt
förslag lika väl som utskottets skall kunna komma under omröstning
äfven i Andra Kammaren.

Vidare har den anmärkningen blifvit gjord, att det är olämpligt,
att landstingen i hela landet skola välja en civil ledamot i remon-
teringskommissionen, då det finnes län, i hvilka icke några uppköp
ske. Kostnaden och besväret blifva dock så ringa, och skulle äfven
i de län, der inga uppköp ske, landstinget antingen uraktlåta att
välja en sådan person, eller valde det en, som ingenting hade
att göra, så vore dermed ingen skada skedd. Faktiskt är, att, när
dessa uppköp måste ske på olika platser inom landet, man får göra
hvad göras kan för att åter väcka förtroende till denna remonterings-
kommission eller remonteringsnämnd, eller hvad man vill kalla den,
hvilken nu totalt förlorat allmänhetens förtroende. Säkert är —
jag känner mycket väl till den saken — att hästuppfödare, som
förut med den största omsorg uppfödde remonter, förklarar, att de
aldrig vidare lägga sig på den industrien, utan de inköpa så kallade
kallblodiga hingstar, de bilda kallblodiga hingst- och stoföreningar och
lägga sig på den sortens hästafvel i stället för remontuppfödning,
derför att de blifva så illa behandlade af dessa remonteringsnämnder.
Är det nu så, att man med allvar vill åstadkomma en förändring
härutinnan, måste man taga in i remonteringsnämnden en person,
som allmänheten har förtroende för, och derigenom väcka till lif
det förtroende emellan köpare och säljare, som nödvändigt måste
finnas vid dessa tillfällen, och som skall hafva stora fördelar med
sig både för staten och för den enskilde.

Detta är hufvudmotivet för reservanternas förslag. Är det nu
så, att man vill hafva bort den klausul, som handlar om hushåll-
ningssällskapen, så har jag ingenting deremot; men den civile

ledamoten i kommissionen håller jag på det allvarligaste på, och jag tror, att i bestämmelsen derom ligger en trygghet för allmänheten och en trygghet för det allmänna, som skall väcka förtroende och medföra nyttiga och stora fördelar.

Jag tror också, att en sammanjemkning möjligen skall kunna komma till stånd, om reservanternas förslag antages; men om så ej sker, hafva ändock dessa uttalanden nu blifvit gjorda i Andra Kam-maren, och de skola komma till vederbörandes kännedom, hvarför de i alla händelser skola hafva sitt goda med sig.

Det ligger mera allvar och kraft i reservanternas förslag än i utskottets, hvilket i det hela taget är nästan intetsägande i jem-förelse med hvad vi hafva sagt, och jag skall därför, herr vice tal-man, be att få yrka bifall till reservationen.

Herr *Wavrinsky* instämde häruti.

Herr Ollas A. Ericsson yttrade: Ja, här ha nu missförhål-landena vid Ottenby en så lång stund debatterats, så att man torde knappast hafva något mera att andraga om denna bedröfliga sak. Men då jag hade den äran att vara en af statsrevisorernas delegerade, som besökte Ottenby i höstas, vill jag också säga några ord i frågan.

Jag hade då för min del ej kunnat ana, att någon menniska kunde hafva samvete till att misshushålla med djuren så, som man gjort vid remontdepoten vid Ottenby. Här har det talats om åtskilliga af dessa kreatur, som man sett här och hvar vid olika rege-menten; men tillståndet var ännu värre nere i Ottenby bland de hästar, som funnos qvar på stället. Dessa voro af en yngre årsklass, som kommit dit ned på våren, och följaktligen voro dessa hästar mera beroende af klimatet, hvarför de också lidit större skada. Men missförhållandena syntes icke allenast på de arma djuren, utan man såg dem äfven, när man kom ut på betesmarkerna. Dessa voro i allmänhet icke skogbeväxta. På ett ställe fans dock en liten björkdunge, och när man kom fram till den, så fann man till sin fasa, att de stackars djuren hade angripit björkdungen, och att de arma kräken hade gnagt på dessa björkar, som funnos i en liten flock, så att de rent af hade ätit omkull en af dem, och det oaktadt trä-den voro så grofva, att de höllo minst 4 à 5 decimaltum i dia-meter.

Här har talats om, att man skulle vidtaga en undersökning. Ja, jag skulle vilja förorda, att denna undersökning sträckes så långt, att äfven vederbörande kronobetjening på platsen toges under förhör. Om dylika förhållanden existerade på hvilken annan plats som helst, så är jag öfvertygad om, att icke allenast kronobetjeningen, utan rent af ortens befolkning skulle betrakta det som sin skyldighet att inskrida.

Jag begärde ändock icke ordet med anledning af detta, utan på grund af herr Hans Anderssons i Nöbbelöf yttrande, då han drog

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
mén's behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

*Ang. sättet för uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.*

(Forts.)

i tvifvelsmål, huruvida reservanternas förslag grundlagsenligt skulle kunna komma under omröstning här i kammaren.

Jag kan ju icke göra anspråk på eller gifva mig ut för att vara grundlagstolkare, men nog förefaller det mig, som om reservanternas haft lika stora skäl för sin framställning som utskottet för sin.

Statsrevisorerna hafva ju sagt på 127:e sidan af sin berättelse följande: »Måhända borde staten ej vidare begagna sig af det med arrendatorn af Ottenby afslutade kontraktet om uppställande af re-
monter derstädes, utan antingen uppköpa äldre hästar, hvilka redan nått den utveckling, att deras dressyr omedelbart kan börjas, eller ock, i händelse det anses fördelaktigare att fortfarande uppköpa hästarne vid omkring tre års ålder, låta dem försändas direkt till vederbörande truppförband.» Således hafva revisorerna uttryckligen ifrågasatt, om det icke vore skäl att indraga denna remontdepot, och då tror jag, att Riksdagen med anledning af detta revisorernas uttalande har grundlagsenlig rätt att bifalla reservationen, till hvilken jag yrkar bifall.

För öfrigt instämmer jag uti herr Kihlbergs yttrande.

Herr Petersson i Runtorp: Herr vice talman! Då jag antecknat mig såsom deltagande i den vid föreliggande utskottsbetänkande fogade reservation, skall jag anhålla att få yttra några ord, men det blir icke något yttrande om huru det förhåller sig med dessa Ottenbyremonter, ty ehuru jag bor icke så långt ifrån Ottenby, har jag icke varit i tillfälle att besöka Ottenby, sedan der blef remontdepot.

Men deremot kan jag bestämdt konstatera hvad min granne till höger i detta hänseende nyss yttrade, och ryktet om remonternas dåliga behandling är ju så allmänt gängse, att jag är fullkomligt öfvertygad om att derstädes råder ett beklagligt förhållande, och att rättelse i detta afseende är af behovet påkallad. Hufvudsakligaste skälet, hvarför jag biträdt reservationen, är, att man så klandrat uppköpandet af hästar, och för att vinna rättelse i detta hänseende har jag icke kunnat vara med om utskottets förslag, utan anslutit mig till reservanternas förslag.

Herr Hans Andersson yttrade, att han vore af den åsigten, att, om man skulle gå till väga på det sätt, som föreslås i reservationen, förhållandet icke skulle blifva bättre än nu. Det kan han nog säga, som är representant från en provins, hvilken får sälja ungefär 70 procent af alla hästar. Han har nog skäl att säga så, men det bör väl icke vara något skäl för andra att säga detsamma.

Jag tror, i likhet med hvad min granne nämnde, att om det blefve några personer, som hade litet mera intresse för orten, så skulle de framhålla hvad som är nyttigt, hvilket skulle gagna icke endast statsverket, utan äfven hästuppfödarna. Det är därför jag ansett, att man borde gå något längre, än utskottet gjort, och därför biträdde jag reservationen, till hvilken jag, utan att vidare upptaga kammarens tid, yrkar bifall.

Herr Eriksson i Bäck: Herr vice talman, mine herrar! Alla skäl synas tala för att remontdepoten vid Ottenby helt och hållet bör indragas, ty remonterna blifva ju så dyra, till dess de skola utlemnas till regementena; de kosta då öfver 1,000 kronor stycket. Om de i dess ställe uppköptes vid 4 à 4½ års ålder, då de voro färdiga att börja användas till dressyr, tror jag helt säkert, att de icke skulle betinga högre pris än 700 kronor stycket, hvarigenom statsverket skulle göra en besparing på 300 kronor på hvarje remont, och då vore de ändå icke utsvultna, såsom nu är förhållandet.

Ang. sättet för uppköp af remonter för arméns behof samt anordningarna vid Ottenby remontdepot m. m.

(Forts.)

Det har framhållits såsom skäl för det sätt, hvarpå remonteringen för närvarande sker, att den måste verkställas så, då en kommission uppköper hästar, att denna kommission uteslutande vänder sig till hästhandlare för att fylla behofvet af hästar. Man skulle icke kunna få köpa fyraåriga hästar, påstås det, och erhålla dem i tillräckligt antal af landbrukarne. Detta är dock något, som jag icke kan förstå. Jag kan icke inse, att hästarne blifva äldre af det sätt, hvarpå de upphandlas. De blifva väl icke äldre annat än i den mån de tillväxa i ålder, och detta göra de väl, om de befinna sig vare sig hos landbrukarne eller vid Ottenby.

Att förhållandet vid Ottenby har kunnat blifva sådant som det varit, synes mig obestriddligen vara depotchefens uteslutande fel. Enligt min tanke är denne, enligt den för honom utfärdade instruktion och jemlikt kontraktet med arrendatorn vid Ottenby, utrustad med nästan fullkomligt enväld öfver depoten, och vid sådant förhållande synes det mig vara uteslutande hans fel, att det blifvit såsom det nu varit.

Vi hafva förut hört talas om huru det tillgår vid utfodring och vattning af dessa remonter, och då förhållandena äro sådana, är det icke alls förvånande, att resultatet blifvit sådant det är. Men det är äfven en annan sak, som jag anser mig böra beröra.

Då denna remonteringskommission uppköper hästar, är det ett bestämdt och oeftergifligt vilkor, att hästarne skola vara försedda med långa oklippta svansar, men då de kommit till Ottenby, lära svansarne hafva afklippts. Anledningen dertill känner jag icke. Vi landbrukare pläga deremot låta hästarnes svansar vara kvar och växa så långa som de kunna, på det att hästarne, när de komma ut på bete, skola hafva dem att vifta bort insekter med, men vid Ottenby synes deremot vara meningen, att de icke skola vara i tillfälle att hålla insekter ifrån sig, hvilket i sin mån kan bidraga till att göra dem ännu mera utmagrade.

Mot en depotchef, som, enligt hvad handlingarna i frågan utvisa, sökt vänja hästarne att dricka saltvatten och äta det foder, som de på grund af utfodringssätt och trångt utrymme sjelfva nedtrampat och orenat, förmodar jag, att det finnes något sätt att få honom från den plats, han bekläder. Jag hemställer till herr statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet, om han icke kan

Ang. sättet för utfinna något sätt att föreslå Kongl. Maj:t att förflytta chefen för
 uppköp af re- Ottenby remontdepot till någon annan plats.
 monter för ar-
 méns behof
 samt anord-
 ningarna vid

Ottenby re-
 montdepot
 m. m.

(Forts.)

Herr Persson i Stallerhult: Herr vice talman! Den afdelning af utskottet, som först hade att behandla denna fråga, har egnat densamma en ganska långvarig och grundlig behandling, innan den aflemnade sitt förslag till utskottet. Inom afdelningen blefvo alla ense om det förslag, som blef utskottets, och vi hade äfven hoppats, att *alla* utskottets ledamöter skulle vara tillfredsställda dermed, men detta lyckades icke, utan reservanter hafva anmält sig mot utskottets hemställan, och så har nu den ene efter den andre uppträdt till försvar för reservationen.

Jag för min del anser likväl, att kammaren borde bifalla utskottets förslag, ty om detta förslag antages, har allt hvad som möjligen kan göras från Riksdagens sida blifvit gjordt till frågans lösning. Skilnaden är visserligen icke så stor mellan utskottets och reservanternas förslag, men i alla fall så stor, att den kan föranleda till att frågan faller, hvilket äfven reservanterna troligen skulle beklaga, om så skedde.

I afseende å den kommission, som är föreslagen att verkställa uppköp af hästar, är skilnaden endast den, att enligt utskottets förslag Kongl. Maj:t skulle välja två personer, hvar emot reservanternas förslagit, att landsting eller hushållningssällskaps förvaltningsutskott skulle välja en ledamot. Men jag hemställer till herrarne, huruvida man skall få större förtroende till kommissionen, derest landsting väljer, än om Kongl. Maj:t väljer. Jag tror knappast det. — Enligt det af utskottet gjorda uttalandet angående den civila personen, som skall väljas, tror jag, att Kongl. Maj:t kommer att tillse, att såväl statens som hästhandlarnes intressen blifva, så vidt möjligt är, tillgodosedda. Jag tror, att, om utskottets förslag i denna del vinner kammarens bifall, det blir ett jemuare pris vid inköpet af remonter, ty det är väl icke fördelaktigt, om ordföranden och veterinären vid uppköpen få en obekant person på ett ställe och så äfven på ett andra ställe, och, då de komma på ett tredje ställe, en annan person måste biträda. Dessutom äro väl de kostnader, som uppstå, för att alla dessa tre personer skola resa långa vägar, icke så stora, att man därför bör antaga reservationen.

Kommer man sedan till frågan, huruvida remontdepoten vid Ottenby bör indragas eller remonternas antal der successivt minskas, så är icke skilnaden i detta afseende mellan de båda förslagen så stor, att man därför bör äfventyra, att förslaget faller.

Hvad som tyckes förmå kammaren att vilja gå med på reservanternas förslag, är väl denna känslorfråga, som söker göra sig gällande. Men kunna herrarne verkligen garantera för att, om depoten vore uppsatt i en annan del af landet, icke der skulle existera samma förhållanden, kanske icke så svåra, men dock ett eller annat missförhållande, och skulle man då med ens helt och hållet fördöma

platsen såsom varande olämplig? Jag tror, att man bör betänka sig noga, innan man dömer ut platsen såsom icke lämplig. Om remonternas antal i enlighet med utskottets åsigt skulle komma att minskas och de påpekade missförhållandena rättas, så är väl att antaga, att hästarne komma att vårdas lika bra der som på andra ställen, och att i en handvändning köpa fyraåringar och på samma gång skicka dem till regementena, det lärer väl icke låta sig göra, men det är möjligt, att Kongl. Maj:t tvingas dertill, så vida reservanternas förslag antages.

*Ang. sättet för uppköp af re-
monter för ar-
mens behof
samt anord-
ningarna vid
Ottensby re-
montdepot
m. m.*

(Forts.)

Utom den nu omnämnda remontdepoten hafva vi en depot vid Gustafslund, der det finnes ett ganska stort antal hästar, och skulle nu hela Gustafslund slopas, om en eller annan häst der vanvårdades? Jag tror icke, att det går an.

Man bör väl icke heller hålla på att platsen är olämplig, då det finnes ett uttalande i motsatt riktning af 1886 års statsrevisorer, i det de förklarade, då de hade denna fråga om hand och det gälde indragning af ett stuteri, att platsen Ottenby var den yppersta, som kunde finnas. Kan det vara möjligt, att platsen nu så försämrats? Det kan jag icke tro.

Jag hoppas, att kammaren gör klart för sig hvad frågan egentligen gäller, och att man icke fattar beslut efter de upprörande historierna om hästarnes underhåll, utan tänker på att, för den händelse Kongl. Maj:t finner platsen icke lämplig, Kongl. Maj:t kommer att indraga depoten derstädes. För min del anser jag icke tillräckliga skäl föreligga för antagande af reservanternas förslag i denna del, utan att kammaren bör bifalla utskottets hemställan.

Här har af många med ofantlig styrka framhållits, att en rättlig undersökning borde verkställas i anledning deraf, att dessa djur misshandlats.

Men om herrarne erinra sig hvad utskottet intagit i sitt betänkande, så finna herrarne ju der ordagrant, att arméförvaltningen hemställde hos Kongl. Maj:t, huruvida icke Kongl. Maj:t skulle pröfva skäligen förordna, att genom undersökning vid laga domstol måste utrönas, hvilka anledningarna varit till det mindre tillfresställande tillståndet hos de remonter, som under nästlidet års höst utlemnats från Ottenby, samt hvilken eller hvilka personer, som genom sina åtgöranden kunde hafva gifvit anledning dertill. Och Kongl. Maj:t har nu förordnat en sådan undersökning. Resultatet af denna undersökning är väl icke känt, men frågan får nog icke förfalla. Jag kan icke se annat, än att det är gjordt, som göras kan, och med den skyndsamhet, som man möjligen väntat.

Jag vill icke förneka, att der funnits sådana missförhållanden, som påpekats. Men jag hoppas, att kammaren skall vara belåten med ett så skarpt uttalande, som utskottet gjort, och bifalla hvad utskottet föreslagit, på det rättelse må så snart som möjligt ske. Jag vill med detta hafva sagt, att jag icke finner klokt att afslå

*Ang. sättet för uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.*

utskottets hemställan, utan anser, att kammaren må bifalla utskottets förslag, hvartill jag yrkar bifall.

Herr Danielson: Det var med anledning af herr Perssons i Stallerhult yttrande, som jag begärde ordet. Han framhöll, att man icke skulle antaga reservanternas förslag för att icke äfventyra, att frågan skulle falla. Jag vill fråga den ärade talaren, om det är något äfventyr med detta. Om Andra Kammaren besluter i enlighet med hvad vi föreslagit, så är dess ställning till frågan klar. Vidhåller Första Kammaren sin uppfattning, så är dess ställning också klar. Och vill icke Kongl. Maj:t taga hänsyn till båda kamrarnes beslut, så hjälper det icke, om vi göra kompromisser, ty då bryr Kongl. Maj:t sig icke heller om det. Derfor, mine herrar, hållen fast vid en sak, som är något, och kommen icke med något, som icke är något!

Jag tillbakavisar herr Perssons i Stallerhult uppfattning, att från deras sida, hvilka försvara reservationen, framhållits, hurusom vi borde »kasta oss öfver reservanternas förslag». Det gäller icke att endast kasta oss öfver reservanternas förslag, utan det gäller att kasta oss öfver hvad som är rätt i denna sak och hvad som kan hjälpa saken. Ty om Kongl. Maj:t icke vill taga hänsyn till hvad vi besluta, så hjälper det icke, om vi kompromissa och komma med en skrifvelse. Jag hoppas, att denna kammare hjälper detta ärende från roten.

Chefen för landtförvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Rappe: Herr vice talman, mine herrar! Då såväl statsutskottets som reservanternas förslag går ut på en skrifvelse till Kongl. Maj:t, anser jag icke lämpligt att nu gå in i en sak, som ju längre fram blir föremål för Kongl. Maj:ts pröfning. Jag vill endast med afseende på förslaget att ersätta chefen för remonteringsväsendet med en remonteringskommission, bestående af flere ledamöter, i likhet med hvad förr egt rum, anmärka, att anledningen, hvarför man öfvergif denna remonteringskommission, var uteslutande ekonomiska hänsyn. Förhållandena ställa sig nemligen på det sätt, att, såsom en officiel handling här ådagalägger, remonteringspersonalens resekostnader för hvarje häst uppgingo år 1891 till 40 kronor, men ha för 1895 gått ned till 11 kronor 36 öre. Och då de hästar, som anskaffas på nu brukligt sätt genom chefen för remonteringsväsendet, äro goda och billiga, och man icke tänkt sig, att det skulle behövas, att remonteringspersonalen skulle verka såsom premieringsnämnd, så är detta anledningen, hvarför man funnit de på senaste åren tillämpliga anordningarna på remonterna ändamålsenliga. Men å andra sidan måste jag fullkomligt instämma i hvad som yttrats om de olägenheter, som äro förenade med detta system hufvudsakligen i moraliskt hänseende. Men jag vill, som sagdt, nu icke närmare ingå på den frågan.

Deremot anser jag mig pligtig att för kammaren göra reda för de skäl, som förmådde mig att tillstyrka Kongl. Maj:t att antaga förslaget att utse Ottenby till remontdepot, eller kanske jag skall säga de förhoppningar, jag hyste, då jag tillstyrkte Kongl. Maj:t att välja Ottenby till remontdepot.

Det torde vara alla bekant, mine herrar, att det finnes tre olika sätt, hvarpå staten kan anskaffa remonter för armén. Ett sätt är att inköpa 4 $\frac{1}{2}$ - à 5-åriga hästar till omedelbar dressyr och skicka dem till regementena. Ett annat sätt är att inköpa 3- och 3 $\frac{1}{2}$ -åriga hästar, som likaledes skickas till regementena och der få stå 1 och 1 $\frac{1}{2}$ år för att, när de få den rätta åldern, vederbörligen dresseras. Och slutligen finnes det ett tredje sätt, nemligen att inköpa 3- till 3 $\frac{1}{2}$ -åriga hästar, som ställas i depot och der få stå den tid, som erfordras, tills de kunna dresseras, och sedan skickas till regementena, då dressyren tager vid. Alla dessa tillvägagångssätt äro försökta såväl i vårt land som i utlandet, men allestädes har man stannat vid det tredje tillvägagångssättet såsom det, hvarigenom man får både de billigaste och de bästa hästarne. Äfven i sådana länder, der hästafveln nått sin högsta fulländning, såsom i Tyskland och Österrike-Ungarn, har man funnit, att detta tredje sätt med depot är det allra bästa. Det först omförmälda tillvägagäendet kan, efter hvad en dyrköpt erfarenhet utvisat i utlandet, endast användas i mindre omfattning och inom synnerligen hästrika trakter. Ske inköpen i större skala, blifva de oerhördt dyra och kräfva dessutom nödvändigtvis import af hästar. Det är nemligen så, att hästuppfödare, till hvilkas flertal måste räknas de mindre jordbrukarne, så snart som möjligt vilja få ersättning för hvad de lagt ned på hästarne, och sälja därför i allmänhet sina unghästar vid 3 till 3 $\frac{1}{2}$ års ålder. De komma då i förbrukarnes eller hästhandlarnes händer, hvilka sistnämnde i sin ordning sälja ett betydligt antal hästar till utlandet. I vårt land gå årligen hästar ut till främmande länder till ett värde af mellan 800,000 och 1,000,000 kr. Deremot är det antal personer, nemligen de större egendoms-egarne, som uppföda hästar till 4 $\frac{1}{2}$ à 5 år, endast ett fåtal i vårt land. Skulle nu staten köpa uteslutande 4 $\frac{1}{2}$ - och 5-åriga hästar, så måste den följaktligen vända sig till hästhandlarne och då betala först och främst det pris, för hvilket dessa inköpt sina hästar, vidare kostnaderna för hästarne under den tid, som de haft dem, och slutligen den vinst, som hästhandlarne betinga sig. Som ändock ej hela antalet lämpliga hästar af den åldern skulle kunna uppbringas inom landet, så tillkomma för en del hästar tull och frakt från utlandet. Äfven om det af erfarenheten förnekade förhållandet kunde antagas, att inom landet ett tillräckligt antal 4 $\frac{1}{2}$ -5-års hästar stode staten till buds, så bör här vid lag dock beaktas, att unghästarne under den betydelsefulla utvecklingsperioden från 3 till 4 år endast undantagsvis erhålla den rationella och hårdande uppfödning med väl afpassad rörelse i det fria och lämplig utfodring, hvilken gör dem fullt an-

*Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
mén behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.*

(Forts.)

Ang. sättet för vändbara för arméns behof. Numera torde det endast vara Italien och Spanien, som använda detta sätt.

uppköp af remonter för arméns behof samt anordningarna vid Ottenby remontdepot m. m.
(Forts.)

Hvad deremot det andra tillvägagångssättet vidkommer, så ligger det visserligen nära till hands, att man köper hästarne och omedelbart för dem till regementena. Men först och främst måste finnas tillräckligt utrymme i etablissementen; vidare en större personal, än annars vore af nöden. Och så är alldeles oundgängligt, att unghästarne under gräsbetestiden komma ut och få röra sig i det fria. De hästar blifva icke goda krigshästar, som stå på stall under sin utvecklingstid, utan ju mera man kan hafva dem ute, desto mera härdade blifva de sedermera. Men skall man gå till väga på detta sätt, så måste man utackordera hästarne till enskilda personer. Och då är det tydligt, att öfvervakandet af huru hästarne skötas och motioneras ställer sig svårare, än om man har dem i en större depot, och i alla händelser varder detta system förenadt med stora kostnader.

För flera regementen gemensam depot, hvarest de vid 3—3½ års ålder uppköpta remonterna under 1½—1 år uppställas, är derför det tillvägagångssätt, som numera nästan öfver hela Europa tillämpas. I Frankrike sökte man i det längsta att experimentera, men äfven der har man tvungits att så småningom gå öfver till detta sätt.

Genom den nya härordningen ökades behofvet af hästar högst anseeligt. Antalet remonter, som efter dess genomförande årligen behöfves för arméns värfvade beridna truppförband, är omkring 450 (för närvarande har behofvet nått siffran 360), och för så många hästar fans icke plats hvarken å Gustafslund i Skåne eller å Strömsholm i Vestmanland. Då blef problemet: Skulle man skaffa sig en tredje depot eller skulle man upprätta en enda, der arméns alla hästar kunde ställas upp? Det är gifvet, att denna fråga måste betraktas äfven ur ekonomisk synpunkt, och det torde vara klart, att förvaltningskostnaderna måste ställa sig mindre, om man har en enda depot, än om man har flere. Då trodde man sig hafva funnit en lämplig plats i Ottenby. Ottenby har eller uppgafs hafva de bästa förutsättningar för att kunna mottaga det nödvändiga hästantalet. Först och främst har det ett mycket godt och jemnt klimat, som medgifver, att hästarne kunna vara ute flera månader om året, och som jag nämnde, är detta en stor fördel för hästar, som skola blifva militärhästar. Har jag hästar, som uppfödts uteslutande på stall och sedan skola vara med om att göra ett fälttåg, går det icke väl. Om de deremot under sin uppväxtid fått gå ute, blifva de mycket mera härdade. Det skall visa sig, att de hafva god anda, goda matsmältningsorgan och starka ben, egenskaper nödvändiga för nutidens fälthäst. Det uppgafs, att man undantagsvis på Oland, der Ottenby är beläget, kunde hafva hästarne ute hela sex månader om året.

Vidare hade Ottenby en annan fördel. Det uppgafs nemligen, att betet skulle vara särdeles förträffligt. Man talade om den kalk-

grund, som der förefinnes, och som gör, att betet blir ytterst närande. Och man fick intyg om att der skulle kunna födas ända till 600 hästar. Bland tillgängliga handlingar kan jag rörande detta förhållande hänvisa till en bilaga i Riksdagens revisorers berättelse, en skrifvelse, undertecknad af herrar Nilsson, Forsberg, Falk och Magnusson, så lydande:

*Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
mén's behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.*

(Forts.)

»Att de till kongl. remontdepoten å Ottenby öfverlättna beteshagarne, som hafva sin utsträckning längs utmed Kalmar sund, äfvensom södra Schäferiängen och södra delen af Ottenbylund, upp-tagande en areal af öfver 1,200 tunnland, med undantag af den sist-nämnda, alla äro af den utmärktaste beskaffenhet, å hvilka under gynnsamma väderleksförhållanden 600 hästar godt kunna sommarfordras.»

Kavalleriinspektören var också af denna mening. Chefen för remonteringsväsendet uttalade visserligen sina tvifvelsmål om möjligheten att uppföda ett så stort antal hästar på Ottenby, men nog trodde man, att det skulle kunna födas åtminstone 450 hästar der. Men det är sant, att om på Öland inträffar missväxt eller regn icke faller, hvilket icke är så ovanligt, så kunna svårigheter uppstå. Och den torka, som inträffade i fjol, var ovanligt svår, ja, förfärlig — på 10 års tid hade sådan torka ej inträffat — och den gjorde, att betena icke räckte till. Men man hade för dylikt fall bestämmelsen om en tilläggsration att taga till, hvarigenom man hoppades kunna förekomma hvarje fara. Som herrarne känna, har det sedermera rådt ett missförstånd, huruvida man egde att använda denna eller icke, och häri låg en af hufvudorsakerna, hvarför hästarne kommo att fara illa.

Det var slutligen en tredje omständighet, som bidrog till att man valde Ottenby, nemligen att de byggnader, som der förefunnos — äfven efter eldsvådan — voro af den beskaffenhet, att man utan några större kostnader kunde bereda plats för alla dessa hästar. Hade man valt en annan plats till depot, så hade man måst ned-lägga stora kostnader på att anordna byggnader för inrymmandet af hästarne.

Jag kommer nu tillbaka till den ekonomiska sidan af saken. Staten skulle ju göra en ekonomisk vinst genom att samla hästarne på ett ställe. Om man inköper remonter från en hästhandlare, måste naturligtvis priset blifva högre, ty denne kan i allmänhet icke uppföda mer än 10 à 12 hästar på en gång, och det är klart, att det skall ställa sig vida billigare, då det gäller hundratals hästar, än om man har endast ett mindre antal.

Jemföres vidare kostnaden för staten af remonternas underhåll vid Ottenby med motsvarande kostnad vid de förra remontdepoterna, Gustafslund och Strömsholm, finner man, såsom också omförmdes i statsutskottets utlåtande, att underhållet för hvarje häst vid Ottenby i medeltal betingat en kostnad af 256 kronor per år, deri inberäknadt utfodring, löner, hyror och diverse, men vid Gustafslund kostat

Ang. sättet för uppköp af remonter för arméns behof samt anordningarna vid Ottenby remontdepot m. m.

320 kronor och vid Strömsholm 315 kronor. Detta gör ju en skilnad af omkring 60 kronor per häst om året, hvilken dock är ett så betydande belopp, att man dervid ovilkorligen måste fästa afseende.

Jag nämnde, att det var fråga om 450 hästar. Af dessa skulle 285 sändas till den första och andra arméfördelningen, det vill säga till de arméfördelningar, som äro förlagda i Skåne, Småland och Östergötland, under det att 165 hästar skulle sändas till öfriga delar af landet. Redan deruti finna herrarne en antydning om hvar denna depot lämpligen bör vara belägen. Om man vidare tager hänsyn till hvad under diskussionen omnämnts, eller att omkring 70 procent af hästarne köpas i Skåne, så är det klart, att lämpligaste platsen för denna depot, på det att transportkostnaderna skulle blifva så små som möjligt, vore i Östergötland, Vestergötland, Småland eller möjligtvis i Skåne. Att förlägga depoten i det sistnämnda landskapet vore dock att gå något för långt åt söder i förhållande till de platser, dit hästarne sedan skola sändas. Emellertid hade icke domästyrelsen i någon af dessa provinser en så stor domän, att man der kunde ställa upp alla hästarne, hvilket deremot var förhållandet med Ottenby. Det är visserligen sant, att Ottenby ligger något ur vägen, men icke så mycket, att man icke, med hänsyn till de ställen, dit hästarne skola skickas och hvarifrån de skola tagas, kan säga, att denna plats är temligen centralt belägen.

Man har sagt, att transporten från ön är förenad med svårigheter, och så är också fallet, då det fryser om vintern, ty att föra hästarne öfver isen är ju omöjligt. Men denna olägenhet torde visa sig i ganska hög grad förminskad, om man erinrar sig, att hästar endast tvenne gånger under året skola föras dit eller derifrån, nemligen på våren och hösten. Om vid ett regemente någon häst skulle behöfva under tiden ersättas, sändes den nya hästen aldrig direkt från remontdepoten. Den ingår genast i numret, men står fortfarande kvar vid remontdepoten.

Detta är i korthet de skäl, som förmått mig att tillstyrka Kongl. Maj:t att välja Ottenby till remontdepot.

Sedan dess ha, som bekant, mycket sorgliga förhållanden förekommit, och vi ha i den vägen hört skildringar, den ena mera hårresande än den andra, förutom hvad tidningarna haft att meddela. Nu har den frågan framkastats, hvarför man icke hastigare ordnat dessa förhållanden, utan dragit ut dermed, så att man ännu icke kan se till hvilket slut man en gång skall komma. Jag får lika lifligt som någon här i kammaren beklaga, att man ännu icke hunnit komma till slutet i denna fråga; och jag försäkrar herrarne, att om detta kännes obehagligt för en representant, så kännes det sannernligen icke mindre obehagligt för den, som står på min plats. Men de, som hafva att yttra sig, innan en undersökning kan blifva avslutad, ha verkligen en talang att vara långsamma, som kan göra en alldeles förtviflad. Detta är också ett af de skäl, som göra det

nödvändigt att omorganisera arméförvaltningen. Ärendena *måste* blifva snabbare behandlade, än hvad nu är förhållandet.

Att nu uttala sig om hvems skulden är, om den ligger hos den ene eller den andre — så t. ex. har man begärt, att depotchefen genast skulle skickas af —, låter sig väl knappast göra, då ärendet är öfverlemnadt till justitiekanslern, för att en ordentlig undersökning må komma till stånd. Det går då icke an för de administrativa myndigheterna att under tiden gripa in. Jag beklagar, som sagdt, att man ännu icke kommit till ett fullständigt slut, men att man skall komma derhän, torde jag icke behöfva utlofva för herrarne.

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behöf
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.

(Forts.)

Emellertid har det talats om, att hästarne alltjemt skulle fara illa, och att Ottenby som remontdepot vore alldeles förfeladt och borde öfvergifvas. Jag tror dock, i likhet med herr Carl Persson, att detta är en för hastig slutsats. I det hänseendet skall jag tilllåta mig att läsa upp några officiella uppgifter om hästarnes nuvarande beskaffenhet. Det kanske blir något långtrådigt, men som det här gäller en mycket viktig sak, torde det vara nödvändigt lemna en fullständig redogörelse, huru det nu i april 1896 förhåller sig med de hästar, om hvilka man uttalat sig så skarpt, som skedde i höstas.

Från *Lifgardet till häst* meddelar regementets sekundchef, prins Carl: »Med anledning af departementets skrifvelse — — — får jag härmed vördsamt meddela, att då de remonter, hvilka sistlidne höst öfverlemnades till regementet från remontdepoten vid Ottenby, under vintern varit friskare, än hvad unga hästar i allmänhet bruka vara, hafva sagda remonter kunnat så utveckla sig, att ingen anmärkning mot deras nuvarande tillstånd och beskaffenhet bör kunna göras. — Om dem torde man i jmförelse med föregående års remonter, som uppnått samma ålder och varit under lika lång tid till regementet öfverlemnade, kunna säga: att de visserligen ännu fortfarande ej äro fullt så fylliga och breda, men i stället torrare och fastare, hvarför de knappast kunna anses mindre utvecklade; att, då under vinterns lopp inga hals- eller bröstsjukdomar förekommit bland dem (men deremot bland de andra under 1895 bekomma remonterna), de visat sig vara mera härdade och i besittning af större motståndskraft mot sjukdomar; samt att de nått samma grad af dressyr, tack vare den omständigheten, att deras inridning, till följd af det goda helsotillståndet kunnat oafbrutet fortgå och på grund deraf att de hafva torra ben, goda rörelser och god anda samt i öfrigt äro till ridhästar synnerligen lämpliga. Stockholm den 16 april 1896. Carl, sekundchef.»

Från *Kronprinsens husarer* meddelas, »att nämnda remonter med få undantag nu äro i godt hull och god kraft, hafva rena och torra ben och i intet afseende *synas* vara mindre utvecklade än händelsen är med remonter, som uppnått samma ålder och varit till regementets skötsel och vård öfverlemnade under lika lång tid. Helsingborg den 14 april 1896. G. von Plateu, regementschef.»

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

Vidare heter det i utlåtande från *Norrlands dragonregemente*, mot hvars remonter, som bekant, mycket skarpa anmärkningar framkommit: »Remonterna hafva nemligen betydligt repat sig sedan sist aflemnade rapport angående desamma, dock bära dels härremmen, dels den jemförelsevis mindre utvecklingsgraden ännu vittne om det tillstånd, hvori desamma i höstas befunno sig, hvilket dåliga skick i ej ringa mån härrörde af att dessa djur fingo uthärda 14 dagar längre än de öfrige af remonterna på betet. — Trots detta skick ha hästarne ej antydtt några sjukdomsanlag, utan under hela vintern varit friska och visat en jemnt fortgående kroppsutveckling, som dock ännu ej — ehuru dressyren med dessa remonter ej är efter de öfriges — kan anses jembördig med vare sig öfrige för närvarande vid remontskolan kommenderade 5- eller 4-åringarnes. — Såsom ett totalintryck kan sägas, att de för närvarande äro i ganska god kraft och att större delen troligen efter fyllda 6 år i utveckling ej stå nämnvärdt efter sina jemnåriga, men för närvarande anser jag dock sagda Ottenbyremonter mindre utvecklade, än händelsen vanligen är med remonter, som uppnått samma ålder och varit till regementets skötsel och vård lika lång tid öfverlemnade. Stockholm den 21 april 1896. Gust. Löwenhjelm, regementschef.» — Detta utlåtande var således icke så fördelaktigt.

Från *Första Svea artilleriregemente* föreligger ett yttrande af stallmästaren, kapten J. Rezelius, som i ärendet anför: »Anmodad att afgifva mitt yttrande om det skick, i hvilket de den 1 oktober 1895 till regementet från Ottenby remontdepot anlända remonterna för närvarande befinna sig, får jag härmed värdsamt anmäla: Af 8 stycken regementet tillkomna Ottenbyremonter befinna sig nu i medio af april 1896, således efter öfver 6 månaders vistelse härstädes, hvarunder egnats dem god omvårdnad och hvarunder deras arbete varit noga afpassadt, alla vid godt hull. — Hvad kondition och kraft beträffar, äro 2 stycken, de till typen ädlaste, i god, 3 stycken i ganska god och 3 stycken i mindre god kraft. — Inga vidare sjukdomar ha förekommit. — Af de tre hästar, som ännu icke kommit i kraft, blir en 6 år denna vår, och intet i denna hästs byggnad antyder någon svaghet. De två öfriga, som nu fylla 5 år, äro deremot icke så väl utvecklade. Den ene är tunn och hoptryckt i bakdelen, den andra saknar djup i bål och bröst. Om denna bristande förmåga att komma i kraft och denna brist i utvecklingen af deras kroppar kan vara försakad af vanvård under någon period af uppväxttiden, eller om den är medfödd, är svårt att med säkerhet afgöra; men nog ligger det nära till hands att söka orsaken i vanvård och svält under perioden $3\frac{1}{2}$ år— $4\frac{1}{3}$ år, hvilken period just omfattar vistelsen vid Ottenby. Genom den tid, som att börja med åtgick att så småningom bringa hästarne i ett för dressyr lämpligt skick, och genom det fortfarande mindre tillfredsställande tillstånd, hvori några ännu befinna sig, har dressyren måst gå långsamt och är densamma därför ej så genomförd, som den vid denna

tid borde vara. Samtidigt med de 8 Ottenbyremonterna anlände till regementet 4 nyköpta remonter, deraf en 4-åring och tre 3-åringar. Den förstnämnda, som vid ankomsten syntes klen och litet utvecklad, men väl skött och i godt hull, har under vintern och våren utvecklats sig högst betydligt och är för närvarande den starkaste af remonterna. Två af 3-åringarne kunna fullt jämföras med åtskilliga af de ett år äldre Ottenbyremonterna; den tredje har varit flere gånger sjuk och härigenom blifvit tillbakasatt. Stockholm den 15 april 1896. Johan Rezelius, kapten.» — Icke heller detta utlåtande var således fördelaktigt.

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
mens behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

Det från *Första Göta artilleriregemente* afgifna utlåtandet lyder: »Med anledning af intendentdepartementets skrivelse — — — angående det närvarande tillståndet och beskaffenheten af de remonter, som under nästlidne höst till regementet från remontdepoten vid Ottenby öfverlemnades, får jag härmed vördsamt meddela, att ofvannämnda regementet tillhöriga 30 stycken remonter för närvarande på blott ett ringa fåtal när äro i godt krafttillstånd och lofva att blifva goda hästar. Angående frågan, huruvida dessa remonter i allmänhet kunna anses vara i något afseende mindre utvecklade, än händelsen är med remonter, som uppuått samma ålder och varit till regementets skötsel och vård lika lång tid öfverlemnade, får jag som min åsigt vördsamt nämna, att jag i hvad hästarnes närvarande krafttillstånd och utvecklingsgrad beträffar icke anser dessa remonter mindre långt komna, än hvad fallet vanligen är vid denna tid af året, men att de med afseende på dressyrgrad och utbildning för närvarande, på grund af dressyraryarbetets försenade början, äro i någon mån tillbakasatta. Helsotillståndet under de gångna vintermånaderna bland de från Ottenby komna remonterna har varit särdeles godt, hvilket åter icke kan sägas är fallet med de remonter, som vid samma tid till regementet från annat håll öfverlemnades. Göteborg den 16 april 1896. J. R. Hamilton, regementschef.»

Vi komma så till *Wendes artilleriregemente*. Det var der, som dessa dåliga hästar funnos, som framkallade en sådan uppmärksamhet, att de till och med fotograferades, då frågan om Ottenbyremonterna först kom på tal. Derifrån meddelas: »Med anledning deraf, att departementet — — — infordrat uppgift angående det närvarande tillståndet och beskaffenheten af de remonter, som under nästlidet års höst öfverlemnades till regementet från remontdepoten vid Ottenby, får jag äran anföra, att af de 23 remonter, som tilldelats regementet från Ottenby, 18 numera tagit sig så, att de kunna anses jemnställda med vanliga remonter, men att 4, af hvilka en ännu ej alls kunnat ridas, fortfarande måste anses vara mindre utvecklade, än händelsen vanligen är med remonter, som uppuått samma ålder och varit till regementets skötsel och vård lika lång tid öfverlemnade; den 23:e af ifrågavarande remonter är, såsom förut anmäls, död. Kristianstad den 15 april 1896. Fr. Leth, regementschef.»

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

Från *Norrlands artilleriregemente* är följande utlåtande afgifvet: »Med anledning af departementets — — — gjorda infordrande af upplysning angående beskaffenheten af de till regementet under förliden höst från remontdepoten vid Ottenby öfverlemnade remonter får jag härmed vördsamt meddela, att fyra af ifrågavarande hästar befinna sig i god kondition och på samma utvecklingsgrad, som remonter i allmänhet af samma ålder, och hvilka varit till regementets skötsel och vård lika lång tid öfverlemnade. Den femte af dessa remonter lider deremot, ehuru kraftigt utvecklad, för närvarande, sedan ett par månader, af mag- och tarmkatarr, hvilket gjort, att den kommit så efter i dressyr, att den ej i år kan approberas, och för hvilken sjukdoms fullständiga häfvande fordras genomgående af gräsbeteskur. Angående orsaken till nämnda sjukdom är det ej, i betraktande af det långa tidsförloppet, sedan djuret lemnade Ottenby och tills sjukdomen yppade sig, sannolikt, att den står i samband med utfodringen under vistelsen vid Ottenby. Östersund den 15 april 1896. R. von Essen, regementsbefälhafvare.»

I utlåtande från *Andra Svea artilleriregemente* yttras: »Med anledning af departementets skrifvelse — — — får jag härmed vördsamt meddela, att de remonter, hvilka nästlidna års höst till regementet öfverlemnades från remontdepoten vid Ottenby, numera samtliga befinna sig i ett synnerligen tillfredsställande skick och i intet afseende kunna anses mindre utvecklade, än remonter vid samma ålder och med samma tjenstetid vanligen äro. Stockholm den 16 april 1896. John Bratt, regementschef.»

Uti det från *Andra Göta artilleriregemente* inkomna utlåtandet heter det: — — — »Med anledning häraf får jag vördsamt medde-
deja, att genom omsorgsfull skötsel och noggrant aktgifvande på hvarje hästs särskilda förmåga att tillgodogöra sig foder och tåla dressyr lyckades det temligen snart, efter hästarnes hitkomst, att uppbringa deras hull och krafter, så att redan vid jultiden de flesta af dem hade så hemtat sig, att spåren af deras mager- och slapphetstillstånd voro utplånade. För att vinna detta infördes en särskild foderordning, och i allmänhet ökades rationen rätt betydligt, hvilket skedde med tillhjälp af det foder, som utan skada kunde undandragas de äldre hästarna. Tidtals hafva dock några af dessa remonter måst vårdas uti sjukstallet, der ytterligare omsorg kunde egnas dem, men äfven dessa hafva fullständigt hemtat sig. Om dessa remonters närvarande tillstånd och beskaffenhet torde därför ej mer än en mening kunna göra sig gällande, nemligen att de för närvarande befinna sig i mycket god kondition. Ett undantag gifves visserligen härifrån, men den ifrågavarande remonten är att döma af typen af kallblodig härkomst och eger af naturen en slapp och för här afsedt arbete olämplig kroppsbyggnad. Beträffande frågan, huruvida dessa hästar i allmänhet kunna anses vara i något afseende mindre utvecklade, än händelsen vanligen är med remonter, som uppnått samma ålder och varit till regementets skötsel och vård lika

lång tid öfverlemnade, så torde det vara skäl framhålla, att deras medelviggt utgör 468 kg., hvilket ej kan anses annat än tillfredsställande, då man tager i betraktande, att de först i år fylla 5 år, att de äro temligen jernstora samt att de nästan samtliga äro af ädel härkomst och typ. I detta hänseende synes sålunda ej finnas någonting att anmärka, och då remonterna i fråga om kraft och uthållighet ej lemna något öfrigt att önska, anser jag, att denna fråga utan tvekan kan besvaras nekande. Göteborg den 18 april 1896. Albert Jacobsson, regementsbefälhafvare.»

*Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
mens behof
samt anord-
ningarna vid
Ottensby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)*

Vidare föreligga utlåtanden från ingenjör- och trängbataljonerna, men som det här är fråga om endast några få hästar, torde det icke vara skäl att trötta kammaren med att uppläsa desamma.

Af de utlåtanden, jag här uppläst, framgår emellertid, att hästarne, om de också förut farit illa, dock för närvarande äro i sådant skick, att man kan vara tillfreds dermed.

Jag är förvissad om att denna sak skall komma att i framtiden allvarligt behjertas, och jag hoppas, att denna beklagliga tilldragelse icke skall föra med sig allt för smärtsamma följder.

Herr Sjö: Man har sagt, att det skulle vara klokt att antaga utskottets förslag, ty då kunde det bli åtminstone någonting af, nemligen ett enigt beslut de båda kamrarna emellan, sedan nu Första Kammaren redan fattat ett beslut i den riktningen.

För min del får jag säga, att antagandet af reservanternas förslag utgör ett mera kraftigt uttalande, och med nog kraft kan man sannoligen icke uttala sig i föreliggande fråga.

Här ha förekommit missförhållanden af den art, att en rättelse måste ske. Och huru än denna kammare beslutar, vare sig i öfverensstämmelse med utskottets förslag eller reservanternas, så vågar jag hoppas och tro, att regeringen ändock skall göra sin pligt liksom ock arméförvaltningen för att få en rättelse till stånd i förevarande fall.

Här har af arméförvaltningen uppgjorts ett kontrakt med Ottenbyarrendatorn, hvilket i utskottets betänkande till någon del finnes antydt, och af detta kontrakt kan åtminstone jag icke finna annat, än att arrendatorn varit skyldig att tillsläppa alla betena åt de 400 hästar, som arméförvaltningen eger rätt att ställa dit. Så har dock icke arrendatorn gjort, och under sådana förhållanden måste gifvetvis arrendatorn anses ha förverkat sitt kontrakt eller åtminstone efter verkställd rättegång blifva ålagd betala den skada, som uppstått genom svältbetning af kronans hästar. Kontraktet må vara skrivet huru som helst, så bör det i alla händelser fullgöras, och fullgöres det icke, kan jag icke tro, att det är skrivet annorlunda, än att det då blir förverkadt derigenom.

Det heter här:

att, enligt det mellan arméförvaltningens intendentsdepartement och arrendatorn af Ottenby kungsladugård upprättade kontraktet,

Ang. sättet för uppköp af remonter för arméns behof samt anordningarna vid Ottenby remontdepot m. m.

arrendatorn vore skyldig att å bete sommarföda remonter intill ett antal af 400, samt att depotchefen egde bestämma, när remonterna på grund af knapp betestillgång borde från en till annan betesmark förflyttas; varande af de till egendomen hörande betesmarker ingen i kontraktet undantagen från användning för remontdepotens behof, der så skulle påfordras.»

(Forts.)

Nu är det bevisadt, att aldrig så stor del af dessa betesmarker varit upplåten åt hästarne; alltså bör enligt min uppfattning arméförvaltningen ega rätt att, när så behöfves, annullera kontraktet med en arrendator, som icke uppfyllt detsamma. Illa skulle det emellertid vara, om ej kontraktet vore så affattadt, att det upphör att gälla, derest ej arrendatorn fullgör sin skyldighet.

Den förste talaren nämnde, att han, för att få ifrågavarande kontrakt häfdt eller annulleradt, ville vara med om att betala en större penningssumma till arrendatorn. Jag för min del är af en alldeles motsatt åsigt. Denne borde tvärtom betala staten en penningssumma i ersättning för att han hushållat så illa med statens hästar.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Häruti instämde herrar *Andersson* i Löfhult, *Jönsson* i Mårarp och *Petersson* i Dänningelanda.

Herr Hedin: Herr talman! Med anledning af herr statsrådet och chefens för landtförsvarsdepartementet långa uppläsning af åtskilliga certifikat angående hästarnes nuvarande tillstånd, skall jag endast göra den anmärkningen, att detta hör oändligt litet till den sak, som här i afton berörts, ty äfven om man förutsätter, att de äro mycket väl grundade, dessa certifikat, kunna de icke på något sätt undanrödja eller minska Ottenbyskandalen, denna exceptionella skamfläck på den svenska militäradministrationen.

När frågan om anslagen på fjerde hufvudtiteln var före, tillät jag mig att uttala den mening, att det var illa nog, att statsutskottet hade skilt anslagsfrågan ifrån frågan om rättelser uti det nuvarande remonteringsväsendet och derigenom afhändt sig ett medel, som kunde finnas högst nödigt och nyttigt att hafva mot oinheten, ett medel att genomdrifva kammarens eller Riksdagens vilja.

Jag tror, att det väl kommer att visa sig, att mitt beklagande icke saknade all grund.

En talare, som i början af debatten hade ordet, yttrade, att han icke ville garantera hvarje uppgift, som förekommit angående tillståndet på Ottenby. Nej, det kan väl så vara, det, men jag vill i förbigående anmärka, att jag icke tror, att en sådan garanti skulle hafva varit mycket vågad att lemna. När man har sett ett dokument, sådant som detta, instruktionen för tienstgöringen vid Ottenby, förse dt med kommentarier af sakkunnig hand, så är det mig icke möjligt att tro, att någon af de uppgifter, som om tillståndet vid

Ottenby kommit fram i offentligheten, gerna skulle kunna vara öfverdrifven. Ty inför detta dokument gör man sig den frågan: är detta författadt af en person, som haft någorlunda herravälde öfver sitt sunda förnuft? Huru är det möjligt att anordna en hästskötsel sådan som vid Ottenby? Jag vet det icke, men jag skall nämna, att jag ifrån en med förhållandena förtrogen man, för mig namngifven, har fått en förklaring, som är af den förfärande beskaffenhet, att jag icke kan till kammarens protokoll ens antyda någonting om dess innehåll, och att jag skulle till och med anse mig förhindrad att enskildt meddela någonting om densamma. Men derutaf drager jag den slutsatsen, att det äfven för deras skull, som i en eller annan ställning, i större eller mindre grad bära något ansvar, är af största vikt, att en rättslig undersökning kommer till stånd, så att icke misstankar af denna, såsom jag nyss sade, förfärande beskaffenhet må hvila på någon, som kan vara vare sig oskyldig eller skyldig i mindre grad.

Jag beklagar, att den der talangen, som vi nyss hörde talas om, talangen att söla, fått utveckla sig, som den gjort i den här saken, men jag tager icke den förklaringen för god, ty det finnes medel, det är ganska visst, uti Kongl. Maj:ts hand att skynda på dem, som äro sölaktiga, och icke tillåta dem att undanskjuta en rättslig undersökning, som kunde hafva börjat för mycket länge sedan, undanskjuta den för att slutligen låta den helt förrinna i sanden af ett onyttigt administrativt skrifveri.

Här har diskuterats fram och tillbaka om företrädet mellan utskottets hemställan och reservationen.

För min del får jag härmed förklara, att jag alldeles obetingadt och utan ringaste tvekan ställer mig på reservanternas sida. Den anmärkning, som någon lärer hafva gjort, att reservationen icke skulle ega tillräcklig formel grund, den är fullständigt undanröjd af en talare, som för en stund sedan hade ordet. Jag röstar för reservationen, därför att den har gifvit en i min tanke mycket välbehöflig skärpning och precisering utaf hvad utskottet i sitt utlåtande sagt.

När jag vid ett föregående tillfälle under denna riksdag påpekade de riksbekanta missbruken inom remonteringsväsendet, svarade herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet med ett loftal. Han afvisade icke i formliga ord, icke alldeles direkt, men dock alldeles tillräckligt tydligt, hvarje tanke på att några sådana missbruk eller öfver hufvud några missbruk alls förekommo inom vårt remonteringsväsende, afvisade hvarje tanke på att några rättelser vore af behovet påkallade. Sedan dess har denna fråga blifvit belyst genom ett så stort antal bidrag till närmare kännedom om ämnet, hvilka dels framkommit i den periodiska pressen, dels ställts till mitt förfogande, så att jag vågar påstå, att utanför deras krets, hvilka af en eller annan anledning icke vilja kunnas vid det verkliga förhållandet — det vill säga de, som antingen ha något enskildt

*Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
mens behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)*

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

intresse i att försvara de rådande förhållandena, eller också hafva det obehöriga intresset att skydda sina egna ofelbarhetspretentioner, de, som icke vilja kännas vid att de tagit miste, vare sig beträffande anordningarna eller deras öfvervakande — att utanför deras krets knappast finnes någon med saken förtrogen person, som nu skulle våga påstå, att icke missbruk förekomma inom remonteringsväsendet, grofva, svåra, ja, skamliga missbruk och att rättelse är i högsta grad af behovet påkallad.

Sedan nu statsutskottet lyckligtvis något allvarligare, än hvad ty värr ofta plägar vara fallet, tagit denna framställning från statsrevisionen i öfvervägande, och sedan i synnerhet 5 reservanter från denna kammare gifvit statsutskottets utlåtande en högst välbehöflig skärpning och precisering, skall jag afstå från att fullfölja min förut hysta afsigt att meddela kammaren den af mig förberedda utförliga sammanställningen, icke utaf alla de meddelanden, jag fått om dessa frågor, men af ett rikhaltigt urval utur dem.

Ty huru än voteringen må utfalla i afton, har dock frågan blifvit bragt fram på ett sådant sätt, att det torde vara öfverflödigt, att jag nu upptager kammarens tid med att anföra alla de för öfrigt mycket upplysande och bedröfliga detaljer, jag skulle kunna meddela, hvilka kommit mig till handa från namngifne män, bland dem sådana, att det väl skulle blifva omöjligt för någon att blott i kraft af sin höga rang underkänna deras vitsord. Några antydningar om innehållet af dessa meddelanden torde det emellertid tillåtas mig att göra.

Om jag då, herr talman, börjar med en berättelse om någon ting, som ligger något längre tillbaka i tiden, så är det därför, att den berättelsen passar till punkt och pricka in på företeelser från i går och från i dag. Missbruken inom remonteringsväsendet hafva gamla anor. En i hufvudstaden boende affärsman, som för jag tänker 15, 16 à 17 år sedan i egenskap af disponent för några större egendomar hade att svara för jag tror 10 rusthåll, har i detalj beskrifvit för mig, huru tillståndet i afseende på remonteringsväsendet på den tiden var inom hans provins och vid ett regemente, hvars chef var en hofmilitär. Han har sagt mig, att regeln var der, att en rusthållare aldrig fick en häst antagen, utan måste vända sig till en hästhandlare, som alltid vid dessa tillfällen var närvarande, och till hvilken han fick betala ett betydligt högre pris, än han ansåg skäligt. Bland annat berättade han mig en episod från den tiden, som gäller en man, hvilken lefver ännu. Det var en rusthållare, som kom och företedde en häst. Men utan att chefen eller veterinären, hvilka voro förenade genom ett synnerligen intimt vänskapsband, ens kastat en blick på hästen, förklarades densamma kasserad. Rusthållaren frågade då om skälet härtill, men fick icke något svar. Han upprepade sin fråga en eller två gånger, men fick icke heller då något svar. Då gick han bort till den närvarande landshöfdingen i länet — den mannen lefver också, en rask åldring, som är, tror jag, 80 år ung — och sade: »Herr landshöfdingen får lof att hjälpa

Ang. sättet för uppköp af re-
monter för ar-
ménens behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)

mig, så att jag kan få svar af de der herrarne, hvarför hästen icke duger.» Ja, landshöfdingen gick, och lät dem med eftertryck veta, att de måste gifva svar på rusthållarens fråga. Då fick han äntligen det svaret: »Jo, hästen är för styf i nacken.» »Jaså», svarade Jan Ersson, — det är rusthållarens namn — »då har han väl samma fel som jag.» Så gick det med den saken, och slutet blef, att Jan Ersson måste gå till hästhandlaren och köpa en häst. Men huru detta på den tiden uttyddes i provinsen — ja, den resten kan ni gissa sjelf.

Det nu nämnda passar till punkt och pricka in på det, som den 27 mars detta år berättades till Andra Kammarens protokoll af den ärade ledamoten för Lindes domsaga. Hvad han då anförde och mera dertill i samma riktning har jag fått bekräftadt från andra håll inom och utom denna kammare, hvilket allt tyder på, att det går så till, att en häst för att kunna blifva antagen måste passera en mellanhand, d. v. s. hästhandlaren. Samma uppgifter hafva kommit från en mängd delar af riket. Man har skrivit till mig från Småland, att det varit alldeles onödigt, att jag blott vädjat till Skåne i fråga om dessa missförhållanden. »Icke för att vi betvifla», säges det i skrivelsen, »att man äfven i Skåne har mycken sakkännedom i detta afseende, men vi smålänningar kunna också hafva åtskilligt i den vägen att berätta.» Och så hafva berättelserna kommit; och det har varit berättelser för dagen. Andra berättelser hafva kommit från andra håll, men jag vågar icke besvara kammaren med dem. Jag skall blott hänvisa till en särdeles lojal tidning, Helsingborgs Dagblad, och till hvad der stått att läsa om remontuppvisningen vid Östorp. Det är berättelser in infinitum, och om jag skulle hafva fullföljt min första plan, hade jag nödgats besvara kammaren mycket länge. Nu skall jag i stället blifva mycket kort.

Beträffande de skandaler i Skåne, om hvilka jag talade i början af riksdagen, har jag fått uppgifter från namngifna personer och genom förfrågningar hos andra gjort mig förvissad om deras trovärdighet. Jag har bland annat en beskrifning från en känd man om huru remonteringen der bedrefs i fjol, och på basis af den beskrifningen kan jag säkerligen — liksom min ärade vän här nyss frågade, hvarför icke depotchefen blifvit enledigad — med lika mycket skäl fråga, om icke chefen för landtförsvarsdepartementet, som nu icke längre kan vara okunnig om förhållandena i Skåne, vill taga i öfvervägande och till Kongl. Maj:t hemställa den frågan, huruvida ej »rikets tjenst» — som det heter i grundlagen — kräver en personalförändring. Från skånska dragonregementet har jag äfven af en namngifven person fått uppgifter af den beskaffenhet, att jag ansett mig böra sätta mig i förbindelse med några personer der nere för att genom dem söka få saken inför offentligheten genom att den blefve dragen under domstols behandling.

En stor europeisk tidning, som jag läser med mycken uppmärk-

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
méns behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.

(Forts.)

samhet, plägar vid sidan af politik och för öfrigt allt sådant, som i tidningar vanligen förekommer, sysselsätta sig med militära frågor. Det är fackmän, stundom namugifna personer, som behandla dessa frågor i denna allmänt högt ansedda tidning. Der berördes för för någon tid sedan remonteringsförhållandena inom en af stormagts-arméerna. En sak i den artikeln kunde jag icke undgå att särskildt lägga märke till, nemligen huruledes den tydligtvis mycket väl initierade författaren med det största eftertryck framhöll, att remonteringskommissionerna — om hvilka han angaf som en rent själfklar sak, hvilken icke behöfde diskuteras, att de skulle träda i *omedelbar beröring med hästuppfödarna* — att remonteringskommissionerna, säger jag, borde bättre än hittills sättas i stånd att till hästuppfödarna betala lönande pris. Endast i sådant fall, det vill säga under förutsättning af dessa två vilkors uppfyllande, remonteringskommissionernas omedelbara beröring med hästuppfödarna och erläggandet till dessa af hyggligare pris — endast under den förutsättningen, säger artikelförfattaren, kunde man påräkna att vid en mobilisering få en tillräcklig effektiv af hästar inom landet; och detta vore så mycket viktigare, i fall det skulle komma att inträffa — i motsats mot förhållandet år 1870 — att Frankrike i ett blifvande krig icke vore herre på hafvet, och således icke — såsom då lyckligtvis var förhållandet — skulle vara i tillfälle att — låt vara med alldeles enorma depenser — fylla behofvet af hästar från utlandet. Det förefaller mig, herr talman, som dessa betraktelser skulle hafva en gifven tillämpning på våra förhållanden, och att vi af dem borde kunna draga någon lärdom. Jag har om denna sak samtalat med en stor mängd personer, till hvilkas sakkunskap och omdöme jag icke kan annat än hysa fullt förtroende, och jag har från sakkunnige män erhållit så många meddelanden härom, att jag tillåter mig att mot den åsigt, som herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet vid ett föregående tillfälle uttalat, fasthålla min mening, hvilken jag formulerat sålunda: bort med mellankänderna! Att så sker, synes mig vara bjudet af statens, det vill säga försvarets bästa och på samma gång af de hästuppfödande landtmännens berättigade intresse — jag säger berättigade intresse, ty jag har icke förspört, att de begära något privilegium eller något gunstbevis. De fordra icke något annat än rättvisa, och att den ej skall förvägras dem till förmån för innehafvare af ett faktiskt privilegium, som de tillgodogöra sig både på hästuppfödarnes och statens bekostnad.

Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Rappe: Blott ett ord med anledning af den föregående talarens yttrande. Han började med att såsom ett talande skäl, hvarför chefen för remontdepoten icke borde längre bibehållas på sin plats, framhålla, att han låtit utgifva en instruktion för Ottenby, som

skulle vara så under all kritik, att endast detta skulle bevisa, att han icke vore vuxen sin plats. Ja, jag har också sett den tidning, i hvilken denna instruktion blifvit kritiserad, och jag tror mig känna igen hvem det är, som komponerat den artikeln. Det är icke någon synnerligen god vän till chefen för remontdepoten. Men jag har genom en sakkunnig person låtit granska instruktionen, och det resultat, hvartill denne kommit, är, att man icke kan anse instruktionen vara af den beskaffenhet, som nyss antyddes, utan kunna fullt försvaras. Jag vill emellertid icke besvära kammaren med att läsa upp hvad ifrågavarande person säger. Det kan vara tillräckligt taladt om denna sak.

*Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
mén's behof
samt anord-
ningarna vid
Ottensby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)*

Sedan framhöll den föregående talaren, huruledes en så stor massa fakta rörande missförhållandena vid remontuppköpen förelåge, att de gäfvé tillräcklig anledning att afskeda den nuvarande chefen för monteringsväsendet. Jag vill då blott upplysa om, att han för närvarande är allvarsamt sjuk och efter uppgift ligger, så att säga, i sjölatåget, hvarför han troligen icke vidare kommer att göra hvarken tjänst eller skada. Men han har alltid varit af såväl kamrater som alla, som känna honom, ansedd för en af de mest hederliga och redbara personer, som finnas.

Emellertid får jag säga, att jag, så långt jag kunnat, sökt få upplysningar och fakta angående de tillvitelser, man gjort mot dem, som haft med remontuppköpen att skaffa. Men det har alltid gått på det sättet, att jag funnit dessa beskyllningar likna skuggor, som aflägsnat sig allt mer, ju längre man jagat dem; och jag har icke kommit till något resultat. Det är mycket ledsamt för mig. Jag afundas verkligen herr Hedin, att han är så lycklig att få veta så mycket; och jag skulle verkligen önska, att han befunne sig på min plats för att göra slag i saken. Men jag undrar, om han då fortfarande skulle få reda på så mycket. Jag nästan befarar, att det icke skulle gå honom bättre än mig.

Herr Eriksson i Bäck: Oaktadt krigsministern upplyst, att remonterna i fråga nu äro lika så bra, som om de aldrig genomgått någon svältkur, och oaktadt en del skrivelser bekräfta detta, tviflar jag dock på, om kammaren verkligen kan sätta tro dertill. Jag anser, att kammaren icke bör känna sig tillfredställd af dessa skrivelser och förklaringar. Landtbrukaren har sig nog bekant, att djur, som en gång blifvit utsultna, aldrig kunna blifva, hvad de förut varit.

Beträffande den ålder, vid hvilken det är lämpligast att inköpa remonter och vid hvilken hästuppfödarna ovilkorligen vilja sälja dem, vill jag upplysa om, att i Örebro län åtminstone har landtbrukaren icke någon ovilkorlig fordran på att få sälja sina hästar vid tre års ålder, utan han har dem gerna kvar, tills de blifvit äldre, om han då får lika bra eller jemförelsevis bättre betaldt för dem.

Ang. sättet för uppköp af remonter för arméns behof samt anordningarna vid Ottenby remontdepot m. m. Någon svårighet att erhålla hästar vid 4 à 4 1/4 års ålder tror jag därför icke förefinnes.

Herr Danielson: Jag hör nog, att kammaren vill skrida till afgörande af frågan, men jag kan icke underlåta att uttala min tillfredsställelse öfver, att herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet både afhört öfverläggningen och uttalat sig i saken.

(Forts.)

Herr statsrådet nämnde, att det uppstått ökad behof af remonter, sedan 1892 års härordning antogs. Ja, det är alldeles riktigt. Men han sade också, att domänstyrelsen på anmodan sett sig om efter en lämplig domän för remontdepot, men ej funnit någon lämpligare än Ottenby. Men förhållandet är ju, att Ottenby genom domänstyrelsen utarrenderades först 1894 och att derigenom ifrågasvarande konstiga kontrakt tillkommit, efter det behofvet af och tanken på Ottenby som depot framkommit. Om domänstyrelsen således behållit domänen Ottenby, tills frågan om dess användande till depot blifvit afgjord, hade det nog varit bättre. Säsom herr statsrådet torde minnas, så yrkade jag i en reservation, då Riksdagen behandlade frågan, att utarrendera kungsgården, att man borde undantaga betesmark för en remontdepot; men mitt yrkande vann icke afseende.

Vidare sade herr statsrådet, att det hade varit skäl att anlägga en remontdepot vid Ottenby, enär därför behöfliga byggnader funnes. Ja, men med den saken förhåller det sig så, att då stallbyggnaderna 1893 nedbrunno och läuets brandstodsbolag därför i ersättning utbetalade 35,000 kronor, så, i stället för att uppbygga det nedbrunna, vidtogo vederbörande endast den åtgärden att pålägga de gamla byggnaderna ett tunnt brädtak, utan något vidare, och lät sedan hästarne stå der i detta stora tomrum i vinterkylan och frysa. Men penningarne, som brandstodsbolaget utbetalade, de stoppade stuteristyrelsen i sin kassa. Kan det vara rätt att handla på det viset?

Det förvånar mig, att chefen för remonteringsväsendet har sådan fullmakt, att han icke kan afsättas. Det förefaller mig märkvärdigt, då han väl endast är tillsatt på förordnande. Jag tycker åtminstone, att herr statsrådet i så fall kunnat gifva honom tjänstledighet och låtit någon annan person försöka sig på att sköta platsen.

Jag uttryckte i det anförande, hvarmed jag började debatten, den önskan, att herr statsrådet skulle uttala sig så, att vi finge veta, huruvida det nuvarande tillståndet vid Ottenby vore bättre. Men det var herr statsrådet icke i tillfälle att göra. Efter hvad jag sjelf hört, och efter hvad vi här i dag fått höra, lærer tillståndet der vara detsamma som förut. Numera skyller man icke endast på vanskötsel, oaktadt hästarne fortfarande förvaras i de af mig omnämnda kalla byggnaderna, utan jemväl på andra saker, såsom t. ex. att de fått influensa. Jag tror därför, att man icke kan afhjelpa förevarande sak med att taga något steg, som icke leder till

målet. Jag får säga, att skall man i förevarande afseende vinna någon rättelse, så måste man taga ett sådant steg. Vi reserverar ha icke velat säga, att Ottenby är olämpligt såsom hästuppfödningställe, utan vi ha velat uttala, att det dertill är olämpligt under nuvarande förvaltning och under nuvarande förhållanden. Vi kunna icke godkänna ett sådant djurplågeri, som der för närvarande eger rum. Om der blefve lämpliga byggnader och lämpliga stallar samt vattentillgången tillräcklig och djuren finge en god skötsel, då är det vår öfvertygelse, att äfven Ottenby kan blifva en lämplig remontdepot. Men vi vilja hafva garantier för att så kommer att ske. Detta är anledningen, hvarför vi sagt, att Ottenby under nuvarande förhållanden icke bör ega bestånd.

*Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
mens behof
samt anord-
ningarna vid
Ottenby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)*

Jag blef verkligen något ledsen, då jag hörde af herr statsrådet, att chefen för remonteringsväsendet vore oafsättlig, men kanhända, att, då han nu, såsom herr statsrådet äfven upplyste om, är mycket sjuk, vår Herre hjälper oss ändå.

Herr Lundell: Jag skall icke yttra mig något om Ottenby remontdepot, men då jag sjelf är rusthållare och såsom sådan har erfarenhet om åtskilliga missförhållanden i fråga om remontanskaffningen, skall jag be att derom få nämna ett par ord.

Jag köpte en gång en häst från stuteriet å Ottenby och försökte att få in den för mitt rusthålls räkning vid Smålands husarregemente, men det var alldeles omöjligt. Icke heller kunde jag få veta af hvad anledning hästen kasserades. Men sedan köptes genom regementschefens bemedling en annan häst, och denna sattes in. Emellertid sålde jag den förra hästen till en hästhandlare, och denne fick den för mig kasserade hästen insatt på ett regemente i Skåne. Sedan hästhandlaren fått hand om den, gick det således för sig att få in den. Rusthållarne i min trakt skaffa vanligen de bästa hästar, som kunna fås, men de behandlas ändå mycket nonchalant vid remontering. Det är nästan omöjligt att få in några hästar vid regementet, så vidt icke en hästhandlare har hand om dem.

Samma erfarenhet, som jag gjort i denna sak, tyckes äfven en annan rusthållare från min trakt, en baron Rappe, en släkting till krigsministern, ha gjort. Då denne baron Rappe en gång vid en remontering yttrade till det civila ombudet, f. d. landshöfdingen B.: Ni måste på något sätt försöka att hjälpa rusthållarne vid remontering, ty det går icke riktigt till, svarade denne: jag kan der vid lag icke göra mera än en halmkärffe.

Jag har med det sagda velat bekräfta den erfarenheten, som af andra här i kammaren anförts, att det för rusthållarne är svårt att få in hästar för sina rusthåll vid regementena, och att sådant går lättare, när en hästhandlare får dem i sin hand.

Herr Hedin: Jag anhåller att få berättiga tvenne origtiga uppgifter af chefen för landtförvarsdepartementet.

Ang. sättet för
uppköp af re-
monter för ar-
mens behof
samt anord-
ningarna vid
Ottensby re-
montdapot
m. m.
(Forts.)

Han sade, att jag uttryckt någon förundran öfver att icke depotchefen redan blifvit bortskickad. Jag har icke sagt eller ens antydtt något sådant, utan det var en ärad ledamot på skånebanken, som talade derom.

Vidare supponerade han, att den kritik af den af mig nämnda instruktionen, som jag ansåge förkrossande, skulle stått att läsa i en tidning. Nej, den har icke stått att läsa i någon tidning, utan det är en handskrifven kritik. Den finnes icke i tidningen Barometern, det må väl jag bäst veta, ty jag vet, hvarifrån den kommit, och att den icke är publicerad af författaren. Då herr statsrådet icke nämnde hvem som granskat instruktionen, behöfver jag icke heller uppgifva hvem som skrifvit den kritik, som jag syftade på.

Herr statsrådet yttrade äfven, att han hade så svårt och jag så lätt att få upplysningar. Jag skall, om han tillåter det och icke anser det vara för öfvermodigt från min sida, be att få gifva honom det rådet, att han till en början vänder sig till några tiotal personer i denna kammare. Då skulle han få tillräckliga upplysningar.

Medan jag har ordet, skall jag be att få tillägga en sak, som jag borde sagt förra gången jag yttrade mig. Man har nemligen här anført, att genom ett antagande af reservationen skulle, för så vidt icke en sammanjemkning kunde komma till stånd, för denna gång äfventyras, att ingen framställning i ämnet till Kongl. Maj:t komme till stånd och sålunda intet resultat vinnas, utan allt förbli i samma skick, i hvilket det befunne sig. Jag måste dervid göra den anmärkningen, att, när man således supponerar, att Kongl. Maj:t, efter allt hvad som i denna sak förekommit, icke skulle någonting vidtaga, utan, därför att Riksdagens båda kamrar icke kunna förena sig om en skrifvelse, lägga armarne i kors, detta synes mig vara ett mycket, mycket strängt omdöme om Kongl. Maj:t. Vare det emellertid långt ifrån mig att vilja antyda, att icke omdömet kan vara fullt rättvist och fullt förtjent.

Herr Näslund: Då jag på inkomstafdelningen inom statsutskottet deltagit i behandlingen af nu föreliggande fråga, anser jag det vara min skyldighet att med några få ord yttra mig i saken.

För min del tror jag, att utskottets förslag skall komma att hafva samma verkan som reservanternas. Jag eger ingen annan kännedom om de ledsamma förhållanden, som här omnämnts, än som man genom tidningspressen erfarit. Då jag emellertid anser, att det vore mindre välbetänkt att i denna fråga begära allt för mycket, och då enligt min tanke utskottets förslag är fullt tillräckligt långt gående, hemställer jag, att kammaren måtte bifalla det samma.

Jag yrkar således bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr vice talmannen propositioner dels

på bifall till utskottets hemställan, *dels* på afslag derå och bifall till herr Danielsons m. fl. i ämnet afgifna reservation, *dels* och slutligen på bifall till det af herr Persson i Rinkaby under öfverläggningen framställda förslag; och förklarade herr vice talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till den förstnämnda propositionen. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition antagits bifall till reservationen, nu skedde uppsättning, justering och anslag af en voteringsproposition af följande innehåll:

*Ang. sätet för
uppköp af re-
monter för ar-
mén's behof
samt anord-
ningarna vid
Ottensby re-
montdepot
m. m.
(Forts.)*

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i femte para-
grafen af förevarande utlåtande n:o 41, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets nämnda hemställan bifallit den af herr A. P. Danielson m. fl. vid denna § afgifna, utskottets betänkande vidfogade reservation.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen visade 62 ja, men 118 nej; och hade kammaren alltså, med afslag å utskottets hemställan, bifallit den i ämnet afgifna reservationen.

§§ 6 och 7.

Biföllos.

§§ 8—11.

Lades till handlingarne.

§§ 12—14.

Biföllos.

I § 15, som härefter föredrogs, hemställde utskottet, att, i fråga om förvaltningen af en af enkefru E. C. Nyberg till institutet för blinda skänkt donationsfond, Riksdagen måtte låta bero vid hvad revisorerne omförmält och vederbörande direktion i afgifven förklaring anført.

*Ang. förvalt-
ningen af en
till institutet
för blinda
skänkt
donationsfond.*

I fråga härom anförde nu:

Ang. förvaltningen af en till institutet för blinda skänkt donationsfond.
(Forts.)

Herr Nylander: Herr vice talman! Det är ett ganska anmärkningsvärdt förhållande, som i denna punkt beröres. Revisorerna ha i sin berättelse omnämnt, att en enkefru Nyberg år 1886 till institutet för blinda donerat ett belopp af 90,000 kronor att såsom en särskild fond stå under direktionens för nämnda institut vård och förvaltning. Årliga räntan af denna fond skulle användas till understöd åt utgående elever samt åt i landsorten varande blinda för deras sjelfverksamhet, hvarjemte gifvarinnan önskade, att hennes namn icke skulle under hennes lifstid offentliggöras. Nu har icke blott gifvarinnans namn, utan också hela fondens tillvaro under årens lopp hemlighållits. Enkefru Nyberg dog emellertid år 1894, hvarefter den nuvarande direktionen för institutet i januari 1895 bestämde, att fondens från och med den dagen förda räkenskaper skulle öfverlemnas till vederbörlig granskning. Revisorerna funno sig emellertid föranlåtna anhålla äfven om räkenskaperna för den föregående tiden. Dessa blefvo också revisorerna tillbandahållna. Vid granskningen af desamma kom man till kännedom om, att af denna fond utbetalats för elevers vid institutet utrustning åtskilliga belopp, uppgående till, såsom herrarne af utlåtandet finna, 9,618 kronor och 10 öre. Någon redovisning för dessa medel fans emellertid icke räkenskapen bilagd, hvarför revisorerna hemställde om redovisning för och verifikationer till dessa utbetalningar. Sådana tillhandahöllos också revisorerna för år 1894, men för alla under de föregående åren gjorda utbetalningarna för detta ändamål, uppgående till ett sammanlagdt belopp af 7,710 kronor 77 öre, kunde icke någon som helst redovisning lemnas. Man fick således stanna i fullkomlig ovisshet om, huruvida dessa medel verkligen användts för det med desamma afsedda ändamålet, och revisorerna hafva därför i sin berättelse påpekat detta förhållande.

I den förklaring, som afgifvits rörande denna sak, säger direktionen öfver institutet för blinda, att några räkenskaper öfver medlens användande icke hafva kunnat anskaffas, men att direktionen *tror*, att medlen blifvit använda för det dermed afsedda ändamålet. Kamreren vid institutet, som kanske borde hafva reda på saken, säger helt enkelt, att det icke torde tillkomma honom att redogöra för anledningen, hvarför någon redovisning för de medel, som under åren före 1894 användts för elevernas utrustning, icke kan revisorerna tillhandahållas. Men man finner icke af dessa handlingar, huruvida föreståndaren för institutet — dess nuvarande rektor — lemnat något meddelande, huruvida han skulle kunna upplysa, hvart medlen tagit vägen.

Nu hemställer utskottet, att, ehuru hvarken verifikationer eller räkenskapshandlingar blifvit i behörig ordning tillvaratagna, man dock skulle låta vid hvad i ärendet förekommit bero. Om nu Riksdagen fattar beslut i öfverensstämmelse med denna hemställan, så skulle man deraf utan tvifvel kunna draga den konsekvensen, att, om någon redovisningsskyldig person, som har om händer medel,

som blifvit åt hans vård anförtrodda, tager sig före att icke i behörig ordning tillvarataga verifikationer och räkenskapshandlingar, utan låter dessa af en eller annan anledning förkomma, han på sådant sätt skulle kunna undgå redovisningsskyldighet, då ju statsutskottet och Riksdagen år 1896 ha förklarar, att i ett sådant fall får vid hvad i ärendet förekommit bero. Det vore, enligt min tanke, ej riktigt, om ett sådant beslut fattades, och jag vågar knappast tro, att denna kammare, som alltid visat sig mån om att tillse, att allmänna medel på rätt sätt handhafvas, skulle vilja vara med om ett sådant beslut. Mig synes åtminstone rättigare, om Riksdagen ville vid denna paragraf, i likhet med hvad som skett vid åtskilliga föregående, besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t i frågan.

Jag vågar därför, herr vice talman, värdsamt yrka, »att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes föranstalta derom, att fullständig redovisning för den af enkefru Erika Carolina Nyberg, född Söderberg, enligt gåfvobref den 28 april 1886 till direktionen öfver institutet för blinda lemnade donationen måtte vederbörligen afgifvas»; och får jag hemställa om proposition på detta mitt yrkande.

Herr Zotterman: Herr vice talman! Jag skall be att till en början få instämma i det yrkande, till hvilket den sista talaren kommit, såväl som i de skäl, på hvilka han grundat detta yrkande. Här föreligga overificerade utgifter för en tid af sju år, 1887—1893, och till ett belopp af öfver 7,700 kronor, och jag tror icke, att kammaren under sådana förhållanden bör godkänna det resultat, till hvilket utskottet här kommit, eller att låta vid hvad i frågan förekommit bero. Fonden har visserligen varit hemlig under dessa år, men så hemlig bör den väl dock ej hafva varit, att icke den person, som hos direktionens kamrerare för ett gifvet ändamål qvitterat ut ett visst belopp, kan i sin ordning verificera till hvilka ändamål han betalat ut de eller de beloppen, och det är just en sådan brist, som här föreligger. Här har talats om, både i den nuvarande direktionens förklaring och i utskottets utlåtande, att några verifikationer finnas icke och någon redovisning kan därför icke åstadkommas. För min del tror jag dock icke, att det är omöjligt att åstadkomma en verificering i detta afseende. På den tid, då blindinstitutet var förenadt med döfstummeinstitutet på Manilla, var det bestämdt, att hvarje arbetslärare och lärarinna skulle föra noggranna förteckningar öfver alla de arbeten, som af de blinda tillverkades, likasom öfver alla saker, som försåldes, och den summa, som inflöt för hvarje sak, äfvensom öfver huru mycket som för hvarje år efter viss procent kom hvarje elev till godo.

Beloppet af elevernas andelar insattes för elevernas räkning af föreståndaren på sparbanksbok jemte stipendier för de utgående eleverna. När eleverna sedan lemnade institutet, skulle dessa dem tillkommande medel lemnas dem från sparbanken, men för så vidt

Ang. förvaltningen af en till institutet för blinda skänkt donationsfond.
(Forts.)

Ang. förvalt-
ningen af en
till institutet
för blinda
skänkt
donationsfond.

(Forts.)

icke den vanliga utrustningen till elev vid institutet af vide och annat kunde ske i den omfattning, eleven önskade, fick man taga af de insatta medlen och fylla resten. Nu har emellertid här kommit en godhertad enkefru med en donation på 90,000 kronor, hvars årliga ränta var afsedd att begagnas dels till fyllande af behofven vid denna utrustning och dels till understöd åt i landsorten varande blinda för deras sjelfverksamhet. Redovisning blef då, synes det mig, så mycket nödvändigare, helst som klagan från utgångna elevers sida gjorts derom, att de, efter det donationen tillkommit, gått i mistning af arbetspengarne. Det förefaller mig, som sagdt, som om det icke skulle vara omöjligt att åstadkomma en utredning dels öfver huru mycket institutet till hvarje utgången elev under de ifrågavarande åren utgifvit i arbetspenningar, dels öfver huru mycket eleverna fått i stipendier och dels huru mycket institutet sjelft delat ut i sådana gåfvor, som det tillförene pläгат ge, och så, genom en jemförelse härmed och med det, eleverna i det hela fått, finna huru mycket som utgått från den nya donationen. De blinda äro mycket minnesgoda. De minnas med säkerhet icke blott hvad de fått, utan också hvad det erhållna kostat. Sålunda, äfven om direktören icke har några verifikationer alls qvar, skall han dock genom en jemförelse af dessa tre faktorer och genom att från de blinda i fråga, som fått understöd, infordra erkännanden på hvad de erhållit, kunna se, huru mycket som hvarje år utgifvits af de donerade medlen. De afgangna eleverna äro icke flera, än att så kan ske utan allt för stora besvär. En sådan verificering af dessa belopp synes mig vara med nödvändighet af behovet påkallad.

När jag nu gifvit skäl för det yrkande, jag kommit till, vill jag till sist göra hvad jag borde hafva gjort först, för att afvärja alla obehöriga misstankar; jag förklarar, att jag från min synpunkt absolut fritager den *nuvarande* styrelsen från allt ansvar för de missförhållanden, som här föreligga. Jag har nemligen funnit, att, ifrån det den direktion, som nu står i spetsen för detta institut, kom till styret, densamma har bragt reda i detta förhållande, så att nu från och med 1894 allt i detta fall är klart; och jag är alldes öfvertygad om, att i detta fall från det hållet icke skall hädanefter vara att förvänta annat än det, som är fullt korrekt. Men, som sagdt, ehuru den nya direktionen icke har med saken att skaffa, ehuru icke heller den nye kamreraren har dermed att skaffa, är det dock något, som står qvar, nemligen en redovisningsskyldighet, ty den person, till hvilken dessa belopp utgifvits, finnes ännu qvar som direktör vid institutet, och han bör verificera de af honom hos kamreraren lyftade och qvitterade beloppen. Riksdagen bör åtminstone kunna ha anspråk på, att han skaffar de möjligast flesta verifikationerna.

I allmänhet är det ju så, att, när man vet, att man skall ansvara för en kassa, man ej har någon undanflykt från redovisning, utan det är: antingen — eller. Antingen skall man ha verifikationer

för utgiftsposterna, eller också får man förete kontanta medel. Kan ingen sådan utredning, som här är i fråga, ega rum, så föreligger blott det andra af dessa två alternativ att välja på.

Det synes mig, som om — derest kammaren här skulle välja hvad utskottet föreslagit och låta saken bero — kammaren dermed gifvit decharge för dessa nu klandrade missförhållanden. Tager kammaren åter det yrkande, som herr Nylander framställt, har kammaren visat, att den vill se tiden an. Blir det sedan ej från Första Kammaren något tillmötesgående härutinnan, utan kamrarne fatta olika beslut, så har Första Kammaren gett decharge, men denna kammare velat motse fullständig redovisning. Det synes mig, som om kammaren då från sin synpunkt icke hade något att förebrå sig.

Jag slutar men den anhållan, att kammaren måtte bifalla den af herr Nylander gjorda hemställan.

Herr Waldenström: Jag tycker, att den här saken är så bedröflig, att det förvånar mig på det allra högsta, att statsutskottet utan vidare kunnat hemställa, att man skulle låta bero vid hvad som är gjort. Det vore ett mycket ledsamt förhållande, om kammaren skulle stanna vid något sådant; och jag skall därför be att få yrka bifall till det förslag, som herr Nylander här framställt.

Hvart skulle det väl taga vägen, om de, som äro skyldiga att handhafva och redovisa sådana här fonder, skulle kunna gå till väga så som här skett, och så statsutskottet och kamrarne skulle låta vid det skedda bero och låtsa alldeles som om det regnade.

Jag skall, som sagdt, be att få yrka bifall till herr Nylanders skrifvelseförslag.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Ja, det var ett mycket märkvärdigt förhållande, det här. Inom afdelningen rådde en ganska afgjord mening för att man skulle åvägabringa en skrifvelse, men Första Kammarens ledamöter ville alls icke gå med på det; de ville ej, att något skulle göras.

Nu är det en märkvärdig sak, att den person, som var kassa-förvaltare här, icke fins kvar som sådan, och således Riksdagen ej kan vända sig mot honom, samt att hela den styrelse, som fans då, ej heller längre fins kvar, och Riksdagen således ej egentligen har att göra med direktionen heller.

Men så snart detta förhållande blef känt, blef det en ny styrelse och på samma gång en ny kassaförvaltare, och af de handlingar, som varit tillgängliga så väl beträffande Nybergska fonden som räkenskaperna i öfrigt, har framgått, att det under en lång följd af år, innan ny styrelse tillkom, måtte hafva gått ganska märkvärdigt till. Det är mycket riktigt, såsom föregående talare nämnde, att man förut förde böcker öfver elevernas arbeten och eleverna hade då sparbanksböcker, på hvilka deras förtjenst insattes, och hvilka

Ang. förvaltningen af en till institutet för blinda skänkt donationsfond.
(Forts.)

sedermera utlemnades åt eleverna. Men sedan institutet flyttades till Tomtebodas, synes det ej varit så noga härmed — det tillverkades af de blinda under denna tid dels korgmakeriarbeten, dels bokbinderiarbeten. Emellertid hände det, att de böcker, hvaruti anteckningar fördes angående de borstbinderiarbeten, som under en kortare tidsperiod blifvit utförda, försvunno, så att eleverna icke kunde utfå sitt arfvode. Eleverna klagade då, men fingo till svar, att det ej komme att utdelas några arbetspenningar alls, emedan sådana gifve anledning till afundsjuke. Detta var 1885, men först 1892 fattade styrelsen enligt protokollet beslut, att inga arbetspenningar skulle få utdelas. Först 1892 beslutades sålunda den förändring, som redan 1885 genomförts.

Det har här i så många afseenden rådt så märkvärdiga förhållanden, att jag gerna skulle hafva sett, att rättelse kunnat åstadkommas. Nu har emellertid Första Kammaren redan bifallit utskottets förslag, hvarför något resultat icke kan genom ett beslut i annan rigtning af denna kammare åstadkommas, men jag har i alla fall för min del ingenting emot, att denna kammare biträder hr Nylanders förslag.

Herr Petersson i Runtorp: Att här ett märkvärdigt förhållande egt rum, är tydligt. Jag tycker, att denna sak icke blifvit skött, som den bort skötas. Efter min mening borde den nya direktionen hafva stämt de personer, som förut haft saken om hand, inför domstol för att på rättslig väg få saken ordnad. Jag anser det beklagligt, att så icke skett, och kan Riksdagen göra någonting i den vägen, så har jag ingenting deremot, ty det är endast på rättgångens väg, som man kan komma till någon reda i saken, förutsatt att personerna ännu lefva.

Detta är nu min uppfattning af saken. För att emellertid icke frågan må förfalla, har jag ingenting emot, att kammaren bifaller herr Nylanders förslag.

Herr Nilsson i Skärhus: För min del anser jag det nödvändigt, att denna kammare uttalar sin allvarliga protest mot ett sådant tillvägagångssätt, som det, hvarom här är fråga. Vi hafva förut haft före ett annat sorgligt förhållande, nemligen den för hela landet sorgligt bekanta Ottenby-skandalen, om så väl den jemmerliga behandlingen af remonterna derstädes, som ock den dåliga beräkningen, som gjorts vid utarrenderingen af statens egendom vid Ottenby, jemte det provisionssystem, som i en och annan form förekommer vid remontuppköpen, på hvilket allt revisorerna fäst uppmärksamheten. Men då statsrevisorerna rigtat Riksdagens uppmärksamhet på missförhållanden, så är det äfven i detta fall, om denna anmärkning icke leder till annan åtgärd, än att Andra Kammaren uttalar en protest mot missförhållandet, mycket nyttigt att så sker, ty ett sådant uttalande kan hafva god effekt för framtiden.

Det förslag, som af herr Nylander blifvit framställt, vill jag gerna biträda och yrkar därför bifall till detsamma.

Ang. förvaltningen af en till institutet för blinda skänkt donationsfond.

Herr Johnsson i Bollnäs: Eu talare yttrade, att den nu föreliggande saken är eu bedröflig sak, och deri instämmer jag till alla delar.

(Forts.)

Som herrarne finna, är här fråga om användningen af medel, skänkta af en välvillig person till ett af de mest behjertansvärda ändamål, nemligen medel till s. k. utrustning åt elever, som skola lemna blindinstitutet, så att de få nödiga verktyg för fortsatt bedrivande af de yrken, hvarmed de vid institutet hafva sysselsatt sig. Om dessa medel hafva blifvit rätt använda eller icke, är svårt att bedöma. Men om de blifvit enligt donationsbrevfets föreskrift använda, hvarför icke då lemna redogörelse för deras användning? Statsrevisorerna hade mycket svårt att få reda på, huru det förhöll sig. Man fick den ena gången efter den andra uppgift, att redogörelse skulle lemnas, och så fick man till sist det beskedet, att redogörelse icke kunde lemnas. Under sådana förhållanden synes det mig, som borde kammaren för sin del hemställa, att frågan i detta afseende lemnas öppen, då det kunde blifva möjligt för nästa års revisorer att taga något närmare reda på förhållandena.

Jag ber därför få hemställa, att kammaren måtte biträda herr Nylanders förslag.

Herrar *Broström* och *Anderson* i *Hasselbol* instämde häruti.

Herr Folke Andersson: Det förundrar mig, att statsutskottet har kunnat komma till ett sådant resultat, som här skett. Jag anser, att Riksdagen bör söka att stödja statsrevisorerna i deras åtgöranden, då de framhålla de oegentligheter, som de vid sin granskning af räkenskaperna påträffat. Om Riksdagen icke gör det, så är det fara värdt, att deras intresse förslappas, och de kunna säga: så och så var det, då vi gjorde anmärkning deremot, men den vann icke Riksdagens bifall. På detta sätt stödjäs de icke i sitt arbete.

Jag ber därför för min del få instämma med herr Nylander och anser, att eu undersökning bör göras, huru det förhåller sig med denna donation.

Herr Persson i *Stallerhult*: Det är väl möjligt, att utskottet äfven i denna del dömt allt för mildt, så att kammaren icke kan finna sig belåten med hvad utskottet föreslagit. Men utskottet har ju icke haft annat att döma efter än hvad som anförts i revisionsberättelsen samt i de förklaringar, som afgifvits på grund af revisorernas anmärkningar. Af dessa handlingar framgår, att revisorerna fått del af, huru mycket af fondens medel, som under de gångna åren begagnats. Emellertid är det äfven påvisadt, att redovisningen icke är fullständig, utan verifikationer saknas. De som haft att

Ang. förvaltningen af en till institutet för blinda skänkt donationsfond.

(Forts.)

förklara sig rörande denna anmärkning hafva yttrat sig ganska kort, och det var denna förklaring, som föranledde utskottet att icke föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t om denna redovisning. Det heter i denna förklaring (sid. 721 i revisorernas berättelse):

»Att den af ofvanbemälda enkefru Nyberg till institutet done-
rade fond, jemlikt derom af direktionen öfver institutet fattadt beslut, innan någon af direktionens nuvarande medlemmar inträdt i styrelsen, icke blifvit under gifvarinnans listid till offentlig granskning öfverlemnad, är naturligtvis en fråga, hvarmed den nuvarande direktionen icke har att skaffa, men direktionen har fullgoda skäl att antaga, att den föregående direktionens beslut i ämnet varit öfverensstämmande med gifvarinnans önskan, ity att undertecknad, ordförande i direktionen, vid de besök jag i likhet med min företädare, Friherre C. G. af Ugglas, aflade hos enkefru Nyberg för att redogöra för fondens användning, varit i tillfälle genom enkefru Nybergs uttryckliga förklaring erfarat, att hon önskade, det icke något som rörde fonden skulle komma till offentligheten under hennes listid.»

Häraf synes framgå, att ordföranden i styrelsen gick till enkefru Nyberg och berättade för henne, på hvad sätt dessa medel blifvit använda, och det synes då, som om hon själf godkänt de utbetalningar, som ur fonden blifvit bestridda. När en sådan förklaring inkommit, kan det väl knappt vara lämpligt att föreslå en skrifvelse, så vida man icke drager i tvifvel, att dessa summor verkligen blifvit utgifna. Men detta får man väl ej antaga, utan det är blott vederbörandes qvitton, som icke blifvit företedda. Men då ordföranden i styrelsen förklarar, att gifvarinnan själf godkänt de utgifter, som blifvit verkställda, så är det väl ganska närgående att föreslå en skrifvelse för att pressa fram dessa qvitton, om hvilka nu direktionen alldeles bestämdt påstår, att de icke finnas till. Huruvida de då skulle kunna frampressas genom en skrifvelse till Kongl. Maj:t, synes mig vara tvifvel underkastadt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Kihlberg: Hvad gifvarinnan till denna donation begärt var endast, att hon icke skulle blifva namngifven medan hon lefde, och att den, som handhaft denna fond, har konsulterat med henne om de utgifter, som han haft i och för fondens ändamål, lärer väl ändock icke kunna tillfredsställa Riksdagens anspråk på, att, när nu den, som donerat fonden, har dött och fonden sålunda kommit under offentlig kontroll, den, som handhaft dessa medel, skall lemna från sig redovisning, när nu denna fond icke längre behöfver hemlighållas. Den person, som omhänderhaft dessa medel, kan icke urskulda sig på det sätt den siste talaren omnämnt. Ty hvar och en, som har hand om en sådan fond som denna och måste hemlighålla dess förvaltning under en viss tid, måste i alla fall tänka på, att han ändå *en gång* nödgas lemna redovisning för denna förvaltning, och

dylika fonder skola ovilkorligen redovisas för statsverket. Det måste därför ligga nära till hands, att om denna redovisning skall börja t. ex. år 1894 eller 1895, kan detta icke ske med mindre än att man kan verificera den ingående balansen, hvilket åter ju icke kan ske på annat sätt, än att fondens utgifter från den första dagen, då fonden emottogs, och till nu kunna fullständigt verificeras. Men detta har icke skett i förevarande fall. Någon svårighet för ett sådant förfaringsätt förefinnes naturligtvis icke, ty det hade gifvetvis icke varit svårare för den person, som förvaltade denna fond, än för hvarje annan räkenskapsförare att föra ordentliga räkenskaper. Enda skillnaden är, att gifvarinnans namn icke finge yppas så länge hon lefde. Detta kan emellertid icke utgöra någon ursäkt för redogörarens tillvägagående att helt och hållet uraktlåta att afgifva redovisning.

Ang. förvaltningen af en till institutet för blinda skänkt donationsfond.
(Forts.)

Jag kan därför icke annat än ansluta mig till det yrkande, som framstälts af herr Nylander.

Herr Svensson från Karlskrona förklarade sig instämma med herr Kihlberg.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Med afslag å utskottets hemställan, biföll kammaren det af herr Nylander under öfverläggningen framställda förslag.

I § 16 yttrade slutligen utskottet:

»Hvad för öfrigt blifvit af revisorerna anmaldt och erinradt har utskottet funnit dels vara af beskaffenhet att lämpligen böra tagas i öfvervägande vid behandling af de utgiftsanslag, revisorernas framställning berör, dels hafva medfört åsyftad rättelse, dels vara genom vederbörandes utlåtanden nöjaktigt förklaradt, dels ej vara af den vikt, att, oaktadt förklaringen icke varit fullt tillfredsställande, någon Riksdagens åtgärd bort af förhållandena påkallas, dels slutligen icke hafva varit af beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande.»

Efter uppläsande häraf begärdes ordet af

Herr Ollas A. Ericsson, hvilken vid denna § låtit anteckna sig såsom reservant och nu anförde: Jag inser nog, att det icke tjänar mycket till att uppträda vid denna §, då utskottet varit så godt som enhälligt i sin hemställan. Men då kammaren nyss har uttalat sig för önskvärdheten af mera effekt af statsrevisorernas arbeten, skall jag i alla fall taga mig friheten att yttra några ord. Jag tror nemligen, att man icke vinner så mycket, om den af kammaren nyss antagna grundlagsförändringen verkligen kommer till stånd, så vida icke Riksdagen mera understöder statsrevisorerna, än hittills i allmänhet varit fallet. Önskvärdt vore sålunda, att Riks-

Ang. förvaltningen af en till institutet för blinda skänkt donationsfond.

dagen egnade revisorernas berättelse mera uppmärksamhet än hittills skett.

Hvad den nu föredragna punkten beträffar, skulle jag nog för min del hafva en del erinringar att framställa om åtskilligt af revisorernas framställningar, som kommit i den s. k. sumpen. Jag skall emellertid nu icke trötta kammaren med något vidare än att påpeka ett förhållande, som synes mig åtminstone hafva bort förordna utskottet till att göra ett uttalande.

Vid granskningen af domänstyrelsens räkenskaper fästes statsrevisorernas uppmärksamhet derpå, att kostnaderna för generaldirektörens s. k. inspektionsresor inom riket varit ovanligt höga; men icke blott detta, utan det föreföll revisorerna, som om dessa resor varit mindre planmessigt anordnade. Så har denne chef t. ex. under året företagit flera resor inom ett och samma län. Emellertid kunde icke revisorerna bedöma befogenheten häraf och ansågo sig därför icke heller kunna framställa några anmärkningar deremot. Men nog föreföll det besynnerligt att, när man sökte få upplysning om anledningen till dessa resor i domänstyrelsen, det icke fans någon anteckning i protokollet derom. Revisorerna hafva dock i sin berättelse påpekat en oegentlighet, i det att domänstyrelsens chef fungerat på samma ställe under en resa, som en i haus ställe förordnad ledamot af domänstyrelsen.

Under hösten 1894 utlyste nemligen generaldirektören ett möte mellan skogstjenstemän i Vesternorrlands län i Sollefteå och så vid tiden för mötets hållande förordnade han en af domänstyrelsens ledamöter att i hans ställe göra en inspektionsresa dit upp. Men två dagar derefter reser äfven generaldirektören sjelf till Sollefteå. Detta ansågo revisorerna böra anmärkas. Till svar på denna anmärkning säger generaldirektören att, efter som den, hvilken han förordnat i sitt ställe, nemligen byråchefen Kinberg, var på inspektionsresa der uppe, ansåg han lämpligt att denne äfven vore närvarande vid jägmästaremötet, och detta så mycket hellre, som någon särskild resekostnad derigenom icke uppkom. Denna förklaring har nu statsutskottet tagit för god. Jag vill dock hemställa till kammaren, om det är lämpligt att på det sättet understödja statsrevisorerna, att vederbörande tillåtas advocera bort en anmärkning på det sätt, som här skett. Byråchefen Kinberg reste ett par dagar förut, hvilket gjorde att han före omnämnda möte kunde uppehålla sig en dag vid ett ställe, som heter Långsele, der han hade sammanträde med en jägmästare. Detta var hela resultatet af ifrågavarande inspektionsresa. Resan mellan Långsele och Sollefteå kostade 75 öre, och Långsele torde således ligga i omedelbara närheten af Sollefteå. Kan det då vara rim och reson, att man skall skicka en särskild person att göra denna inspektionsresa, när generaldirektören sjelf var närvarande vid jägmästaremötet i Sollefteå och då mycket väl också kunnat göra denna lilla tripp till Långsele, — och dermed hade byråchefen Kinbergs *inspektionsresa* varit alldeles obefflig. Jag

anser, att statsutskottet bort omnämna detta förhållande och dervid uttala sitt missnöje öfver ett dylikt förfaringssätt samt en förhoppning, att sådant i framtiden icke måtte återupprepas.

Jag tror, att vår gemensamma önskan, att statsrevisorernas arbeten måtte blifva mera till gagn än hittills varit fallet, kan befordras endast derigenom, att Riksdagen gör allt hvad den kan för att stödja revisorernas framställningar gent emot dylika advocerande embetsmannaskrifverier.

Då jag emellertid nu icke vuunit något understöd inom statsutskottet för min åsigt i detta fall, vågar jag icke heller här framställa något yrkande; men jag har för att freda mig sjelf velat omnämna detta förhållande här i kammaren.

Herr Andersson i Nöbbelöf yttrade: Naturligtvis vill statsutskottet understödja statsrevisorerna så mycket som möjligt är, och der några talande skäl finnas anförda. Men med anledning af chefens för domänstyrelsen förklaring öfver ifrågavarande anmärkning, kan det enligt mitt förmenande icke finnas något skäl för utskottet att gå längre än det här gjort. Det är väl ganska få af Riksdagens ledamöter, som icke anse, att statens embets- och tjänstemän böra få tillfälle att så mycket som möjligt sätta sig in i de förvaltningsgöromål, som de närmast hafva om hand. Men anser man detta, så synes det mig icke ligga något orimligt deri, att, när generaldirektören utlyste ett möte med skogstjenstemännen i Sollefteå, han sjelf var der närvarande, och icke heller deri, att han till detta möte tog med sig den, som föredrager de norrländska skogsärendena i domänstyrelsen. Så väl chefen som denne byråchef borde hafva väl reda på de saker, som utgjorde föremål för detta mötes öfverläggningar, och därför anser jag åtminstone icke, att kostnaderna för dessa personers resa dit upp varit bortkastade. Den omständigheten, att man hade ett ärende till en jägmästare i trakten af Sollefteå, synes mig icke spela någon rol eller vara något att tala om, då resan i alla fall behöfde ske för mötet med skogstjenstemännen i Norrland.

Jag tycker sålunda, att dessa begge personer varit alldeles berättigade att göra denna resa. Jag vet nog, att revisorerna äro mycket ömtåliga, om icke en anmärkning, som man mycket sysselsatt sig med, föranleder en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Jag håller dock före att, när en anmärkning framställes, den bör vara ordentligt motiverad, om den skall föranleda en skrifvelse af Riksdagen. Jag minnes också mycket väl, att den statsrevisor, som nyss yttrade sig, var mycket envis att få fram en anmärkning förra året, och med anledning deraf anmodades han att vara närvarande vid den förberedande behandlingen, men då utskottet icke fick den minsta upplysning, som kunde leda till något annat resultat, kunde vi ingenting göra åt saken. Någon reda på förhållandena bör man väl hafva, när man kommer med dylika anmärkningar.

Ang. förvaltningen af en till institutet för blinda

skänkt donationsfond.

(Forts.)

Ang. förvalt-
ningen af en
till institutet
för blinda
skänkt

donationsfond.

(Forts.)

Herr Persson i Stallerhult: Jag skulle kunna inskränka mig till att helt och hållet instämma med den siste talaren, men jag skall i alla fall yttra ännu ett par ord.

Herr Ollas Ericsson har icke inom utskottet framställt något yrkande, utan han uttalade endast ett ogillande af ifrågavarande tjänsteresor och önskade, att statsutskottet äfven i sitt utlåtande skulle uttala sitt ogillande deraf. Jag vill nu påpeka, att i den nu föredragna 16 § uttalas verkligen ett ogillande. Der står nemligen: *»oaktadt förklaringen icke varit fullt tillfredsställande»*. Detta måtte väl innebära ett ogillande och är sålunda i full harmoni med herr Ollas Ericssons åsigt. När utskottet behandlar statsrevisorernas berättelse, läser det noggrant igenom den, men det har icke något annat att hålla sig till än hvad revisorerna anfört och de deröfver erhållna förklaringarna. Att nu komma med påminnelser är väl något sent, helst då ej något formuleradt förslag framstälts. Vill en revisor därför framkalla en skrivelse till Kongl. Maj:t beträffande någon sak, som han ansett anmärkningsvärd, så måste denna sak vara väl utredd och ordentligt motiverad.

Ja, jag anser, att herr Hans Andersson har tillräckligt besvarat herr Ollas Ericssons yttrande, så att jag nu icke vill vidare upptaga kammarens tid, utan yrkar endast bifall till utskottets förslag.

Herr Ollas A. Ericsson: Jag vill endast svara herr Persson i Stallerhult, att i den del af betänkandet, hvilken han uppläste, förekommer icke något som angifver, att detta uttalande gäller hvarken den anmärkning i berättelsen, som jag nyss berörde, ej heller någon annan angifven, hvilket i hög grad förringar värdet af detta uttalande, så mycket mera som i denna 16 § finnas också andra allmänna uttalanden af statsutskottet, såsom att utskottet funnit en del af hvad revisorerna anmält »vara genom vederbörandes utlåtanden nöjaktigt förklaradt», och domänstyrelsen kan då tycka, att den så väl besvarat den framställda anmärkningen, att man funnit allt godt och väl. Jag tror därför icke, att detta utskottets uttalande kan anses såsom ett godkännande af anmärkningen i fråga, och herr Perssons påstående stämmer för resten föga öfverens med hans instämmande med herr Hans Andersson.

Mot herr Andersson i Nöbbelöf vill jag säga det att, om vid räkenskaperna fogats något protokoll eller uttalande, som erinrat om önskvärdheten och behovet af att chefen för domänstyrelsen hade med sig en byråchef vid ifrågavarande möte, samt jemväl visade, att denna byråchef just i denna egenskap varit der, så skulle nog revisorerna icke haft någon anmärkning att göra i detta fall. Men att generaldirektören först förordnar en byråchef att resa dit upp i sitt ställe och sedan sjelf reser upp till samma plats, detta synes mig vara ett missförhållande, som statsrevisorerna med fullt fog kunnat fästa Riksdagens uppmärksamhet på.

Som sagdt, hade frågan framstälts på annat sätt från domän-

styrelsen, så tror jag icke, att revisorerna skulle hafva framställt någon anmärkning, men dels i följd af omnämnda förfaringssätt och dels på grund af svaret, som afgifvits, tror jag att revisorernas framställning icke allenast är fullt befogad, utan äfven ordentligt motiverad, äfvensom att revisorerna haft reda på förhållandena, men att sådant icke alltid är till fyllest för herr Hans Andersson har han visat i de två föregående debatterade §§.

Ang. förvaltningen af en till institutet för blinda skänkt donationsfond.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och efter af herr vice talmannen i sådant afseende gifven proposition, lades paragrafen till handlingarne.

§ 4.

Slutligen föredrogos, hvar efter annat, och biföllos statsutskottets nedannämnda utlåtanden:

n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Jemtlands fältjägareregementets mötesplats af mark, tillhörig f. d. militiebostället Kungsgården n:o 1 i Jemtlands län;

n:o 43, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af ett område från Eskilstuna kungsladugård i Södermanlands län till plats för skolhus; och

n:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från indragna militiebostället Underslös i Göteborgs och Bohus län.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *C. J. Jakobson* under 4 dagar från och med den 29 dennes.

§ 6.

Justerades det i kammarens sammanträde den 20 innevarande april förda protokoll.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,6 på natten.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Rättelser

i Andra Kammarens Protokoll N:o 32.

Sid. 55 rad. 12 nedifrån *står*: omöjligen *läs*: möjligen

» 56 » 6 uppfifrån *står*: remissa *läs*: remiss

» » » 19 » *står*: skärgård *läs*: skärgård,

» 57 » 14 » *står*: Nostensfjärden *läs*: Norstensfjärden